stripschrift

tijdschrift voor striplezers

prijs ƒ 3,25/ 55 Bfrs

nr 39/40

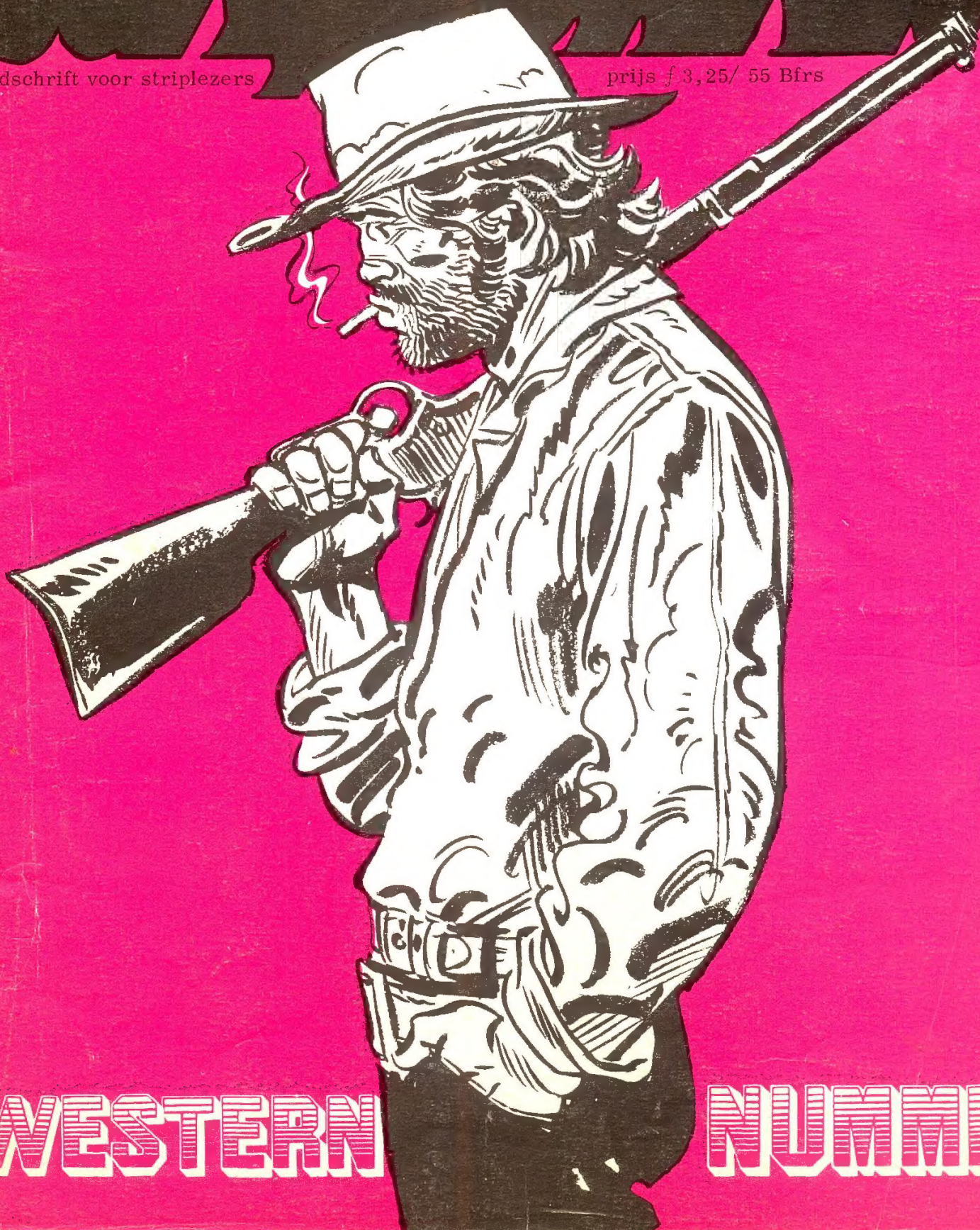

verschijnt 2-maandelijks maart/april 1972

WESTERN NUMMER

CISO nummer 8 is verschenen.
Omvat 86 pagina's en 4-kleuren omslag.
Losse nummers *f* 5,25.

Verkrijgbaar door storting op giro 1412138 t.n.v.
C. COENDERS,
Vogelenzanglaan 3, Breda.

DE BESTE STRIPS
ALTIJD
IN VOORRAAD BIJ
BOEKHANDEL

ILA

EN
STATIONSBOEKHANDEL

bruna

DUS IN MEER DAN
100 FILIALEN VAN
BRUNA N.V. IN NEDERLAND

POSTER EXIT

't Is jammer maar waar.
De tot nu toe uitgebrachte posters vormen geen sukses.

Integendeel. De enorm hoge verkoopcijfers die we hadden verwacht en die bedoeld waren Stripschrift zelf een beetje uit het slop te halen, bleven uit.

En omdat we ons niet veel financiële missers meer kunnen veroorloven, stoppen we met de posters.

Triest maar waar.
We hopen dat u het ons niet kwalijk zult nemen.
Tenslotte was het voor de abonnees een onbetaald extraatje.
En wie weet worden we nog eens zo rijk, dat we het alsnog kunnen proberen.
Tot dan, sorry.

EXIT POSTER

Stripantiquariaat MORTIMER

Regentesselaan 375 A
(zijstraat van de
Laan van Meerdervoort)
DEN HAAG
Geopend dagelijks van 2 tot 6
zaterdag van 10 tot 6
Tel.: 070 - 25 77 60 's avonds.

Suske en Wiske (Witte Uil; Vliegende Aap; Koning drinkt; Sprietatoom; Bokkerijders) - Eric de Noorman - Kapitein Rob - Tom Poes - Vele Lombard- en Dupuisalbums.
Tevens Nederlands- en Engelstalige science fiction-pockets.

Komt u eens kijken en u zult zien dat onze prijzen redelijk zijn.

STRIPSCHAPLEDEN
10% KORTING

PANDA

FREDERIKSTRAAT 151
DEN HAAG
TEL. (070) 11 13 75

Open dagelijks van **twaalf** tot **twee** en van **vier** tot **zes.**
Zaterdags van **tien** tot **zes.**

Onze stripkollektie is weer duchtig uitgebreid.

EXCLUSIEF: 'BEELD-SPRAAK'
(beeldende kunst van schrijvers uit Nederland met bloemlezing van de Nederlandse strip van 1798 tot heden) *f* 7,50.

Tom Poes knipsels 24 t/m 42.

Leden van Het Stripschap
10 % korting.

bommel bibliografie

* volledig overzicht van de **BOMMELWERKEN** met vele interessante gegevens
* tevens eerste Nederlandse strip-catalogus
* met een aanbieding van nog aanwezige antikwarische Bommels
* formaat 21 x 26 cm; een rijk geïllustreerd en uitstekend verzorgd boekje
* samengesteld en geschreven door Henk Mondria

voor *f* 4,75 verkrijgbaar in boek- en striphandel of per giro 2078226 van **KARTOEN,** Van Swietenstraat 45 te Zoeterwoude.

OUDE NUMMERS STRIPSCHRIFT
Stripschrift 8/9 t/m 18 (10 complete Stripschriften samen voor *f* 9,50; per stuk *f* 1,50, per bovengenoemde giro te bestellen met *f* 1,— extra als tegemoetkoming in de verzendkosten.

stripschrift

tijdschrift voor striplezers

- Mythe & realiteit - het Wilde Westen 4
- Cocco Bill 8
- Blueberry 12
- The Lucky Luke Story 19
- Grabuge à Pancake Valley 26
- le Chemin du Crépuscule 30
- Voleurs de Chevaux 32
- Pilote pagina's 38
- Right or wrong 42
- Postriptum 44
- Ruilrubriek 45
- Nieuws van het Stripschap/Boekbesprekingen 48
- Leuterlussies 49
- Heer Bommel en zijn Iksel 53

stripschrift

Uitgegeven door
N.V. Levisson M P S voor

het stripschap

Nederlands centrum voor belangstellenden in strip, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 30 september 1968.
Doel: de waardering bevorderen voor strips in het algemeen en Nederlandse strips in het bijzonder.

REDAKTIE

nieuwsredaktie: Kees de Bree/Frans Netscher
hoofdredaktie: Cornelis Jan Aarts/Rob van Eijck/Fred A. Julsing/Sandra Griffioen-Boes/Rolf van de Kamer/Henk Siebels

Vormgeving: Anita Broekveldt/Fred A. Julsing

REDAKTIEADRES

nieuwsredaktie: Kinkerstraat 59'', Amsterdam.
hoofdredaktie: de Bruyn Kopsstraat 10, Rijswijk z.h.
tel. 070 - 90 87 80 tst. 12.

VERKRIJGBAAR

via abonnement (giro 226312 t.n.v. Levisson MPS, Rijswijk zh)
voor leden van Het Stripschap ƒ 15, --; voor niet-leden ƒ 18, --.
(lidmaatschap ƒ 10, --, giro 1513000 t.n.v. de penningmeester van Het Stripschap te Amsterdam).
in de losse verkoop: ƒ 3,25.

SUMMARY

This Western-issue of 'Stripschrift' deals with three important writers of western-comics: Morris (creator of Lucky Luke), Giraud (Blueberry) and Jacovitti (Cocco Bill). You will find three short Lucky Luke stories. We also publish a few pages taken from nr. 631 of the French magazine 'Pilote', in which Morris draws Blueberry and Giraud does Lucky Luke. Furthermore, there is an article on myth and reality in the western-comic -how far, the comic-stories represent the real 'Wild-West'.

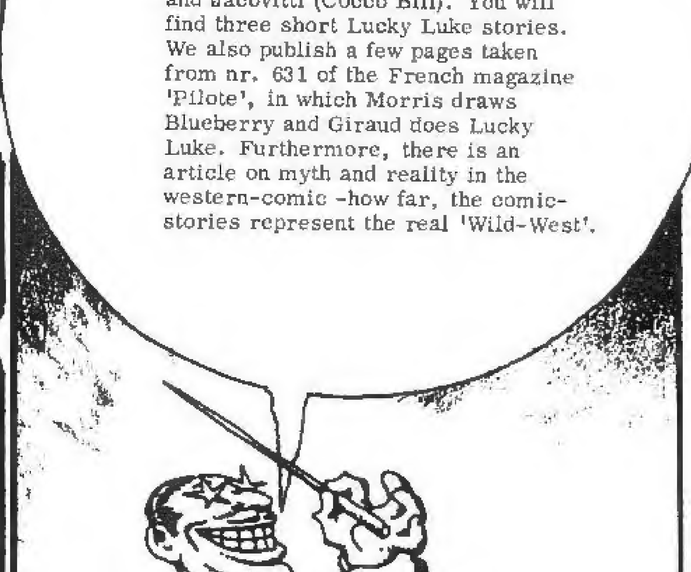

HET WILDE WESTEN,

mythe & realiteit

In het midden van de 16e eeuw was het gebied dat nu wordt ingenomen door de Verenigde Staten nog één grote wildernis. In die tijd leefden in dit gebied ongeveer een miljoen Indianen, jagers en nomaden. Geen van hen had ooit een blanke of een paard gezien. Maar de Spanjaarden die al Mexico en Peru hadden veroverd, richtten hun schreden naar het noorden op zoek naar goud. Een deel van de spaanse expeditie stuitte echter op Indianen, werd afgeslacht en schonk de Indianen zodoende onvrijwillig 'het paard', het dier dat niet meer weg te denken is bij het beeld dat wij hebben van Indianen uit het Wilde Westen.
Het amerikaanse Verre en vaak nogal 'Wilde Westen' is in een strijd die langer dan 350 jaar duurde getemd. Door de massamedia: krant, t.v., film, boek en strip kennen we allemaal de laatste fase ervan, de fabelachtige tijd van de hardrijdende cowboys met hun snelle revolvers, de onafzienbare kudden van langhoornig vee, de vuurgevechten in de dorpsstraten, de vogelvrije bandieten en de marshal of sheriff die met 2 revolvers tegelijk kon schieten. De tijd van grote gevechten van het amerikaanse leger tegen Indianenstammen, Sioux, Apachen en Cheyennes. De burgeroorlog tussen Noord- en Zuid-Amerika. De aanleg van een spoorlijn tussen oost en west. Dit alles is gebeurd, grof genomen, tussen 1860 en 1895. Maar de tijd daarvoor is minstens even wild en opwindend geweest. Romanschrijvers en filmregisseurs willen het wel doen voorkomen alsof het in het Westen van Amerika alles romantiek was wat de klok sloeg, maar de werkelijkheid was wel iets anders. Gewoonlijk wordt als eerste periode tot ontsluiting van het Wilde Westen het einde van de 18e eeuw beschouwd, toen de eerste pioniers, van wie Daniël Boone de bekendste is, de Appalachian Mountains over trokken en zich in Kentucky vestigden.
Maar dit is nog niet het 'echte' Westen. Dat ligt verder westwaarts, aan de overzijde van de Mississippi: het is het land van de onmetelijke prairies (waar de Comanchen sinds 1750, na hun verwoesting van spaanse missieposten in Texas, heersten), de overweldigende Rocky Mountains en de kuststaten langs de Stille Oceaan, zoals Oregon en Californië.

De trek naar het westen

De pelsjagers zijn eigenlijk de eerste mannen geweest die in het begin van de vorige eeuw de weg naar het verre westen openden. Het waren de hardste kerels die het Westen ooit heeft meegemaakt. Zij waren naar deze streek getrokken om op bevers te jagen. De huid van deze beesten werd in die tijd (omstreeks 1830) veel gevraagd voor het maken van herenhoeden. Tegen 1840 kwam een einde aan deze mode maar inmiddels hadden de blanke jagers de eerste paden in het Westen gebaand. Iedere zomer kwamen deze jagers op een afgesproken plaats bijeen, dikwijls hoog in het Rotsgebergte. Daar vierden zij feest, bezopen zich, vraten zich vol, gokten, hielden paarderennen en vochten.
Op de tijd van de pelsjagers volgde de tijd van de huifkarren. In de hoop een nieuwe toekomst te vinden in het Westen van Amerika trokken de pioniers in lange karavanen voort, meer dan 3000 km. voor de boeg om het Beloofde Land van Californië of Oregon te bereiken (zie deel 24 Lucky Luke-- 'De Karavaan'). De trek naar het Westen: de mensen die eraan deelnamen en die zoveel ontberingen trotseerden om in de wildernis een nieuw bestaan op te bouwen, verdienen heel wat meer genoemd te worden dan bandieten als Billy the Kid en Jesse James, over wie zoveel is geschreven. Behalve aan de Indianen, voor wie de komst van de wagenkaravanen in het westen het verlies van hun land en hun vrijheid betekende en die dus op oorlogspad gingen, moesten de pioniers het hoofd bieden aan hitte, kou, ongevallen enz. Onder hen bevonden zich zowel boeren, handwerkslieden als avonturiers en voortvluchtige misdadigers. In 1849 werd er in Californië goud gevonden door John Augustus Sutter. Hij kon zijn vondst helaas niet lang geheim houden.
Kantoorclerken, scheepslieden, slagers en allerlei denkbaar ander volk trok naar Californië, óp naar de goudvelden. Weinigen hebben werkelijk fortuin gemaakt. Ook Sutter niet; zijn land werd door het Opperste Gerechtshof onteigend zodat hij bijna tot de bedelstaf verviel. In de eerste tijd heerste er grote wanorde, de enige wet die bestond, was die van 'Koning Lynch', waarbij het recht in eigen hand genomen werd. De grootste verliezers bij deze goldrush waren echter de Indianen.
Vóór de goudjacht woonden in Californië ongeveer 100.000 Indianen, vreedzame lieden, lang niet zo oorlogszuchtig als de Indianen van de Grote Vlakten. In 1860 waren er nog slechts 30.000 in leven! Een latere goldrush in de heilige Zwarte Bergen van de Sioux is oorzaak geweest van de beruchte slag van Little Big Horn waarbij een afdeling van het amerikaanse leger onder kommando van generaal Custer in de pan werd gehakt. (Bij 'De zwarte heuvels' van Lucky Luke deel 21 zijn het de Cheyennes die dit gebied bevolken. In werkelijkheid leefden de Cheyennes zuidelijker).

De eerste cowboys

Verscheidene van de goudsteden in het westen zijn na een korte periode van bloei verlaten. Het zijn verlaten 'spooksteden' (deel 25 'De Spookstad' - L.L.) geworden, die nu een attraktie vormen voor de toeristen. Bij gebrek aan geld en moed voor de lange weg terug sloten vele immigranten zich aan bij benden die de boeren teisterden. Duizenden farmers legden het loodje in de strijd tegen veedieven, Indianen en droogte. Zij gingen zwerven of traden als cowboys in dienst bij grootgrondbezitters.
De eerste cowboys waren bijna uitsluitend belast met het beschermen van het vee tegen veedieven. In tweede instantie moesten zij grote kudden longhorns uit Texas naar het noorden drijven om ze daar te verkopen. Geen film of boek toont ons de longhorns zoals ze toen voorkwamen. We krijgen bijna steeds het valse beeld van de gewone koe met hele korte horens voorgeschoteld. De cowboy die de koeien dreef moest 's ochtends om 4 uur opstaan, de hele dag in het zadel zitten op zoek naar afgedwaalde koeien, brandmerken en vee opdrijven naar verzamelplaatsen. De dorpen waar de veemarkten werden gehouden, groeiden uit tot steden waarvan de inwoners zoveel mogelijk geld trachtten te kloppen uit de zakken van handelaars en cowboys. Vele rijke handelaren werden grofweg vermoord. Hun geld ging naar kroegbazen en gokkers die in elke saloon tot het meubilair schenen te behoren. In deze periode beleefden gauwdieven en struikrovers als de Daltons, Jesse James, Wyat Earp (later assistent-sheriff) en Billy the Kid hun gouden tijd.
Hun misdaden werden tot heldendaden verheven door schrijvers en filmregisseurs. Deze schijnhelden werden

Billy the Kid. Hij was rechts en droeg zijn pistool op zijn rechterheup

natuurlijk geplaatst in een omgeving van cowboys en Indianen of roodhuiden. De Indianen werden geen 'roodhuiden' genoemd vanwege hun huidskleur, maar omdat zij hun gezicht en lichaam verfden, vooral in oorlogstijden. Daarbij kwam rood het meeste voor, omdat Indianen geloofden dat deze kleur kracht en succes verleende. De andere kleuren hadden weer andere betekenissen maar dat was bij iedere stam verschillend. Lucky Luke album nr. 10 'Blauwvoeten op het oorlogspad' geeft een grappige woordspeling op een in werkelijkheid bestaande Noordelijke prairie-stam de Zwartvoet Indianen genaamd, die paarden als handelsobject gebruikten om vuurwater te krijgen. Morris gebruikt zowel het 'kleuren'-, als het 'vuurwater'-gegeven dankbaar in zijn album. We moeten ons trouwens toch goed voor ogen houden dat wanneer we over Indianen praten, we het steeds over prairie Indianen hebben (Cheyenne, Kiowa, Comanche, Sioux, Zwartvoet Assiniboin enz.). De massamedia hebben ons nu eenmaal met deze stammen gekonfronteerd en niet met de Indianen die een vaste verblijfplaats uitgekozen hadden. Het gehele bestaan van de prairie Indiaan draaide om de bison. Vandaar de herhaaldelijke botsingen met blanken (In de Blueberry albums hitst Steelfinger de Cheyenne indianen op door bisons te doden).
De massamedia, waartoe zelfs de meest, onschuldige strip behoort hebben ook het beeld van de cowboy vertekend. In werkelijkheid was hij een harde werker en helemaal geen romantische held. Ook de kleren die zo tot onze verbeelding spreken waren gewoon kleren die de cowboy gemakkelijk zaten bij zijn arbeid en die bovendien stevig moesten zijn. Hierdoor is bv. de spijkerbroek ontstaan. Een delver, ALKALI geheten, die in de heuvels van Nevada woonde, had de gewoonte om stukken steen in zijn zakken te stoppen die dan ook prompt om de haverklap uitscheurden. Dit begon hem te vervelen en daarom bracht hij zijn broek naar de hoefsmid die de zakken zorgvuldig met klinknagels vastmaakte. De zakken van Alkali scheurden niet meer uit.

Outlaws en bad-men

Aan het beeld dat van schurken en van cowboys is geschapen hebben de amerikanen zelf in grote mate meegewerkt.
Door talloze mondelinge overleveringen, al tijdens het leven der schurken, die steeds iets meer vervormd werden en later geromantiseerd op schrift gesteld werden, kijken we door een wat beslagen bril naar de nostalgische, in het bloed badende amerikaan.
Het was inderdaad een wonderlijk wereldje, waarin waarheid en verzinsel elkaar op onontwarbare wijze omhelzen. Vooral rond de 'bad-men' de outlaws (of vogelvrijen) zijn onnoemelijk veel anekdotes die getuigen van bewondering voor hen die tijdens hun leven werden gehaat omdat zij het midwesten en het zuiden van de Verenigde Staten onveilig maakten. Het is duidelijk dat de in 1865 beeindigde burgeroorlog alles te maken heeft met het optreden van de outlaws. Zij hadden leren doden, en achter hun zespatroons Colt, verborgen zij veelal lafheid, vrees en onvolgroeidheid. De rol van de Colt is trouwens van enorme betekenis geweest. Over het gebruik het volgende citaat uit de Dickinson Press (1885) dat verscheen onder de titel 'Styles in the Bad Lands': "De revolver wordt op de rechterheup gedragen, iets lager dan vroe-

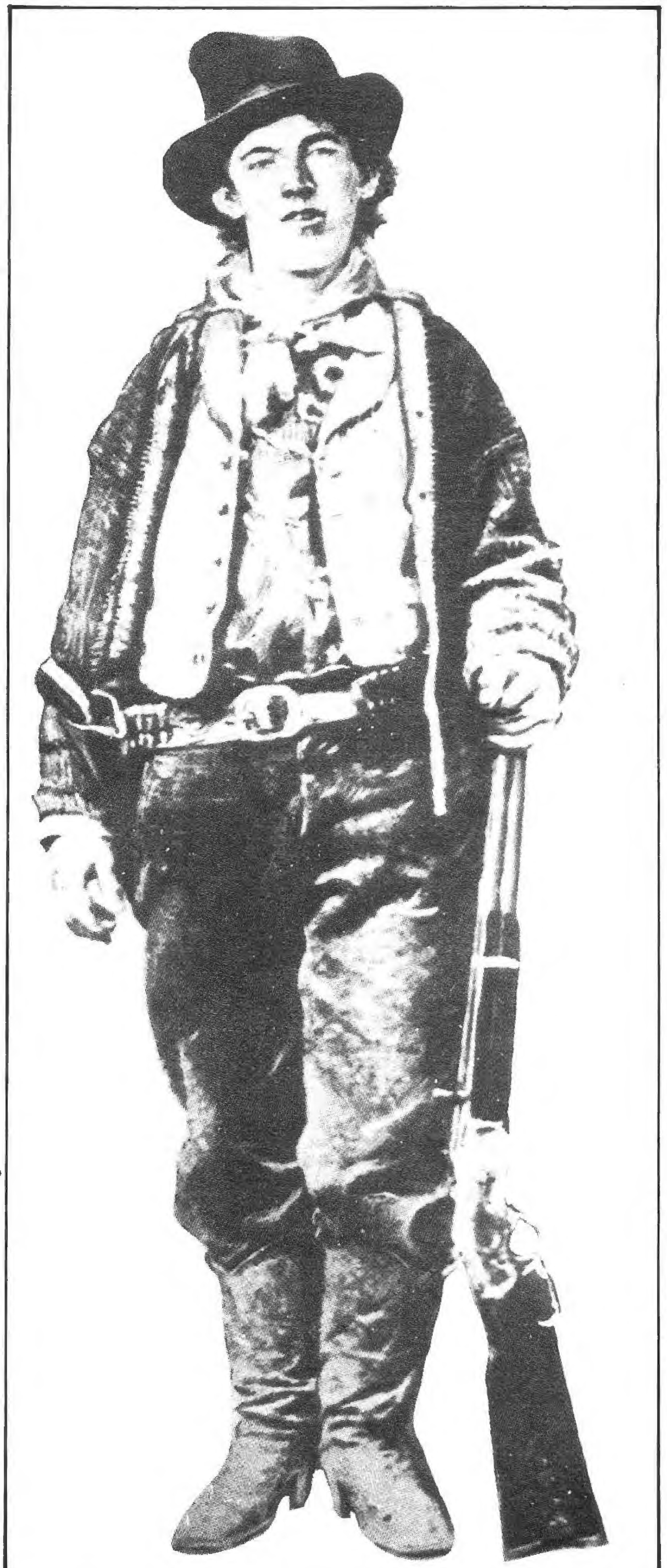

ger. Dat maakt hem wat gemakkelijker grijpbaar bij een discussie met een vriend. De tabak wordt aan de andere kant - in de linkerbroekzak-gedragen, als die wordt gepakt kan dit door vrienden dus niet verkeerd geïnterpreteerd worden en hoeven zij ten gevolge van het misverstand niet uw begrafenis te bezoeken". Al draagt Lucky Luke zijn tabak niet in zijn broekzak, hij met het inderdaad altijd ergens aan de linkerkant van zijn vestje zoeken. Morris heeft het goed begrepen. We keren terug naar de invloed van de burgeroorlog, waaruit de "badmen' zijn ontsproten. De oorlog had gezinnen uit elkaar gerukt, religieus-strenge vaders die net voldoende tijd hadden om de kinderziel blijvend te beschadigen voordat zij naar het front moesten, moeders die troost zochten in alcohol en bij mannen die allesbehalve een goede stiefvader waren. De jeugdjaren van de meeste outlaws vertonen een parallel met de jeugd van de misdadiger uit onze eeuw. De media laten de jeugdjaren echter in het duister; wij maken kennis met rap revolver draaiende mannen die weliswaar af en toe roven of moorden maar die wij toch graag mogen.

'recht'spraak

De burgeroorlog had bijgedragen tot een stuk wetteloosheid, maar ook de rechterlijke macht was voor 1860 al van een dusdanige kwaliteit dat er van die zijde nauwelijks een normale gezagshandhaving te verwachten was. Een anekdote uit Texas schildert de situatie voortreffelijk: Een oude rechter in Texas hanteerde een in schapeleer gebonden verzendhuiskatalogus bij wijze van wetboek. Op zekere dag werd een man die een klein vergrijp gepleegd had, voor de rechter geleid en deze bevond de man schuldig.
De verdediger schetste enige verzachtende omstandigheden. De rechter zette zijn bril op, opende zijn katalogus op goed geluk, keek er even in en zei: "Ik veroordeel u tot het betalen van een boete van 4 dollar 88." De veroordeelde die wilde protesteren werd door zijn verdediger teruggetrokken met de woorden:
"Wees blij dat hij het boek bij de broeken opensloeg en niet bij piano's".
Een andere bizarre wetsvertegenwoordiger, was barkeeper-rechter Roy Bean, die de wet ten westen van de Pecos vertegenwoordigde. Roy was verzot op praten, whiskey en wetgeving. Eenmaal in zijn leven kreeg de in 1825 in Kentucky geboren Roy de kans om al deze hartstochten samen te bundelen. Dit was in de kleine 'Jersey Lilly Saloon' in de Pecos Valley waar tegelijkertijd recht gesproken werd. Voordat Roy echter zijn ideaal verwezenlijkt zag, had hij al een roerig leven achter de rug. Hij had door Mexico en Californië gezworven, een bandiet gedood (die gewapend was, waardoor het volgens de wet van het Wilde Westen geen moord was), en voor één of ander zaakje had hij zelfs de strop gekregen. Hij bracht het er echter levend af. In 1882 liet hij zich in Texas tot vredesrechter benoemen. Daar kreeg hij de reputatie de wet goed te kennen zonder te kunnen lezen of schrijven. In Lucky Luke nr. 13 De Rechter houdt Roy Bean het wetboek dan ook op z'n kop. 20 jaar lang stond Roy in zijn saloon annex rechtbank. De manier waarop hij de wet toepaste kon vrij persoonlijk genoemd worden. Wanneer hij bv. een paartje trouwde eindigde hij doorgaans met de woorden: "En moge de Heer medelijden met u hebben". Eens sprak hij een spoorwegarbeider vrij van moord op een Chinees met het motief: "Ik kan nergens in het Wetboek ook maar iets vinden, waardoor het verboden zou zijn een Chinees te doden".
Zijn uitspraken zaten vol met beschouwingen over het voorjaar, het sappige groene gras en de vreedzaam grazende koeien. Hij had zijn saloon 'The Jersey Lilly' genoemd, naar aanleiding van een vergeelde foto van de engelse actrice Lily Langtry (die hij overigens nooit in werkelijkheid heeft gezien). Aan zijn loopbaan van rechter kwam plotseling een einde toen bij een herkiezing 100 stemmen meer uit de bus kwamen dan het totale aantal kiezers betrof. Roy Bean stierf in 1903 op 78-jarige leeftijd.

Jesse James en Billy the Kid

Aan het album De rechter van Morris kunnen we zien dat hij het Westen terdege bestudeerd heeft. De stripfiguur, omgeving, eigenschappen van Roy, de namen van de plaatsen, rechter, saloon, alles komt exact met de werkelijkheid overeen. Morris zegt dit ook in een interview: "Ik ben 6 jaar in de States geweest. Ik heb dokumentatie opgezocht over de Daltons, Jesse James, Calamity Jane (hiervan zijn allemaal gelijknamige albums) en andere figuren. Die figuren ontluister ik meestal in mijn verhalen en dat vinden de Amerikanen niet zo leuk. Jesse James wordt ginder immers voorgesteld als een soort amerikaanse Robin Hood wat hij zeker niet was". De ontluistering, de karikaturale cowboy, de persiflage op de westernfilm gaat Morris, die vanaf het 19e album "Naijver in Pain Ful Gulch" in samenwerking met Goscinny zijn albums maakt, in het algemeen zeer goed af. Alleen in De rechter was zijn karikaturale blik gedoemd te mislukken, omdat het leven van Roy Bean een karikatuur op zich was. Morris kon hier als het ware alleen maar grappig registreren. In Jesse James daarentegen lukt het hem weer voortreffelijk. De zgn. amerikaanse Robin Hood was een doodordinaire dief en moordenaar. Zijn vader was in de burgeroorlog vermoord. Zelf leerde hij in deze oorlog hoe men een bende rovers te paard moest aanvoeren. Jesse vormde een bende waarvan ook zijn broer Frank lid werd. Samen met de bende van Young ontwikkelde hij een techniek om banken en treinen te beroven, waardoor hij berucht zou worden. Iedereen die zich probeerde te verzetten werd neergeschoten. In 1882 woonde Jesse in St. Joseph onder de valse naam Howard, waar hij in zijn eigen huis werd neergeschoten door zijn neef Bob Ford, die daarvoor de beloning van 10.000 dollar, die was uitgeloofd voor het doden van Jesse James, in ontvangst kon nemen.
Hoewel men in die dagen Jesse James liever dood dan levend zag en hoewel het nooit bewezen is dat hij geld aan de armen gaf, vond men Ford, die Jesse vermoordde, een lafaard. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de volgende passage uit het in 1906 gevonden lied:
"Jesse James":
-It was Robert Ford, that dirty little coward, I wonder how he does feel; For he ate of Jesse's bread and slept in Jesse's bed. And laid poor Jesse in the grave.-
Deze en nog vele andere liederen hebben natuurlijk in niet geringe mate bijgedragen tot de glorificatie van de 'outlaw cultus', die mythe en realiteit op onontwarbare wijze met elkaar vermengt.

Billy the Kid (album 20), door Morris afgebeeld als een nozem en in Amerika gezien als een dandy hoewel we op foto's slechts een vrij dikke jongen van ongeveer 1.60 meter lang zien, is ook één van de opgehemelde helden. Toen deze jongeman op 21-jarige leeftijd door sheriff Pat Garret werd doodgeschoten, had hij minstens 21 mannen gedood, Mexicanen en Indianen niet meegerekend. Merkwaardig genoeg sprak deze Billy the Kid (eigenlijk William Bonney) die op 17-jarige leeftijd zijn eerste slachtoffer maakte, de massa het meeste aan.

Lucky Luke

Toen Morris zijn strip begon, had hij voor zijn hoofdpersoon een typisch Angelsaksische alliteratie nodig: Lucky Luke. In werkelijkheid werd Lucky Luke op 10 juli 1860 op een ranch in het distrikt Foolmuch, ten oosten van de Missouri geboren. Hij kwam uit een welgestelde, van oorsprong Italiaanse familie. Zijn oorspronkelijke naam was Edmund Lucciano Locarno. Bij zijn geboorte kalkte zijn vader met grote pijlen 'wegwijzers' naar de wieg. De bezoekers zorgden eigenlijk voor de bijnaam van de pasgeboren Edmund door hun uitroepen: "He is very lucky" en "What a luck". Op school was hij de beste van de klas; hij was de enige leerling. De rest van zijn leeftijdgenootjes oefenden reeds het harde bestaan van cowboy uit. In 1878 kwam Lucky Luke in kontakt met degeen die zijn leven blijvend zou veranderen, het paard 'Jolly Jumper'. Lucky ging in dienst bij een veehandelaar. Hij werd cowboy. Nadien heeft hij vele beroepen uitgeoefend: premiejager, (wat hij in de albums op zoek naar de Daltons in feite altijd is), begeleider van karavanen, gids, spoorwegarbeider, postkoetsdrijver, sheriff en veedrijver. Op een dag tijdens het uitrusten na een lange tocht, werd er door een zekere 'Old Dick', banjospeler, een liedje gespeeld, dat de geschiedenis zou ingaan als het lijflied van de cowboy: 'I'm a poor lonesome cow-boy'. Lucky besloot, na een tijd in regeringsdienst te zijn geweest, een cow-boy show te beginnen. Zijn idee werd zonder skrupules gejat door William Cody alias Buffalo Bill, die een reizend Wild-West circus begon. De echte wilde tijd was toen al van het westen af. Rond 1900 trouwde Lucky, die onvoorstelbaar lelijk was (schriel, scheel, enorme snor) en in geen enkel opzicht gelijkenis vertoont met de stripfiguur, met een meisje uit Arizona. Zij vestigden zich op een kleine ranch in Texas, waar Lucky omstreeks 1940 onder armelijke omstandigheden stierf. Volgens overleveringen waren zijn laatst gemompelde woorden: "I'm a poor married cowboy".

Kees de Bree

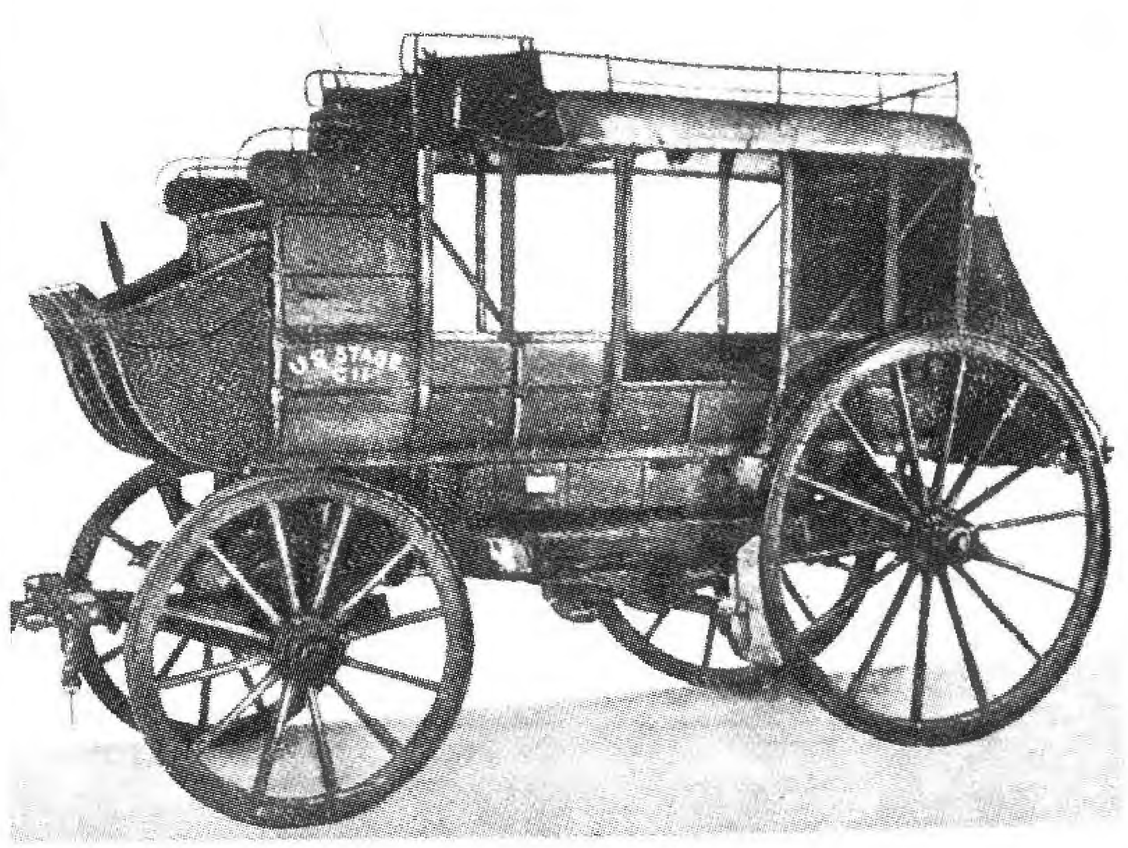

hij schiet éérst...

Als Cocco Bill in PEP nummer 1 (1970) uit Tontolon City komt binnenrijden, gaat er (blijkens de ingezonden brieven in PEP) een schok door striplezend Nederland. De aan kamille-thee verslaafde cowboy van de Italiaanse striptekenaar Benito Jacovitti, is op slag een van de meest besproken en geliefde figuren geworden.
Toch is 't niet voor 't eerst dat het Nederlands taalgebied kennis maakt met 'n creatie van Jacovitti. Al in 1952 verscheen in de Kleine Zondags Vriend 'Jacinto de Zeerover' over de hele middenpagina. In de jaren die volgden maakte de Benelux kennis met diverse andere strips van Jacovitti's hand, zoals Pippo, Kapitein Pim en Cip. Omstreeks 1963 verschijnt in SJORS de strip Hoenderoog en Plathoef en tenslotte verschijnt bij de Nederlandse Boekenclub in 1968 een Pinokkio boek duizelingwekkend knap door Jacovitti geïllustreerd.
Toch... geen van bovenvermelde strips kan zich kwa populariteit meten met Cocco Bill. Een satire in 't kwadraat op de Western. Die je plaatje voor plaatje op je in moet laten werken om iets te begrijpen van zijn succes. Want binnen elk kader van elke pagina Cocco Bill worden twee strijden gestreden:
Ten eerste: de strijd (op meestal overdreven sadistische wijze) van onze held tegen Onrecht. En ten tweede: de persoonlijke strijd van tekenaar Jacovitti tegen het lege vlak. De leegte. De Horror Vacui. Een

strijd die gevoerd wordt door het voltekenen van elk kader met: wormen met bolhoeden, salamiworsten, vliegende vissen, vissen met voeten, gebogen potloden, botten, dobbelstenen, zakkammen, punaises, garenklosjes, visgraten...
Wie is Benito Jacovitti? Hij werd geboren op 9 maart 1923 in Campobasso (Abruzzen). Al op zeer jeugdige leeftijd ontdekte hij zijn striptekentalent, toen hij probeerde de avonturenfilms die hij gezien had in getekende beelden weer te geven. In de eerste klas van de lagere school verkocht hij al z'n eerste zelfgetekende stripblaadjes, waarop zijn vrienden een abonnement namen voor vijf tot tien centimesi (deze valuta zijn nog van vóór de devaluatie) per stuk.
Zo verdiende hij meestal één lire aan iedere strip.
Op 16-jarige leeftijd worden zijn cartoons ontdekt door een talentenjager van het Florentijnse humoristische blad "Il Brivido". Deze tussenpersoon doet hem 't voorstel een strip voor dit blad te produceren.
Het lijkt Jacovitti in die tijd (1939) geen gek idee een humoristische oorlogsstrip te maken met de Maginot-linie als onderwerp. Deze eerste 'professionele' strip brengt zestig lire op, die Jacovitti in vijf-lire stukken omwisselt om ze (met veel gevoel voor dramatiek) thuis op de marmeren keukentafel te laten rinkelen.
We kunnen de sensatie die deze stroom geldstukken in Jacovitti's ouderlijk huis verwekte meevoelen, als we weten dat Jacovitti's vader een eenvoudig metaalbewerker was, die destijds zo'n vijfhonderd lire maandgeld inbracht....

Deze eerste strip brengt Jacovitti

trekt dan pas z'n pistool...

ADESSO NON C'E' TEMPO DA PERDERE! **DOBBIAMO** CORRERE A BLABLA CITY PER SISTEMARE **UN PO' TUTTI** LAGGIU'!

MONDO PISTOLA!

TROTTA-LEMME, TROTTA-TRO'!

VENGO ANCH'IO!

UGH! TI SARO' DI VALIDO AIUTO!

IO ENTRO IN CITTA' PER FARE I CONTI CON TEX REVOLVER, BULL PAREDINO' E MAC KAROGNA. TU M'ASPETTI IN PERIFERIA PER RACCATTARE I POLLI ORBI CHE RIUSCIRO' A SALVARE. COSI' POTRAI PORTARE ALLA TUA GENTE LE PROVE PER SMASCHERARE TRECCIA GIOVANNI.

UGH! **UGH!**

UN PASSETTINO INDIETRO NEL TEMPO?. ECCO LO SCERIFFO **PAREDINO** CHE SE NE TORNA IN CITTA' DOPO AVER LASCIATO OCCHIO DI POLLO. LA SUA META' E' UNA FABBRICA DI BIRRA.

MAC KAROGNA **IL PARALITICO!** EH! EH! EH! GLIE LA DO IO LA "PARALISI"!

SE VUOL RIMANERCI **IN QUELLO STATO** DOVRA' SCUCIRE UN BEL PO'... EH! EH! EH!

MAC KAROGNA COMMERCIANTE DI **BIRRA** E **ACCIUGHE**, VIVE DA TRE ANNI A BLABLA CITY COME UN RISPETTABILE CITTADINO. UNA RISPETTABILITA' RICONOSCIUTAGLI ANCHE PER IL MALANNO CHE LO TIENE FERMO IN CARROZZELLA.

SALVE SIGNOR MAC!

TOH, CHI SI VEDE: LO SCERIFFO **PAREDINO**'! A CHE DEBBO LA VOSTRA VISITA?

GIA'! A CHE DOBBIAMO?

AD UN **AFFARE**, SIGNOR MAC KAROGNA! UN AFFARE CHE VI RIGUARDA! MA, DATA LA **DELICATEZZA** DI TUTTA LA FACCENDA, VORREI PARLARVENE **A TRE OCCHI!**

HAI SENTITO **NAK BRO'**? A **TRE** OCCHI! PORTA I TUOI DI LA' CON TUTTO IL RESTO! FILA, **NAK BRO'**!

OKEY MAC KARO'!

ECCO, ADESSO **SIAMO SOLI**, SCERIFFO DAL FARE CIRCOSPETTO... SENTIAMO DI CHE... **OH!** CHE SBADATO! DIMENTICAVO I DOVERI DELL'OSPITALITA'... EHM, EHM... POSSO OFFRIRVI QUALCOSA?. **UNA BIRRA** O...

SI', OFFRITEMI **CINQUEMILA** DOLLARI! E' APPUNTO **L'AFFARE** CHE SON VENUTO A PROPORVI! UN AFFARE, TENGO A PRECISARLO, VANTAGGIOSO **SOLO PER ME** DATA LA VOSTRA **NOTORIA** INVALIDITA'... EH! EH! EH!

EHILA', SCERIFFO, PERCHE' MAI DOVREI **OFFRIRVI** CINQUEMILA DOLLARI?

PER MANTENERE **UN SEGRETO!** ED IO CHE SON SCERIFFO A STIPENDIO FISSO **CERTI** SEGRETI, SE **BEN PAGATI**... EHM, EHM...

CINQUE SACCONI PER UN?. BEH **SPIEGATEVI** UNA BUONA VOLTA!

ECCO LA VOLTA BUONA: PER CINQUEMILA DOLLARI IO NON DIRO' A NESSUNO **DOVE** AVETE PERSO QUEL VOSTRO DENTE MANCANTE E **COME** LO AVETE PERSO. **IL COME** SOTTINTENDE L'USO CHE GIORNI FA AVETE FATTO DELLE **VOSTRE GAMBE** IN TERRITORIO CIRIUACCHIO...

UEPT!

L'HAI SENTITO, MAC KARO'? SA CHE TE LA CAMMINI DI NASCOSTO!

AVEVATE IL RICCIOLONE IN AUDIO, EH? RICACCIATELO VIA, MAC KARO'!

NAK BRO', LASCIALO PARLARE. TIENILO SOTTO PIOMBO MA LASCIA CHE CI DICA **COME** HA SCOPERTO L'INGHIPPO! POI, MAGARI, GLI DIAMO LA SUA!

JRC 69

COCCO BILL

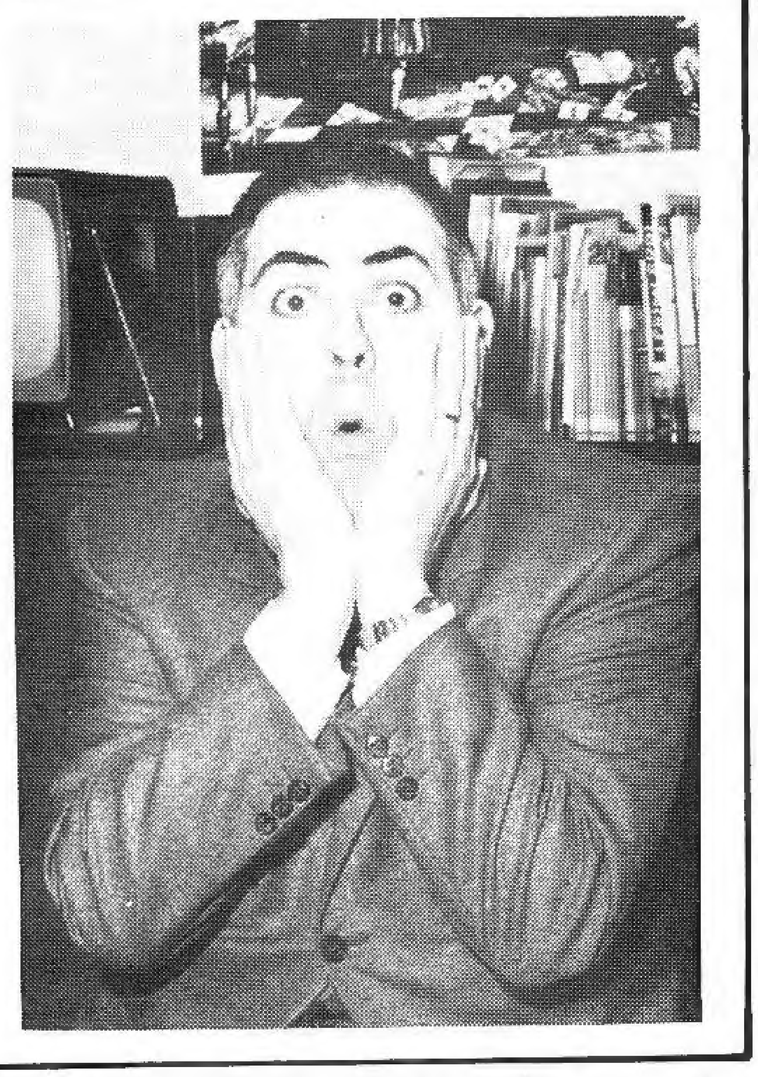

naast bekendheid ook de nodige moeilijkheden. Op een dag wordt hij bijvoorbeeld opgeroepen door de raad belast met het toezicht op de pers. En de eerste vraag die hem gesteld wordt luidt: Waarom beeldt u de Duitsers op zo'n rare manier af? Wilt u onze bondgenoten soms in de maling nemen? Jacovitti gaat echter onverstoord door met het maken van strips, cartoons en grafische gags tot eind 1940. Dan wordt hij benaderd door de uitgever van het katholieke dagblad 'Il Vittorioso'. En sinds nr. 40 van 5 oktober 1940 wordt daarin Jacovitti's strip 'Pippo e gli Inglesi' gepubliceerd. Een strip waar drie jongens Pippio, Pertica en Palla de hoofdrol in spelen. Gedurende de oorlogsjaren verdient Jacovitti met deze strip gemiddeld 1000 lire per maand.

Na de oorlog gaat hij studeren, maar zonder de nodige overtuiging. Hij legt weliswaar enige examens af, maar verlaat de universiteit op 'n dag midden in het cursusjaar. Het ontbreekt Jacovitti in deze tijd overigens niet aan tekenwerk... dat heeft nu zo'n omvang genomen dat hij zich als 'beroeps' striptekenaar mag beschouwen. Vanaf 1952 tekent hij bovendien regelmatig voor reclamebureaus en sinds 1956 werkt hij nu ook voor het Milanese blad 'Il Giorno'. Voor dit blad creëert hij in 1957 Cœcco Bill en in 1956 de journalist Tom Ficcanaso.
In 1958 gaat hij ook voor 'Il Travanaso' werken en in '67 stapt Jacovitti over van 'Il Giorno' naar 'Il Corriere della Sera'. Tezelfdertijd wordt hij vaste medewerker aan het jeugdblad "Corriere dei Piccoli'. In deze tijd ontstaan strips als Zorry Kid (een persiflage op Zorro), Jak Mandalino (een kleine dief met een duiveltje als begeleider) etc.

Hoe denkt Jacovitti over strips? In een interview met Rinaldo Traini zegt hij o.a.: 'De strip kan mijns insziens veel frekwenter en indringender gebruikt worden als educatief middel. Ze kan bijvoorbeeld op de televisie een krachtige impuls geven aan populair wetenschappelijke uitzendingen. Ik geloof overigens dat er in Italië nog plaats is voor een nieuw populair wetenschappelijk blad, geillustreerd met strips.

Maar ik geloof óók, dat de afbeeldingen daarin het volgens het patroon zonder tussenkomst van de teksten moeten doen, die soms de comics verstikken. Het blad waaraan ik tegenwoordig meewerk, Corriere dei Ragazzi is zó, dat je het kinderen van 6 tot 80 jaar voor kan zetten. Ik houd van een goedgetekende en subtiele strip, tot in de puntjes verzorgd. Ik haat knoeiers, die denken cartoonist te zijn en die hun toevlucht nemen tot vulgariteit en pornografie om te shockeren. Ik hou echter ook niet van de perfectionistische en calligrafische strip, waar de fantasie praktisch vermoord wordt door de stilistische perfektie.
Ik ben een bewonderaar van de twee Goulds, Chester Gould: Dick Tracy met een speciale voorkeur voor de maker van Red Barry (Will Gould), die volgens mij één van de meest levende figuren van de comic-wereld is.
Ook 'La Rondine dei Mari' is één van mijn manieën geworden en voor Pogo voel ik een sympathie en een bewondering, die Walt Kelly zo zeer verdient. Op 't ogenblik geloof ik, dat de beste strip die er is 'de Wizard van Id' is, door de nieuwe opzet en door de stijl, die een zeer doeltreffende weg tot de humor van de auteur is. Schulz maakt me een beetje kwaad, omdat ik de indruk heb, dat Peanuts ook gelezen kan worden zonder de tekeningen te bekijken en dat lijkt me een groot gebrek. De strip waar ik de grootste hekel aan heb is "Alley Oop" (van Vincent T. Hamlin). Wat me ergert: Er staat nooit iets in. Ook zijn banaliteit zou me kwaad maken als ik het geduld zou kunnen opbrengen zijn werk uit te lezen. Ik vraag me af: Wie heeft ooit 't briljante idee gehad hem in ons midden op te nemen?
Ik zou politieke strips willen tekenen, maar dat is in Italië niet toegestaan. Toen ik voor "Il Giorno" werkte werd ik onmiddellijk streng gecensureerd, als ik in een half en onschuldig kolommetje ergens tegen in opstand kwam. Bij "Il Corriere" hetzelfde. In plaats daarvan bekritiseer ik dan maar de oorlog, de generaals, kolonels en massa's andere dingen. Maar hier mag je alleen de kolonels van anderen in de maling nemen. De generaals moeten, om ze aan de kaak te kunnen stellen, van de ène nationaliteit zijn en niet van de andere. Als ik dat niet doe, krijg ik een hele slechte naam, wat de meest definitieve belediging en veroordeling is, die op dit schiereiland bestaat. Hier uit volgt, dat een blad als MAD, waar ik graag aan mee zou willen werken, nooit in Italië het daglicht zou kunnen aanschouwen. En toch, de manier van spreken en de humoristische gebeurtenissen zijn zodanig, dat't geen ten schande making van de "elite" zou zijn. Eeuwig zonde!

Rolf van de Kamer

EVVIVA! UNITO A VOI MI SENTO UN ALTRO! SENTO CHE QUEI CRIMINALI SONO I MIEI VERI NEMICI!
AMICI, AVETE AVVERTITO LA POLIZIA? CARO PERTICA, PERCHE'CHIAMAVI PALLA? QUI PALLA NON C'E'... NON LO VEDO TRA NOI.... DOVE L'AVETE LASCIATO?

linksboven: Jacovitti in opperste verbazing; rechtsboven: uit 'Il Vittorioso' nr 26 - 1955 'Tex Revolver'; rechtsbeneden: uit 'Il Vittorioso' nr 7 - 1955 'Hallo Pippo'

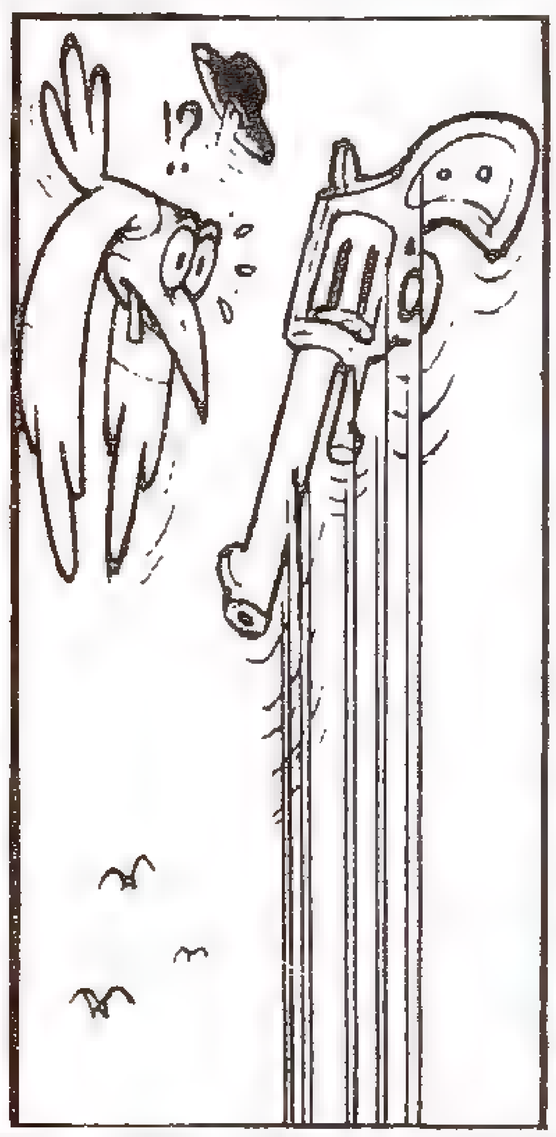

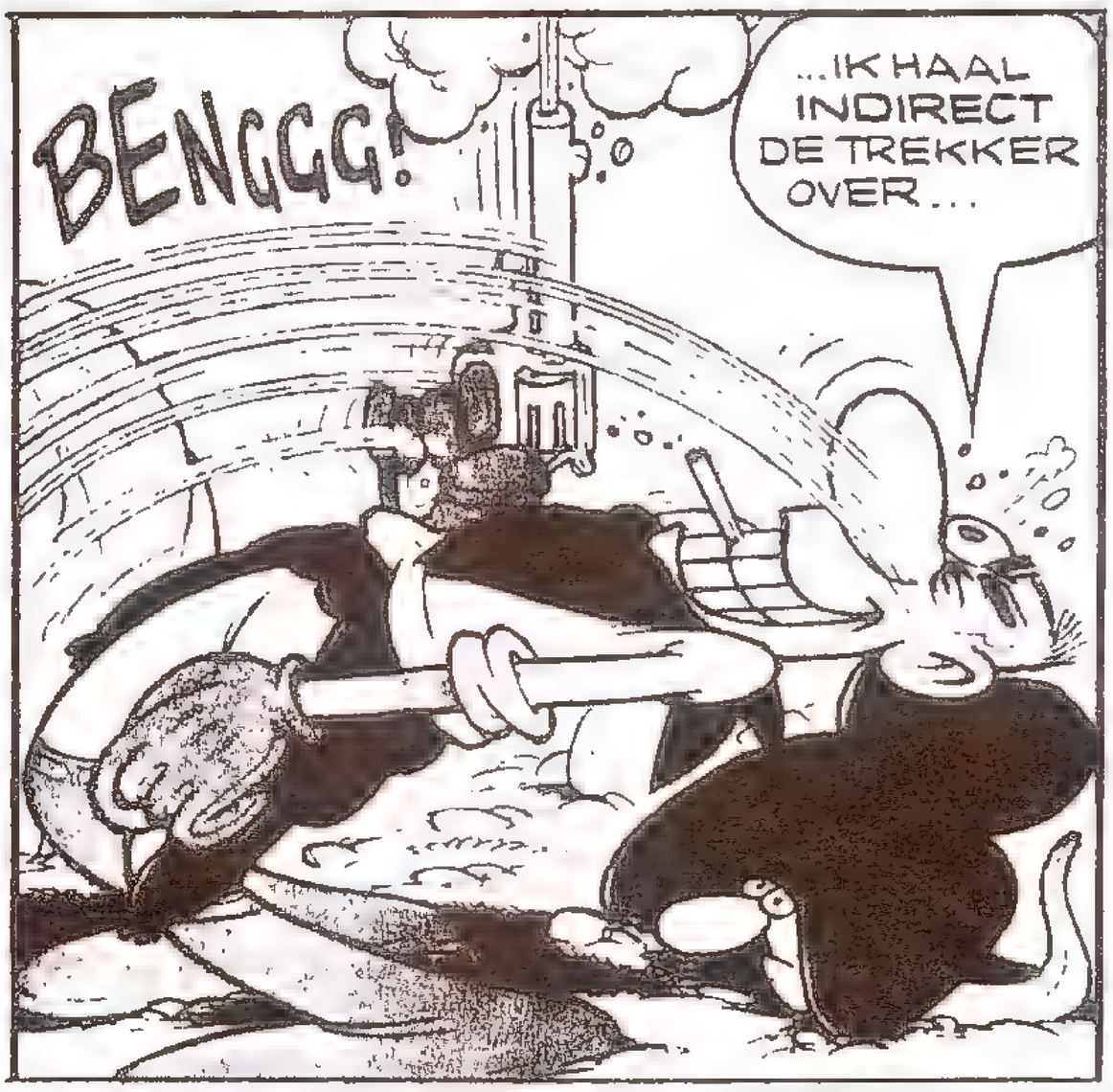

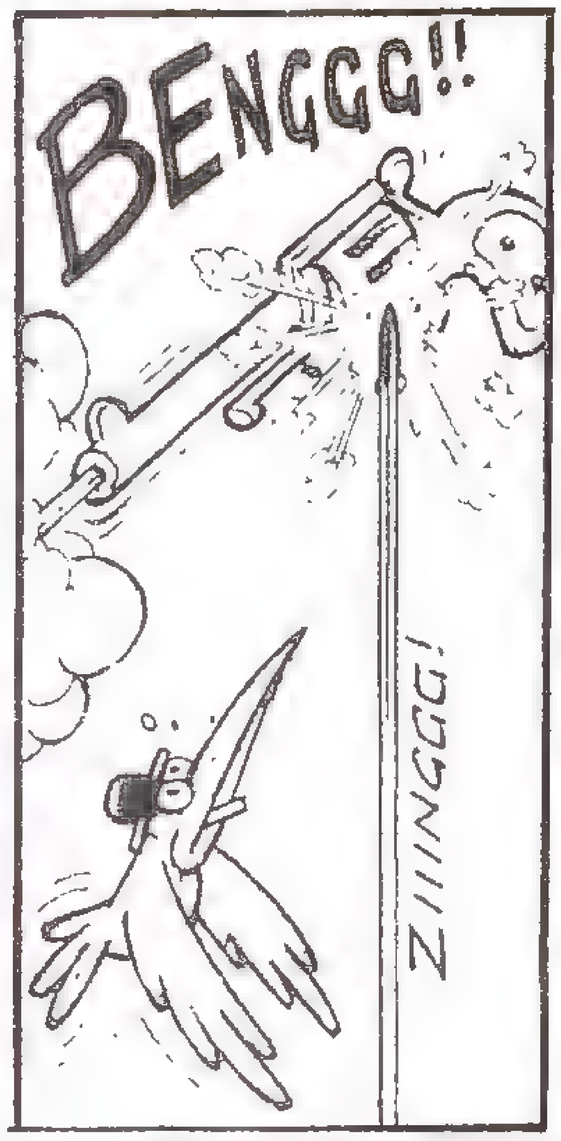

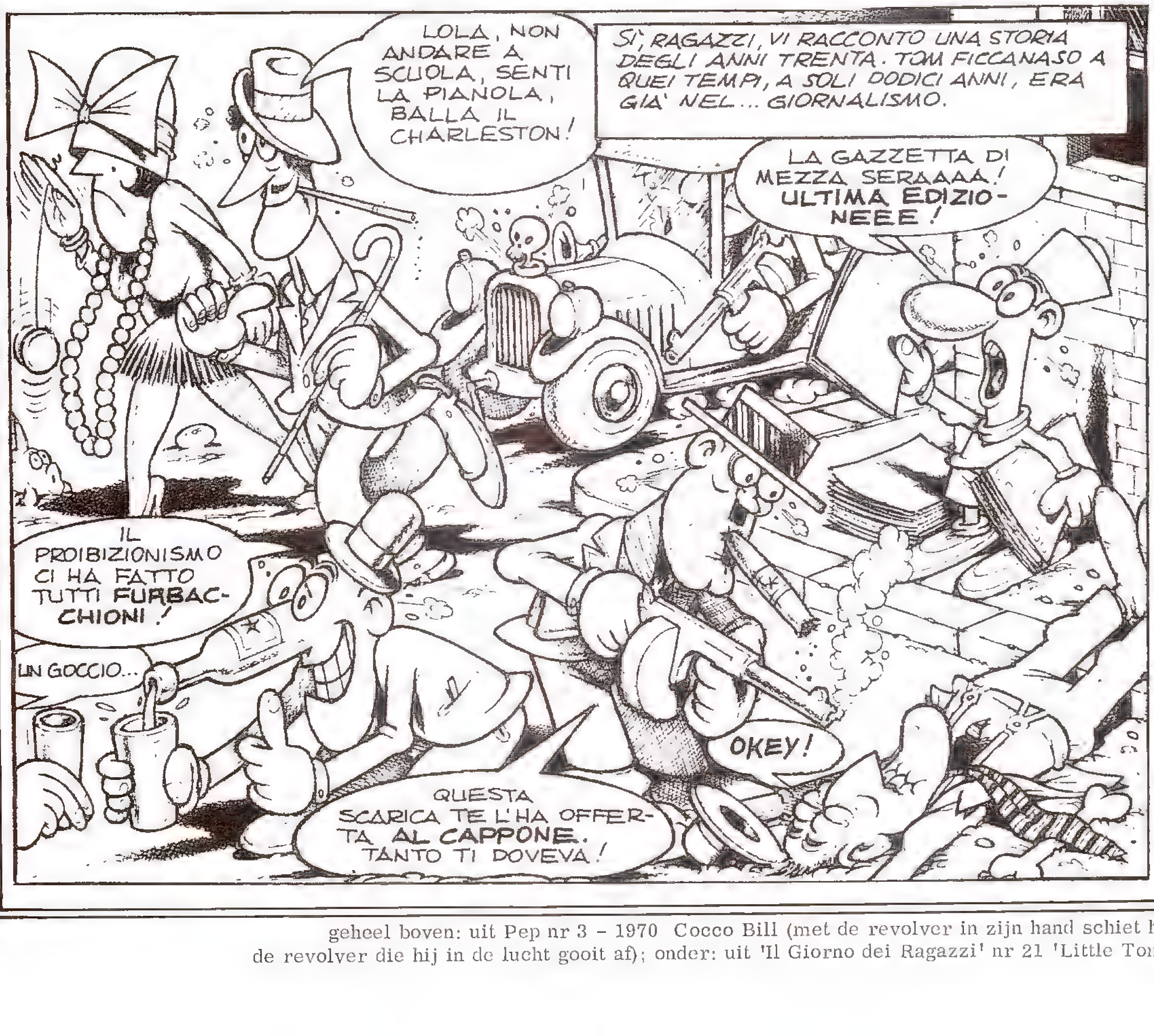
LOLA, NON ANDARE A SCUOLA, SENTI LA PIANOLA, BALLA IL CHARLESTON!
SI', RAGAZZI, VI RACCONTO UNA STORIA DEGLI ANNI TRENTA. TOM FICCANASO A QUEI TEMPI, A SOLI DODICI ANNI, ERA GIA' NEL... GIORNALISMO.
LA GAZZETTA DI MEZZA SERAAAA! ULTIMA EDIZIO-NEEE!
IL PROIBIZIONISMO CI HA FATTO TUTTI FURBAC-CHIONI!
UN GOCCIO...
QUESTA SCARICA TE L'HA OFFER-TA AL CAPPONE. TANTO TI DOVEVA!
OKEY!

geheel boven: uit Pep nr 3 – 1970 Cocco Bill (met de revolver in zijn hand schiet hij de revolver die hij in de lucht gooit af); onder: uit 'Il Giorno dei Ragazzi' nr 21 'Little Tom'

interview met GIRAUD, tekenaar van BLUEBERRY

C.M. Jean Giraud, wij zouden je graag aan onze lezers willen voorstellen en, om de interview-traditie niet te doorbreken, wanneer ben je geboren?
J.G. 1938!
C.M. Heb je een tekenopleiding gevolgd, of ben je bij toeval tot het tekenen van strips gekomen?
J.G. Ik heb me twee jaar met toegepaste kunst beziggehouden: behang, meubelstof etc.
C.M. Maar niets wees er op dat je strips zou gaan tekenen?
J.G. Ik heb me de vraag gesteld: waarom zou ik geen strips kunnen maken?
C.M. Wel, laten we die vraag stellen dan...
J.G. Mijn allereerste boeken, mijn eerste "studieboeken", de boeken die ik als jongeman las, zijn allemaal strips geweest... Het is relatief laat geweest dat ik het "echte" boek heb ontdekt...
C.M. Je hebt dus in een omgeving geleefd die helemaal vol zat met strips?
J.G. Ja, maar dat komt zo vaak voor, ook nu nog, hoewel de televisie de boel wel in de war is komen sturen... In die tijd verslonden we alles, van slecht tot goed, maar een zekere kritische geest onderscheidde me al van mijn vriendjes uit de buurt, evenals een ware tekenwoede; in de kantlijn van mijn schriften, op de muren, op de straat, etc.
Het zou misschien anders gelopen zijn als mijn familie die tekenpassie in een richting had geleid die meer overeenkomt met de burgerlijke fatsoensmaatstaven, kunstbezichtigingen, het Louvre, etc. Gelukkig begreep genoemde familie er niets van en liet me vrolijk pistooltjes, cowboys en indianen op papier zetten (ja, toen al helemaal gek van de western!) Ik probeerde toen natuurlijk mijn schetsjes al in hokjes te zetten en ze te laten praten met behulp van philactères (tekstballonnen?), want voor mij was tekenen onverbrekelijk verbonden met de strip; en niet alleen tekenen, ook 'n verhaal vertellen. Het leek me ondenkbaar dat men wat dan ook op een andere manier kon vertellen dan door de strip.
C.M. Heb je je helemaal uit jezelf in het vak moeten storten?
J.G. Helemaal uit mezelf.
Er vond een soort instorting van mijn hele esthetische denkbeelden plaats; wat ik dacht dat mooi was bleek lelijk te zijn en omgekeerd, en terecht want door me te laten fascineren door de Mickeytjes, had ik de werkelijk levende vormen om me heen verwaarloosd. Ik moet zeggen dat ik in die tijd deze waarheid helemaal niet doorhad. Daarom bracht ik mijn twee jaar bij de toegepaste kunst door, scheldend op die rottige leraren die mij niet rustig mijn cowboytjes lieten tekenen.
Ze hadden natuurlijk gelijk; en het is ook zo dat men zonder zekere basisregels alle kans heeft terecht te komen in dorre, levenloze tekeningen, die alleen maar gebaseerd zijn op handigheidjes en truks die door

de andere tekenaars bijeen gezameld zijn... Zelfstudie loont slecht in het tekenvak.
C.M. Wat is je eerste strip geweest?
J.G. Dat was gedurende mijn eerste jaar bij de toegepaste kunst ik was zestien... Dat was niet zo best: Uderzo was op die leeftijd al een uitstekende professional... Ik maakte mijn debuut natuurlijk met 'n western, geïnspireerd door Franquin en Morris: "Les aventures de Franck et Jéremie" in "Far West", het blad dat Marijac toen redigeerde. Marijac, dat kan ik wel zeggen, want het is niet vervelend bedoeld, zei op zekere dag tegen me: "Giraud, je hebt geen enkele kans in de realistische strip. De komische strip, dat ligt je". Toen had hij gelijk, want het was moeilijker voor mij om een realistische tekening te maken die er net mee door kon dan een komische van middelmatige gehalte.
C.M. En na Marijac?
J.G. Daarna haalde Mézières me binnen bij "Coeur Vaillant".
C.M. Mézières en jij, kenden jullie elkaar?
J.G. Al vanaf het begin van de toegepaste kunst... Twee fans van de strip in hetzelfde schuitje, dan laat je elkaar niet meer los.
Mézières bracht me dus in kontakt met de Bonne Presse... in die uitgeverij waren veel mogelijkheden voor een debutant als ik. Ik ben daar doorgegaan met een serie komplete verhalen, stijl Oom Wim en dat heb ik gedurende één of twee jaar gedaan, 's avonds na de kursus. Dat was een goede leerschool voor mij, waar ik in de praktijk alles ondervonden heb wat je fout kunt doen... Daarna ben ik in dienst gegaan, ik heb daar in een tijdschrift getekend samen met Chéret (Rahan); het tijdschrift heette 5/5... we hadden daar een prachtig leventje... Toen ik uit dienst kwam heb ik besloten bij Gillain te gaan werken. De dag na mijn terugkeer in het burgerleven begonnen we een avontuur van Jerry Spring. "De weg naar Coronado".
C.M. Kende je hem?
J.G. Wie, Jerry Spring?
C.M. Nee, Joseph Gillain?
J.G. Ja, ik had hem in mijn "Coeur Vaillant"-tijd gezien, met Mézières en Patrick Mallet samen. Wij waren bij het "idool" op bezoek geweest, helemaal bibberend, met onze tekenmappen onder de arm.
C.M. Hoe is dat Spring-verhaal tot stand gekomen? Heb jij geinkt?
J.G. Ja! In het begin was ik nogal ambitieus, of lichtzinnig... ik begon het verhaal helemaal alleen. Maar na verloop van een week had ik nog maar pas een halve plaat af en, nog afgezien van het feit dat die doornat was van het zweet, was die plaat een komplete ramp. Dus ging Joseph de tekeningen in potlood maken en ik in inkt. Iedere ochtend ging ik met de wagen naar Champrosay... Het was

Giraud-Charlier 'Luitenant Blueberry' Pilote

BLUEBERRY

geweldig... Dat is de school die je echt nodig hebt, met een goede, geduldige leraar, die mij de gulden regels van de strip heeft bijgebracht. Dat zijn de grondregels van de Amerikaanse tekenaars. De zwart-wit techniek, de dikte van de lijn... Dat wordt allemaal geleerd... Veel beroepsmensen schijnen zelfbewust een aantal van die regels te negeren en leveren, ondanks een schat aan ervaring, geen bevredigend werk.

C.M. Dat verwondert me niks. 'n Heleboel tekenaars kijken niet naar wat er om hen heen gebeurt.

J.G. Ik geloof niet dat kijken genoeg is, vooral niet als men al een zekere techniek heeft. En verder, een professional die er zijn gezin van moet onderhouden kan zich moeilijk veroorloven weer helemaal van voren af aan te beginnen en te geen experimenteren. Dat zoeken moet gebeuren tijdens het dagelijks werk, ongemerkt... men moet op zijn hoede blijven. Gillain heeft mij van een aantal regels op de hoogte gebracht, die me in staat stellen op juiste wijze vorderingen te maken zonder me te veel in impasses te verliezen. De eenvoud van de opzet, het benutten van zwart, het onderzoeken van het ritme en het evenwicht, en het werken volgen, fotodokumentatie, dat alles, wat een basis en een springplank is, noodzakelijk voor iedere verbetering, nog afgezien van het feit dat men moet kunnen tekenen.

C.M. Eén jaar Jerry Spring, en toen?

J.G. Toen heb ik de strip verlaten voor een baan als illustrator bij de studio Hachette. Het was Mézières, alweer hij, die dat mazzeltje ontdekte, en wat voor een mazzel, denk je eens in, bijna Amerikaanse tarieven! We dachten dat we droomden! Toen heb ik ook meegewerkt aan Hara-Kiri onder het pseudoniem Moebius.

Maar studio Hachette was gedoemd in elkaar te zakken, onder een hoop gezucht en gesteun. (O, die bijna Amerikaanse tarieven!). Drie maanden later verscheen de eerste pagina Blueberry in Pilote.

C.M. We hebben nu genoeg gepraat over de western en ik geloof dat science-fiction je ook boeit, is dat zo?

J.G. Erg veel... Ik lees praktisch alleen maar science-fiction. De "officiële" literatuur, daar beleef ik soms wel wat plezier aan, maar ik val altijd aan op science-fictionboekjes met dezelfde geestvervoering als iemand die een kratje koude pils vindt in een gloeiend hete woestijn. Wat betreft het op zekere dag maken van een science-fictionstrip, ik heb al zoveel moeite met het tekenen van een wiel aan een postkoets, dus je begrijpt... Een eskadrille vliegende schotels!

C.M. Als je het niet erg vindt geloof ik dat niet zo... ik dacht dat je als je voor een tekenplaat zat dat probleem wel op zou lossen.

J.G. Misschien... ik zou in ieder geval erg veel moeite hebben met alles wat machine en architectuur is. Ik heb meer de stijl van rotsen en vergane bossen .

C.M. Een vraag... Veel tekenaars zetten hun plaatjes zomaar naast elkaar, zonder enige vertellende lijn er in. Maar jij gebruikt, wat wij, Pierre Couperie en ik, genoemd hebben de verhalende techniek, die het thema is geweest van onze tentoonstelling in de Arts Decoratifs in 1967. Komt dat door Gillain, door de film, of misschien door jezelf dat je je gerealiseerd hebt wat de eigen mogelijkheden zijn die de strip heeft?

J.G. Ik zal het je vertellen: wat ik bij Gillain geleerd heb op dat gebied is vooral wat ik niet moet doen. De rest is een kwestie van gevoel en ik zou niet weten waar je dat kunt leren.. Natuurlijk kan men schema's ontwikkelen, maar zo gauw ze ontwikkeld zijn zullen ze saai en dogmatisch worden... en ze precies toe te passen zal een strip vervelend maken. Het is de inspiratie en het gevoel dat de techniek leidt. Het probleem van de kleur ligt in de verteltechniek. Op dit gebied geloof ik ook dat Gillain op zijn minst een vernieuwer is geweest in de Franse expressiestrip; "Wapensmokkel" oa. is op dit gebied een meesterwerkje in zijn genre. Het feit dat de zoon van Gillain, Benoit, die toen 16 was, de kleuren gemaakt heeft, verandert er niets aan, want het zijn de ideeën van Gillain die er achter zitten. Deze opvatting van de rol van de kleur, die ook de mijne is, gebaseerd op onderzoek van de omgeving en perfekt aangepast aan de westernstijl, heeft slechts op een subtiele manier betrekking op de verteltechniek. Die verbanden zijn duidelijker bij Jacobs en Hergé en worden tot visueel pleonasme in sommige Amerikaanse comics.

C.M. Maar daar heb je toch een George Wunder die dat systeem benut, met fantastische resultaten, en dan heb je ook de tekenaar van Dr. Kildare waar de kleur zonder nuances is gebruikt en waar men rode zonnen tegenkomt, die sterk lijken op de komposities van een Hamilton.

J.G. Ja, het gebruik van schijnbaar irrationele kleuren lokt een schok uit bij de lezer, maar dat systeem moet zeer voorzichtig gehanteerd worden en men vervalt daarbij gemakkelijk in gekunsteldheid en esthetische vooringenomenheid. Maar als men aan die valstrik weet te ontsnappen kunnen de resultaten erg boeiend zijn. Het beeld dat op deze manier ontworpen is en uit zijn vertellend geheel gelicht is, is trouwens het geluk geweest van een groot aantal popschilders.

C.M. Om op de verteltechniek terug te komen, de aldus toegepaste kleur geeft de emotionele intensiteit aan die overeenkomt met een scherp omlijnd moment. Bijv. wanneer Terry, van George Wunder, gevangen is, aarzelt laatstgenoemde niet een groen vlak over Terry's gezicht te leggen; het is niet meer nodig de tekst te lezen, alles wordt door de kleur uitgedrukt.

J.G. Ja, maar nogmaals, men riskeert een visueel pleonasme, om het maar helemaal niet te hebben over een zekere naïviteit. Ik zal je een voorbeeld geven, ik ben net bezig met een nogal gewelddadige plaat: een ruiter stort in een ravijn, het onderste gedeelte van de plaat is een nogal flinke puinhoop, rotsblokken, stofwolken, paard en ruiter in volledige verwarring dooreen. Het bovenste gedeelte van de plaat is alleen maar lege hemel zonder wolken er in, hoewel ik die rood zou kunnen maken om "Drama" aan te geven. Maar ik geef er de voorkeur aan die hemel nog rustiger te maken door een heel bleek geel, waardoor de aandacht van de lezer nog sterker getrokken wordt naar wat zich onderaan afspeelt.

C.M. Wie is Blueberry?

J.G. Toen we begonnen, Charlier en ik, wilden we er Belmondo van maken. Maar ik had er een waanzinnige moeite mee om de gelijkenis te handhaven. Op een dag had ik er genoeg van en heb ik hem beetje bij beetje veranderd, met als resultaat dat hij nu alleen nog op Blueberry lijkt; gebroken neus, het gezicht altijd min of meer ongeschoren, smerig; wat zijn haren betreft, die zijn wel wat langer geworden.

C.M. Leef je in de wereld van Blueberry?

J.G. Nee, maar ik glijd er gemakke-

DES TRACES DE LEUR PASSAGE ENFIN ! C'EST ICI QU'A EU LIEU L'EXPLOSION QUE NOUS AVONS ENTENDUE UN ROCHER DEVAIT BOUCHER LE PASSAGE. ET ILS L'ONT FAIT SAUTER

OUAIS ! LA PAROI EST ENCORE CHAUDE

UN PEU PLUS TARD ALORS QUE LA NUIT COMMENCE A TOMBER

ET MAINTENANT PROSIT. JE SE CACHE, CETTE FAMEUSE MINE. MA PAROLE, ON DIRAIT QUE CE FICHU CANYON ROUGEOYANT N'A AUCUNE ISSUE

BEN, NE... C'EST VRAI... C'EST UN COUP DE SAC ! LA MINE S'OUVRE QUELQUE PART AU MILIEU D'UNE DE CES PAROIS. ENNUYEUX. C'EST QU'A PARTIR DE LÀ JE NE POURRAI PLUS QUE DES RENSEIGNEMENTS TRÈS VAGUES...

ET IL FAUDRA DES SEMAINES POUR TOUT FOUILLER, HEIN ? TSS, TSS... PAUVRE PROSIT QUI VA MOURIR DE SOIF A CAUSE DE SON ENTÊTEMENT STUPIDE.

WAH ! JE SUIS PRÊT A JURER SUR TOUTE UNE MONTAGNE D'OR QUE J'IGNORE OU SE TROUVE EXACTEMENT LA MINE

JE TE DONNE JUSQU'A L'AUBE POUR RETROUVER LA MÉMOIRE. TU NE CROIS TOUT DE MÊME PAS QUE JE VAIS M'EMPARRASER D'UN ANGLO AIMANT SOIF, NON ?

DIS-LA ! J'AI ENCORE BESOIN DE TOI POUR PIÉGER L'HOMME AUX BALLES D'OR. NOUS CAMPERONS BIEN AU CENTRE DE LA VALLÉE...

AH ! ON N'EST PAS UN PEU ?

TOUT EN MARCHANT DANS LA NUIT, PROSIT SE REMÉMORE LES PAROLES DE TEX WILLER. ILS ALLAIENT À LA MINE EN TERRAIN PLAT. C'EST ENSUITE AVEC LES MONTAGNES QUE LES DIFFICULTÉS ONT COMMENCÉ.

TEX WILLER ! ENFIN SEUL AVEC MON IDÉAL ! MON ENNEMI ! ON LA TOUT FAIRE POUR LUI FAUCHER LE TRAVAIL ! ON SPECTRE AVEZ FRONT ON CAMPE ICI ! ICI ! À TERRE ! ET ALLUME MOI UN FEU DE TOUS LES DIABLES !

EH ! DU CALME ! MAIS TES ONGLES ! NOUS NOUS RESSEMBLERA ! LES CHIENS DE PAILLE FOLLE !

BLUEBERRY

lijk genoeg binnen.
C.M. Wordt hij ouder?
J.G. Ja, ik heb er lol in om hem gelijk met mij ouder te laten worden, dat kan grappig worden binnen een jaar of dertig.
C.M. Ga je hem geen generaal maken?
J.G. Als dat gebeurt laat ik hem vallen. Trouwens, wat betreft zijn sociale positie tast men volledig in het duister. Men weet in de grond niet precies wat hij voor type is.
C.M. Hij voegt zich ook niet al te vaak bij zijn regiment...
J.G. Nou... nee
C.M. Is hij een soort Hondo?
J.G. Nee... op de eerste plaats vind ik die arme Hondo erveel te slecht uitzien voor iemand die in de open lucht leeft... en op de tweede plaats is hij een verkenner die geen deel uitmaakt van het legerkader. Blueberry is een militair... een echte. Ik heb Charlier dikwijls gesmeekt hem te laten deserteren of iets dergelijks uit te halen. Hoe meer het rustig zijn gangetje gaat, hoe minder men begrijpt waarom zo'n beste kerel het uniform kan verdragen. Eindelijk, sedert de laatste twee episoden schijnt zijn situatie zich gunstig te ontwikkelen en wordt 'ie meer en meer anti-militair.
C.M. Wat is de invloed van de film, Sergio Leone bijv.?
J.G. Ik geef toe dat ik er een schok van gekregen heb en dat zijn opvatting van het westen mijn stijl heeft omgebogen. Maar ik ben niet de enige in dit geval en hij bezorgt de filmmensen in Hollywood heel wat kopzorgen. De invloeden van Peckinpah, Monte Hellman en Leone wat betreft de film en van Caniff, Foster en Remington op grafisch gebied spelen achtereenvolgens of tegelijkertijd mee. Wat 'n warboel, hè? Om het even welke tekenaar heeft het vreselijk moeilijk met de mythe die al een halve eeuw door Hollywood wordt gekreëerd. Tardi gaat nu een strip maken over Billy the Kid, waarbij hij zich alleen baseert op foto's van dat tijdperk. Dat is fascinerend... Wat mij betreft, ik heb te vaak geïllustreerde bladen bekeken, toen ik nog klein was... Dat is voor mij niet haalbaar.
C.M. Hoe ligt de verhouding tot je scenarioschrijver?
J.G. In het begin richtte ik mijn aandacht zo op het maken van behoorlijke tekeningen, dat ik me vooral tot taak stelde de scenario's van Charlier goed op te dissen. Maar meer en meer kreeg ik er zin in om me er mee te bemoeien, hetzij door bezwaren te maken, hetzij door de loop van de gebeurtenissen of de karakters van de personnages om te buigen. Ik vind dat deze gang van zaken tussen de tekenaar en de scenarist de strip veel meer verrijkt dan het traditionele type van samenwerking dat deze twee aktiviteiten scheidt... ik weet dat er nu heel wat scenarioschrijvers overeind springer Nu met Charlier werken we gezamenlijk het thema uit en hij maakt daarna een uitgewerkte indeling, uiterst precies en volledig. Het spreekt vanzelf dat, als ik veranderingen aanbreng, die niet de inhoud van het verhaal wijzigen.
C.M. Hoe zie je de toekomst van de strip in het algemeen?
J.G. Dat hangt er van af op welk gebied, wat betreft de opvatting er over, zou men moeten ophouden de volwassen strip en de strip voor volwassenen door elkaar te halen. Een volwassen strip neemt de schepper er van volledig in beslag. Men kan dat dus beschouwen als een expressiemiddel, met alles wat daaraan vast zit. Wat betreft de strip voor volwassenen, dat woord is naar mijn idee een synoniem van demagogie. Wat betreft de toekomst van de vorm van de strip, dat is het probleem van de overleving van het vervolgverhaal.
C.M. Als iedereen zich deze vraag stelt, is het antwoord dan misschien: het volledige verhaal?
J.G. Dat is een waarheid als een koe, maar in feite kan men een verhaal van 48 pagina's opdelen in zes afgeronde afleveringen, die, weer achter elkaar gelegd, een samenhang geven, zoals Greg en Hermann dat met Comanche gedaan hebben in Kuifje.
C.M. En zoals Forest met Barbarella heeft gedaan en Gigi met Orion?
J.G. Maar het nadeel is dat de tekenaar geen zes platen per week kan maken, zodat de serie slechts één keer per maand verschijnt. Daarom blijft het probleem er.
C.M. Roger Lecureux gebruikt deze techniek soms, hij heeft die ontwikkeld bij Teddy Ted en weer losgelaten bij Rahan. Hij gaat er nu mee door, mijn enige bezwaar is dat hij een lang verhaal moet uitleggen in acht episoden in "Les Pionniers de l'Espérance", dus hij bespaart zijn personages de terugkeer naar hun vertrekpunt. Hij kon Tanga de kosmos in laten reizen en op iedere planeet een avontuur laten beleven, maar met een leidraad er doorheen.
J.G. Dat is een oplossing, maar er is nog een andere die me meer aantrekt en dat is die van het komplete verhaal zonder voorafgaande publikatie in een weekblad, dus meteen in een album. Jodelle, Saga de Xam en enige anderen hebben de weg geëffend. Maar behalve Cuvelier heeft nog geen enkele "traditionele" tekenaar de gelegenheid gehad één of twee jaar van zijn leven te wijden aan het bereiden van zijn meesterwerkje, helemaal bevrijd van de kommerciële dwang van moeilijkheden met de censuur of de noodzaak van wekelijkse publikatie (ik denk hierbij aan Philippe Druiet die al enige tijd een "truc" in die stijl aan het voorbereiden is).
Ik geef toe dat dat een beetje mijn droom is en misschien zal ik dat nog wel 'ns realiseren. Maar daarvoor is het nodig dat de uitgevers de strip als een heel apart expressiemiddel beschouwen en het risico's en investeren waard achten; en dat de pers aandacht besteedt aan de uitgave van zo'n album met dezelfde belangstelling als ze betoont bij het uitbrengen van een film of de verschijning van een boek. Zo niet, dan is de strip, of men wil of niet, gedoemd tot het dubbele ghetto van verbruik door kinderen of van esthetisch snobisme.
C.M. Om te besluiten, ga je door met de western?
J.G. Natuurlijk, zolang de zin om iets anders te gaan doen niet sterker wordt.
C.M. Dan zullen we Blueberry dus nog lang in Pilote (en Pep, vert.) zien verschijnen?
J.G. Waarom niet nog 'n jaar of honderd. Ik ben misschien alleen maar de eerste tekenaar van de serie.

interview door Claude Moliterni
(Phenix no. 14, 4e trimestre 1970)

LE VOILÀ CALMÉ !.. HUH.. J'AI PEUT-ÊTRE TAPÉ UN PEU TROP FORT..

PAS DE BLAGUES, CRAZY !.. FAUT D'ABORD QU'IL PARLE !.. DONNE LUI UN COUP DE GNOLE, ÇA LE RETAPÈRA !..

DAMN !.. C'EST SUREMENT LE CAVALIER DE TOUT À L'HEURE !.. CETTE FOIS, PLUS DE DOUTE, C'EST APRÈS NOUS QU'ILS EN A !.. VITE !..

en dan nu... the LUCKY story

Lucky Luke, de held van de prairie, de dappere cowboy die, slechts in gezelschap van zijn trouwe paard, door het wilde westen trekt om af te rekenen met genadeloze bruten en veile bandieten en altijd wint... Lucky Luke, de verpersoonlijking van een droom die we allemaal eens gehad hebben en die een aantal van ons in het geniep nog hebben... Maar Lucky Luke bevredigt meer dan alleen maar die hang naar het avontuurlijke, Lucky Luke zit ook barstensvol met 'n fijne, subtiele humor, die naarmate de serie vorderde steeds meer de boventoon ging voeren. Langzaam verdween het avontuurlijke en werd vervangen door de humor.

"Dat is misschien de invloed die Goscinny gehad heeft, dat het meer literaire humor geworden is, de humor zit misschien meer in de tekst dan vroeger.

Het is ook minder brutaal dan vroeger, toen was het nogal geweldadig. De ouderdom van de auteurs heeft daar misschien iets mee te maken: op 25-jarige leeftijd is men een beetje strijdlustiger dan op 45-jarige leeftijd. Lucky Luke is tegenwoordig bijna zuiver satyre geworden, vroeger niet, toen was het spannender."

Aldus Maurice de Bevere, beter bekend onder zijn pseudoniem Morris. Hij maakt een erg vriendelijke maar 'n beetje nerveuze indruk en is geen uitbundig spreker maar door zijn woorden speelt dezelfde subtiele humor als in zijn strips.

"Ja, ik heb altijd zin gehad om tekenaar te worden. Ik heb wel 'n paar jaar gestudeerd in Leuven, rechten, maar dat was zonder de bedoeling daar mijn vak van te maken. Het was eerder een manier om niet gedeporteerd te worden naar Duitsland. Ik wist toch dat ik vroeg of laat tekenaar zou worden; en ik wilde stripverhalen maken. Ik heb ook andere tekeningen gemaakt, cartoons, die maakte ik tegelijkertijd met de strips. Maar op een gegeven moment vond ik toch dat ik moest kiezen. Het zijn twee verschillende manieren om zich uit te drukken: in één beeld en in een opeenvolging van beelden. Dat zijn twee heel verschillende talen".

Op het eind van de oorlog werkte Morris in een tekenfilmstudio, waar hij Franquin, Peyo en Paape ontmoette. Dat was namelijk ook een van zijn dromen, een tekenfilm maken, daar had hij ook grote bewondering voor. Op die studio heeft hij zes maanden gewerkt. Toen de oorlog afgelopen was kwam er opnieuw de konkurrentie van de Amerikaanse tekenfilm en dat betekende het einde van de studio. Daarna besloten Morris en Franquin stripverhalen te gaan maken. Morris tekende al cartoons voor Dupuis en de voorpagina van het blad Moustique. Hij heeft Franquin daarheen meegenomen en samen zijn ze voor Robbedoes gaan werken. Morris is direkt met Lucky Luke begonnen; hij had een bijzondere voorkeur voor cowboys, omdat het

boven: Morris: linksonder: onze 'getekende' held; rechtsonder:
en zo zag Lucky Luke er in het echt uit

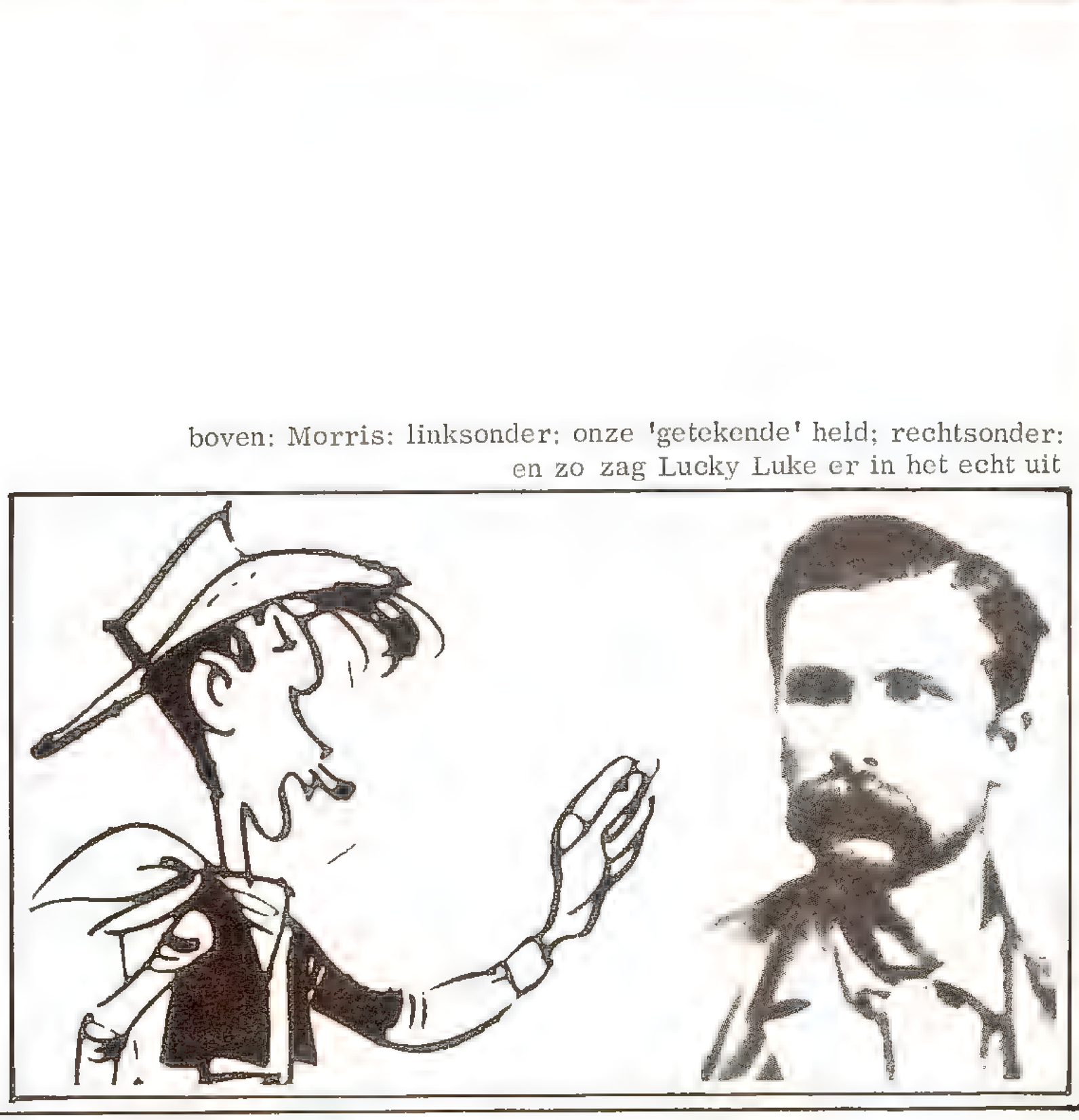

een internationaal en kommercieel onderwerp is, veel internationaler dan piraten of musketiers of samoerai. "Ik zag ook zeer graag westerns, ik ben ze allemaal gaan zien. Hoewel het op dat moment films waren van de derde, vierde kategorie, van die muzikale westerns, die niet meer bestaan. Er is bij mij toch iets overgebleven van die muzikale westerns: aan het eind van iedere episode maak ik dat beeld van Lucky Luke die zingt van " I'm a poor lonesome cowboy".
In de eerste verhalen is er een duidelijke Disney-invloed merkbaar, in de figuren, in de manier van bewegen. Dat heeft niet lang geduurd."
Een beginneling is altijd sterk onder invloed van een of andere tekenaar die hij speciaal bewondert. De kwestie is zich ervan te ontdoen. Maar nog veel meer dan door Disney ben ik beïnvloed geweest door Segar, de tekenaar van Popeye (zie "Arizona", eerste pagina, postkoetsbestuurder). Ook veel, in de beginperiode althans, door Franquin, maar onze stijlen zijn nu totaal verschillend. Ik kan niet zeggen dat ik in zijn stijl werk, ik ben niet van de school van Franquin. Ik geloof niet dat er een Morris-school bestaat, het schijnt dat mijn stijl nogal moeilijk na te bootsen is. Ik heb het ondervonden bij die film bijvoorbeeld, al die animateurs moesten in de stijl van Lucky Luke tekenen en hebben daar veel moeite mee gehad, veel meer last dan met de film van Kuifje."

Amerika

In 1948 ging Morris met Jijé en Franquin naar Amerika (zie Stripschrift nr. 22 en 33-34). Ondertussen bleef hij gewoon doorwerken voor Robbedoes, de tekeningen stuurde hij op. Meestal per luchtpost, want het was bijna altijd dringend. En als hij weer 'ns in financiële moeilijkheden zat tekende hij aan beide zijden van een vel tekenpapier, om de verzendkosten te drukken.
Zijn verblijf in Amerika had een tweeledig doel: enerzijds om de techniek van de Amerikaanse tekenaars te bestuderen, anderzijds om het dekor van de western ter plaatse te gaan bekijken, of althans wat er nog van over was.
"Alleen maar tekenen naar foto's en films vind ik niet ideaal. Dat doet me denken aan een cartoon die ik eens in de New Yorker zag: daar ziet men een uitgever die een roman teruggeeft aan de schrijfster, een nette, wat oudere dame, en hij zegt daarbij: uw roman is niet slecht, alleen de bordelen zijn niet helemaal authentiek."
In Amerika heeft Morris ook aan comic-books gewerkt, maar dat beviel hem niet erg, omdat hij telkens maar een gedeelte van het werk te doen kreeg: nu eens de potloodtekeningen, dan weer inkten, hij vond het te veel lopende band-werk. Het wordt zeer professioneel gedaan, maar mist persoonlijkheid.
"Ik heb ook de gelegenheid gehad om voor Mad te werken. De oprichters, Harvey Kurtzmann en Jack Davis, waren zeer goede vrienden van mij. Er werd mij een scenario voorgelegd, maar dat was een oorlogsverhaal in realistische stijl: dat was niets voor mij, ik heb dat geweigerd. Maar ik heb veel bewondering voor Mad."
Morris is zes jaar in Amerika gebleven, langer dan Jijé en Franquin. Hij vond het wel interessant om het daar 'ns allemaal te bekijken. Hij heeft een studentenvisum aangevraagd, om dat hij maar een toeristenvisum voor zes maanden had. Om dat studentenvisum te krijgen heeft hij zich laten inschrijven op een kunstakademie. Via Jijé raakte Morris op een gegeven moment in kontakt met Goscinny, die voor Jijé een scenario had gemaakt voor een televisie-tekenfilmpje. "Dat scenario stond me bijzonder goed aan en ik heb hem voorgesteld een scenario voor mij te maken. Dat werd "De spoorweg door de prairie." Daarna hebben we aanvankelijk los-vast samengewerkt, sommige albums heb ik ook nog alleen gemaakt. Zijn naam staat niet altijd vermeld in de albums. Daar is een reden voor: Dupuis vond namelijk dat zijn scenario's zeer slecht waren. Ik was een andere mening toegedaan en daarom heb ik toen besloten maar een beroep op Goscinny te doen zonder zijn naam te vermelden. "Blauwvoeten op het oorlogspad" heb ik daarna weer alleen gemaakt en sommige andere albums hebben we half om half gedaan. Het is soms zeer moeilijk uit te maken waar zijn werk begint en het mijne eindigt."
De samenwerking tussen Morris en Goscinny gaat als volgt in zijn werk: het basis-idee, dat hetzij van Morris, hetzij van Goscinny komt, wordt langdurig doorgesproken om te zien of het onderwerp wel vruchtbaar genoeg is om er een verhaal van 44 pagina's uit te halen. Dan begint Goscinny het volledig uit te werken, met aanduiding van close-ups en longshots, maar Morris neemt de volledige vrijheid daar nog aan te sleutelen, dus een close-up in plaats van een longshot, of één lang beeld in plaats van twee kleine. De uiteindelijke regie vindt hij toch aan de tekenaar behoren. De dialoog is van Goscinny.
Maar om de loop van het verhaal weer op te nemen, na zes jaar keerde Morris weer terug naar België, omdat hij het nu wel gezien had in Amerika en omdat zijn vrouw er moeilijk kon wennen. In zijn Amerika-tijd heeft hij toch niet zo'n geweldige voorraad dokumentatie opgebouwd: "Ik ben geen fanatikus op het gebied van dokumentatie. Het kan soms een nadeel zijn te veel gedokumenteerd te zijn. Ik doe wel vaak een beroep op een historische figuur, maar dan met erg veel vrijheid. Ik houd me ook niet strikt aan een bepaald tijdperk: sommige verhalen spelen aan het eind van de Secessie-oorlog, andere in het begin van deze eeuw (vgl. "De bende van Joss Jamon" en "De rechter"). Maar die vrijheid neem ik."

Dargaud

In 1968 is Morris van Dupuis overgestapt naar Dargaud. Waarom heeft hij dat gedaan?" Een van de redenen is wel dat ik me niet helemaal op mijn plaats voelde in Robbedoes. Robbedoes is voor een zeer jeugdig publiek. Af en toe had ik de indruk dat sommige gags van Lucky Luke voor een groot deel van de lezers niet begrijpelijk waren. En die saloon-girls en zo meer, dat was helemaal uit den boze bij Robbedoes. Ik had geen kontrakt met Dupuis: er was vroeger wel een kontrakt geweest, maar dat was afgelopen, dus ik was vrij om weg te gaan. De laatste jaren werkte ik daar dus met 'n soort stilzwijgend kontrakt. Niettegenstaande dat heeft Dupuis mij toch een proces aangedaan, maar ze hebben het gestopt, omdat ze waarschijnlijk zagen dat ze niet veel kans maakten om het te winnen.'
Opvallend in de serie is dat er in de vroege verhalen nog wel 'ns doden en gewonden vallen; later komt dat niet meer voor. Op een gegeven moment werd dat door Dupuis verboden uit angst voor de censuur in Frankrijk. Om te voorkomen dat Spirou in Frankrijk verboden zou worden, wat de belangrijkste markt voor het blad is, waren ze nog strenger dan de censuur. Er vallen geen doden, maar Lucky Luke rookt wèl als een ketter en dat is toch ook geen best voorbeeld. "Vroeger rookte hij niet zo veel, maar dat hoort er zo bij in westerns, daar rookt men nogal veel. Het is ook erg nuttig, af en toe zijn er beelden waar hij bijvoorbeeld alleen maar spreekt; met zijn sigaret geef ik hem dan een bezigheid met zijn handen. Dat is ook de reden waarom het paard spreekt: wanneer er in een beeld niets leuks gebeurt, dan kan het paard toch een komische opmerking maken: en als er af en toe iets uitgelegd moet worden aan de lezer, dan kan het paard dat doen."

Film

Wat is de fijnste figuur, vindt Morris zelf? "Wel, Billy the Kid, Calamity Jane, een van de eerste vrouwelijke figuren, nou ja, vrouwelijk.... Die Calamity Jane zal ik nog wel 'ns gebruiken. En natuurlijk de Daltons!

Y Z'ONT EU GÉRARD...
ESPÈCE DE CAVE! TU SERA PRIVÉ DE BANANES!
JE VAIS APPELER VON BAOUM LE SPÉCIALISTE DES BOMBES"
PEU APRÈS...
T'AS COMPRIS? UNE BELLE BOMBE — ET FAIS GAFFE CETTE FOIS-CI!
C'EST PAS MA FAUTE SI JE SUIS DISTRAIT QUELQUE FOIS.
COPYRIGHT EDFRANCE

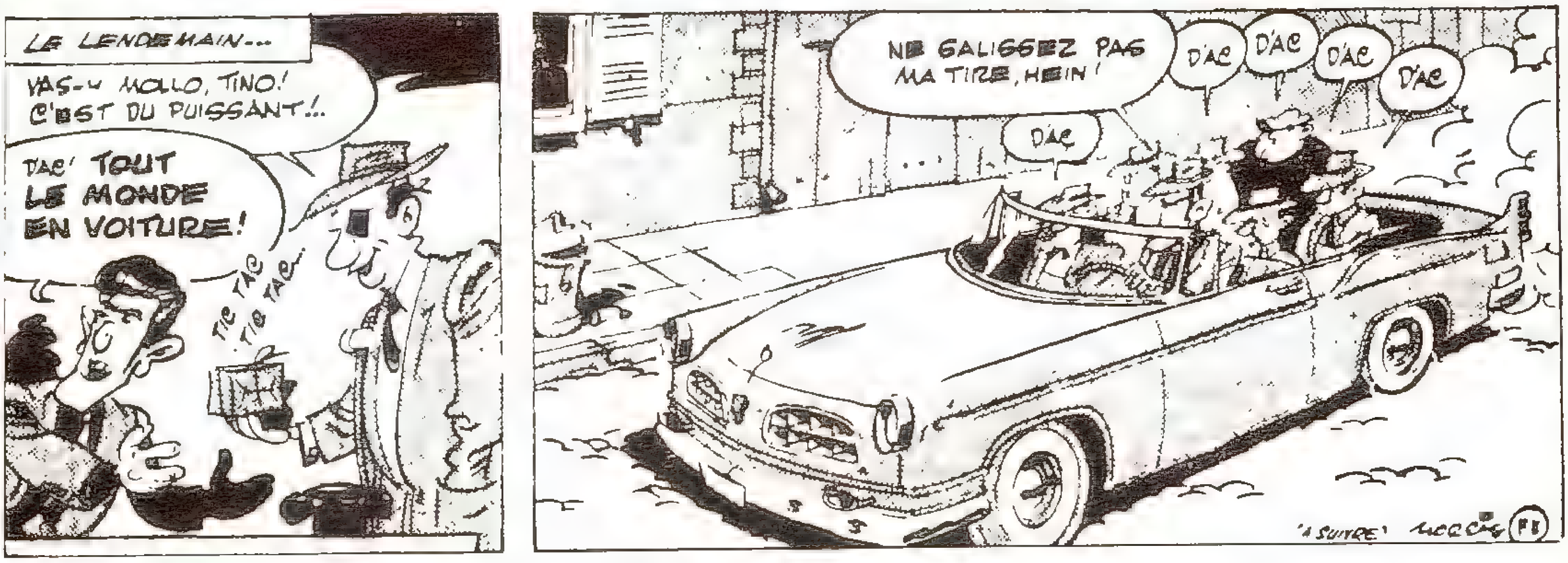

boven: een pagina uit het gangsterverhaal 'Bloed op de lippen', dat Morris in 1957 maakte voor een frans tijdschrift; linksonder: Vic Hubinon, zoals hij er in werkelijkheid uitziet; rechtsonder: Vic Hubinon, zoals Morris hem als schurk afbeeldde in 'In de schaduw der boortorens'

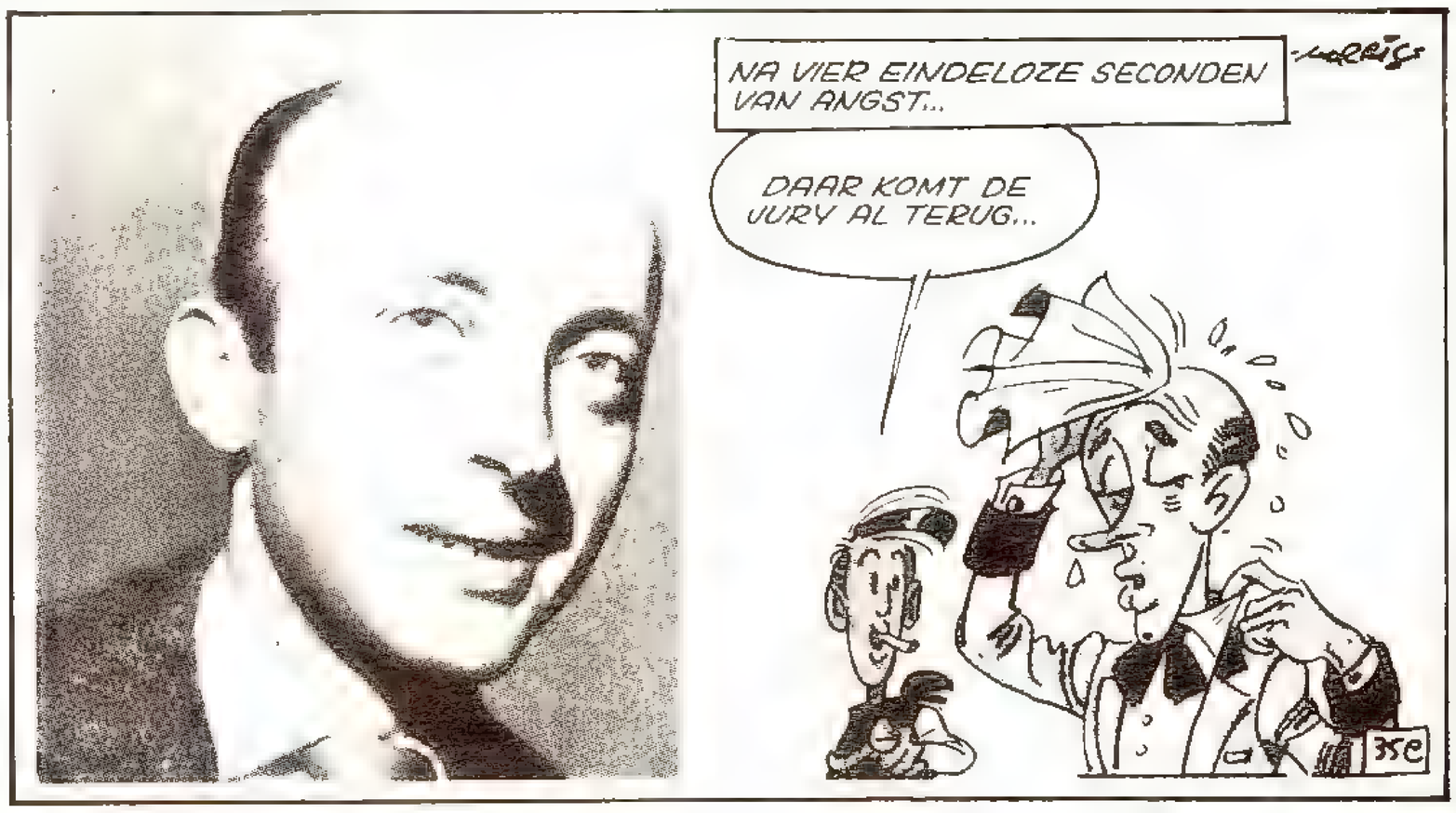

Die eerste Daltons heb ik toen dood laten gaan, maar daar zijn erg veel protestbrieven op gekomen. Het zijn de figuren die bij het publiek het meest zijn ingeslagen. De Daltons zijn ook de leukste figuren van de film; dat parallellisme van de bewegingen dat zichtbaar is in het stripverhaal is natuurlijk nog veel beter zichtbaar in de film."
Morris had altijd al het idee in zijn achterhoofd Lucky Luke nog 'ns een keer te verfilmen. Hij heeft hem vroeger met opzet ook zo gekomponeerd dat hij animeerbaar zou zijn. Gedurende al de jaren van het bestaan van Lucky Luke heeft hij talloze voorstellen gekregen om een film te maken, van kleinere firma's en amateurs. Maar nu met Bevision bestond de mogelijkheid om het op bijna Amerikaanse schaal te doen. Morris en Goscinny hebben eerst samen het scenario geschreven en daarna een soort stripverhaal gemaakt van de hele film. De voornaamste tekeningen in schetsvorm, de story-boarding; en natuurlijk ook de model-sheets, modellen van de voornaamste personages die er in voorkomen, met onderlinge verhoudingen en de voornaamste gelaatsuitdrukkingen en houdingen. Het gehele werk heeft twee jaar geduurd. De voorafgaande films, Asterix en Kuifje, zijn gemaakt in een tiental maanden, maar dat is volgens Morris veel te kort; zelfs Walt Disney heeft twee tot drie jaar nodig om een film te maken.
In de verhalen zien we ook af en toe bekende filmsterren opduiken: David Niven als de goede-manieren-leraar in "Calamity Jane", Jack Palance als Phil IJzerdraad en Hitchcock die ergens achter de bar staat; en dan zal ik er nog wel een paar vergeten zijn. O ja, de schurk Barry Blunt in "In de schaduw van de boortorens" is een karikatuur van Vic Hubinon, de tekenaar van onder andere Buck Danny. "Wel, dat was gewoon een grapje. Ik ben nu bezig met een volgende verhaal, dat gaat over een premiejager; ik denk er over om voor die figuur Lee van Cleef te gebruiken. De basis van dat verhaal is zeer eenvoudig: de premiejager zit achter een Indiaan aan, die echter onschuldig is. Maar dat kan hem niet schelen, want er staat een premie op zijn hoofd. En Lucky Luke neemt die Indiaan dan in bescherming."
Morris gaat nog steeds naar westerns, ook naar de western-nieuwestijl, de Italiaanse: "Ik vind toch dat die Italiaanse westerns een zekere vernieuwing hebben gebracht. Hoewel ik het niet helemaal eens ben met de brutaliteit in die films: het is dikwijls brutaliteit om de brutaliteit, het is een gemakkelijke bron van inspiratie. Maar de Italianen hebben een zekere vernieuwing gebracht, die waarschijnlijk wel invloed heeft gehad op de Amerikaanse western. De echte western, vind ik, blijft toch Amerikaans. Maar in het volgend verhaal ga ik de andere soort kleding uit de Italiaanse films misschien ook wel 'n beetje navolgen, met die lange jassen en zo."
Hoewel de avonturen zich afspelen in het wilde westen, lopen er toch bijzonder weinig Indianen in rond. Maar ook daar is een reden voor: "Nee, ik vind dat geen erg gelukkig onderwerp. De weinige albums die ik gemaakt heb met Indianen er in behoren niet tot de beste. Men valt nogal gemakkelijk in zeer conventionele gags, die paal en die schilderingen en zo meer. In de tekenfilm is er ook 'n scene met Indianen, maar dat is zeker niet de beste van de film. Soms verwijt men mij dat ik een rascist ben, dat de Indiaan de slechte is; maar dat is niet zo, er zijn in mijn albums zowel onder Indianen alsonder blanken goeden en slechten. Ik kan niet van mezelf vinden dat ik schuldig ben aan racisme. Ik heb 'ns brieven gekregen van 'n liga ter verdediging van de Joden, waarin ze me antisemitisme beschuldigden. Dat ging over het feit dat ik 'n bankier getekend had met 'n nogal grote neus. Maar ja, in een karikaturale strip gebruikt men nogal licht 'n grote neus. Ik ben echt geen antisemiet, temeer daar Goscinny een Jood is; ik heb ze dat ook geantwoord."

Sukses

Het sukses van Lucky Luke is langzaam, maar gestaag gegroeid en is niet, zoals bij Asterix, ineens gekomen. Waar aan is het sukses van Lucky Luke te danken? "Misschien aan de simpelheid, de simpelheid bij Lucky Luke versterkt de duidelijkheid, de direktheid: ik leg me daar ook op toe, op het eerste gezicht moet iets te begrijpen zijn. Andere tekenaars houden er een ander principe op na. Ook Uderzo bijvoorbeeld zet er speciaal veel op, men moet het gaan ontcijferen en ontleden en het is ook de moeite waard; maar ik probeer toch het op het eerste gezicht te doen begrijpen. Ik maak soms veel voorschetsen als het een beeld is dat op het eerste gezicht moeilijk op een eenvoudige manier uit te drukken valt; dan probeer ik verschillende perspektieven te onderzoeken om te zien welke de meest doeltreffende is."
Zijn beste verhalen, dus over het geheel genomen, vindt Morris zelf "De Daltons kopen zich vrij", "Billy the Kid", "Calamity Jane" en "Tenderfoot". "Ook "de postkoets" vond ik plezierig; het is nogal getrouwe adaptatie van de film "Stagecoach" van John Ford. De formule is helemaal dezelfde: een postkoets die een gevaarlijke reis moet ondernemen, het hele verhaal is een soort beschrijving van de karaktertrekken van de inzittenden. Alleen de prostituee is er bij mij niet bij."
Afgezien van de verhalen van Lucky Luke die in album zijn uitgebracht heeft Morris nog 'n paar korte verhaaltjes gemaakt voor "Sprint", 'n kortstondige Dupuis-uitgave uit 1955, waaraan veel Robbedoes-tekenaars meegewerkt hebben. Dat zijn er drie of vier geweest, waarvan hij er twee kompleet waardeloos vindt. Dan heeft hij nog een twee-pagina-verhaal gemaakt voor een speciaal nummer van Spirou, dat alleen onder de Parijse studenten verspreid is. En verder nog één pagina Lucky Luke op-de-losse-toer voor het studentenblad "Le Point". Dat heeft bijzonder veel sukses gehad en is in verschillende andere bladen herdrukt. "Ik heb nog 'ns realistisch getekend, voor het dagblad "Het laatste Nieuws": dat waren illustraties. Ik beschouwde dat als 'n soort uitdaging tegenover mezelf en ik moet zeggen dat het erg nuttig geweest is. Ik geloof dat het voor karikatuurtekenen van groot belang is dat men ook realistisch getekend heeft. Een tekenaar die niets anders tekent dan karikaturen, dat is gevaarlijk. Het moet volgens mij toch uitgaan van de werkelijkheid. Wanneer men alleen karikaturen tekent wordt het op niets gebaseerd en komt men er toe een hoop trukjes te gaan gebruiken, die puur konventioneel worden in plaats van gebaseerd te zijn op iets werkelijks.

Favorieten

"Ik heb ook nog 'ns een heel andere strip gemaakt voor een Frans blad, karikaturaal; maar daar zijn we niet mee doorgegaan. Het speelde zich af in het milieu van de Parijse gangsters. En ook de taal die ze gebruikten was helemaal dat speciale gangsterdialect, vrijwel onvertaalbaar in het nederlands; of misschien bestaat er in Amsterdam wel 'n equivalent... We zijn er niet mee doorgegaan, omdat Opera Mundi de eksklusiviteit wilde op dat blad, waardoor het voor ons onmogelijk werd daar nog verder voor te werken. De hoofdfiguur was een soort gangsterchef en ik heb daar een karikatuur van Jean Gabin voor gebruikt. Dat was in het jaar '58 misschien. Verder heb ik geen andere strips gemaakt.
Ik voel me niet aangetrokken tot het maken van een realistische strip: men is dan bijzonder gebonden aan de proporties en zo meer, de fantasie is veel meer beperkt. Maar ik heb wel veel bewondering voor een goede realist . Ik vind bijvoorbeeld Rip Kirby erg goed, dat is 100% realistische strip. En in Pilote hebben we Giraud; erg goed, maar misschien een beetje overladen, te vol

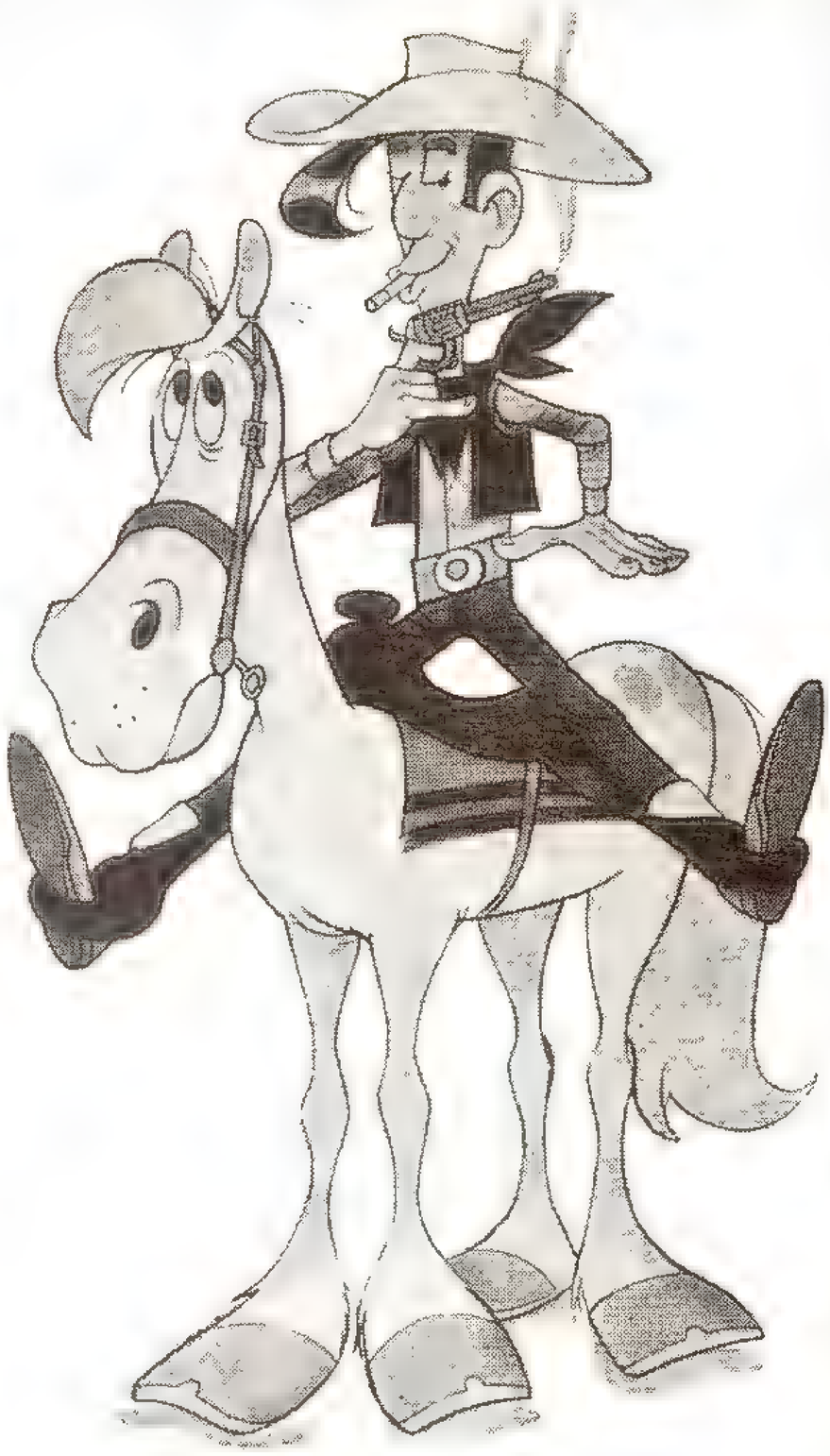

Lucky Luke – de man die sneller schiet dan zijn schaduw, te paard en in gezelschap van ene wulpse dame

in zijn tekeningen. Hij wil er te veel opzetten, hij miskent de waarde van lege vlekken in het beeld. Verder natuurlijk Hans Kresse, misschien wel de beste in Europa. Wat ik bij hem spijtig vind is dat hij nog zolang doorgegaan is met die tekst onderaan: dat is verouderd bij ons, terwijl ze daar in Nederland nog mee doorgaan. Dan zijn er de karikaturele tekenaars: Schulz, erg goed, een zeer eenvoudige manier. Er zitten ook een paar goede bij Pep, Matena bijvoorbeeld, 'n zeer behendig tekenaar, maar ook hij heeft het nadeel dat hij er teveel op wil zetten. Hergé heb ik natuurlijk altijd bewonderd. Hij is ook een van de eersten geweest die het serieus heeft aangepakt. Vroeger werd er bijna zonder scenario gewerkt. Ook toen ik begon bestond er bijna geen scenario, we wisten gewoonlijk niet wat we op de volgende pagina zouden doen. We gingen toen op goed geluk af, wat zeer gevaarlijk is, want soms hadden we de figuren in een bijna onmogelijke positie gemanoevreerd. Maar na een jaar of drie, vier begonnen we met volledig uitgewerkte scenario's te tekenen.
Franquin zie ik ook nog steeds als een der zeer groten, en Uderzo natuurlijk. Verder Jacovitti, ik weet dat hij veel tegenstanders heeft, maar ik vind hem erg leuk, zot."

En om mee te besluiten, goed nieuws: het zal niet bij de eerste film van Lucky Luke blijven, er zijn al plannen voor de volgende: "Er komt een tweede film, maar hoe en wanneer weten we nog niet. Het zal in ieder geval ook deze keer niet de verfilming van 'n stripalbum zijn: film is een ander medium dan stripverhaal en sommige gags die zeer doeltreffend zijn in een strip komen helemaal niet tot hun recht op het filmdoek. Bovendien is het moeilijker om een bepaald album goed tot een film om te werken, dan om een nieuw verhaal te maken. Ik vind het twee aparte uitdrukkingsmiddelen en daarom vind ik ook dat er een apart scenario moet komen voor de film. Een tijd geleden was er sprake van om een speelfilm te maken van Lucky Luke met Jean-Paul Belmondo in de hoofdrol: ze hebben ons de rechten daarvoor gevraagd, maar we zijn daar niet op ingegaan. Er is ook nog een andere firma geweest die geprobeerd heeft een speelfilm van Lucky Luke te maken. Ze hadden een tiental minuten als eksperiment gemaakt, maar dat was zeer ontgoochelend. Het is ook zeer moeilijk, alleen al het feit om de vier personages voor de Daltons te vinden. En nochtans zijn ze er in geslaagd om een dwerg te vinden die, wanneer men zijn neus wat dikker maakte, precies op Joe Dalton leek. Maar dat was een zeer slecht akteur: bovendien was hij niet in staat om paard te rijden, het is praktisch onmogelijk om met zo'n lengte paard te rijden. Ze hadden ook geprobeerd om veel te getrouw het stripverhaal te volgen: wanneer iemand verbaasd is dan gaat zijn hoed een beetje naar omhoog en dat hadden ze in de film ook geprobeerd; dat leek nergens op. Een tekenfilm is dus de enige manier. Is de eerste film een echte Lucky Luke-film geworden, heeft hij dezelfde sfeer als de verhalen? "Het is een soort resumé; we zijn uitgegaan van het standpunt dat sommige passages die typisch zijn voor de western er in voor moesten komen, zoals bijvoorbeeld de square-dance, Indianen enzomeer. Maar de sfeer is geloof ik wel 'n beetje hetzelfde."

Rob van Eyck

Van Morris in deze aflevering van stripschrift drie korte verhalen

Grabuge à Pancake Valley verscheen voor het eerst in het Dupuis-tijdschrift Risque Tout, nr. 5 van 22 december 1955, en werd herdrukt in de pocket 'Lucky Luke contre Pat Poker', uit de serie Gag de

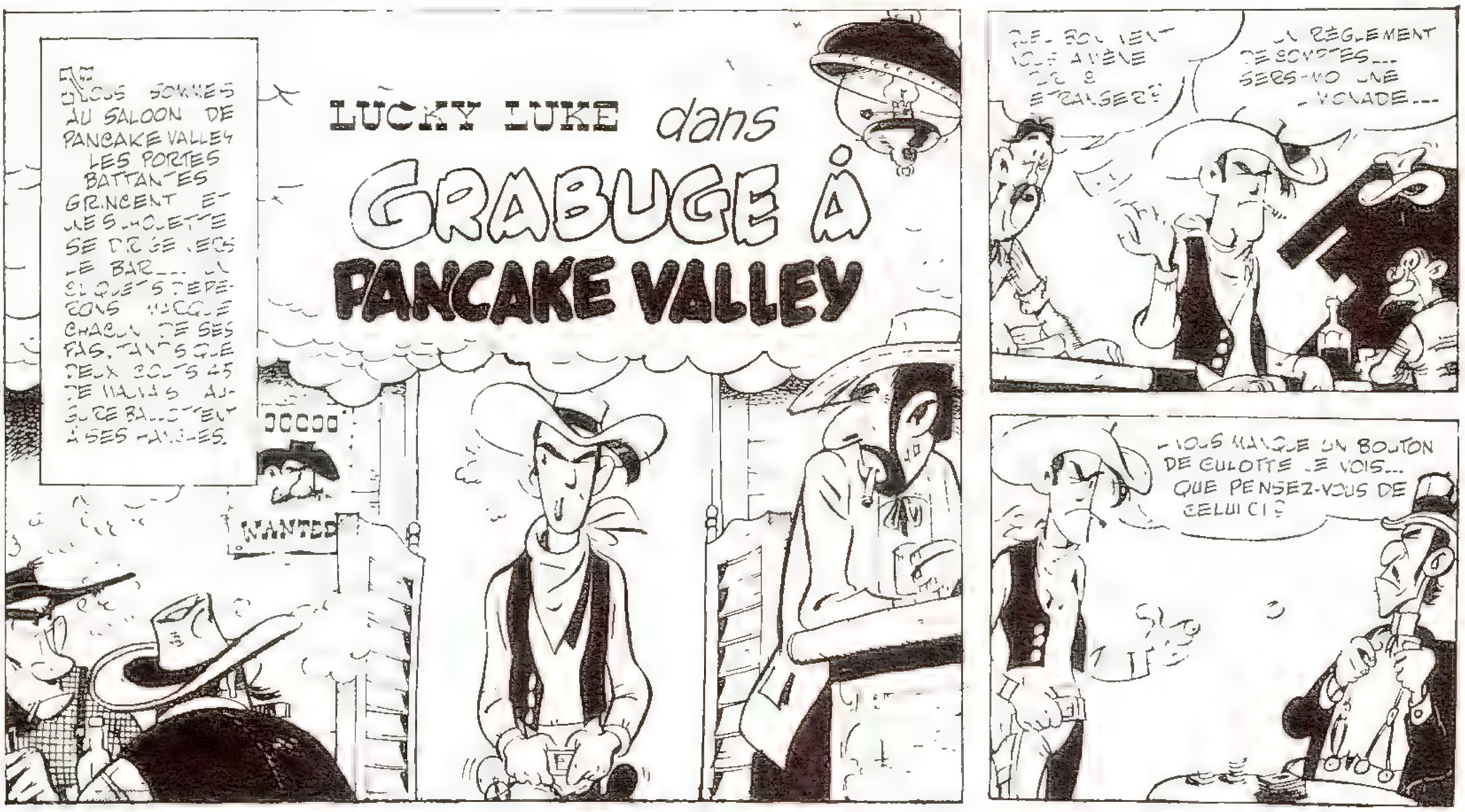
LUCKY LUKE dans
GRABUGE À
PANCAKE VALLEY
WANTED
- VOUS MANQUE UN BOUTON DE CULOTTE JE VOIS... QUE PENSEZ-VOUS DE CELUI CI ?
IL N'Y A PAS DE DOUTE, C'EST LE MIEN... IL EST ASSORTI À CEUX-CI...
JE L'AI TROUVÉ À L'ENDROIT OÙ MON CHEVAL A ÉTÉ VOLÉ IL Y A UN AN... LE COYOTE QUI A FAIT LE COUP A DÛ PERDRE CE BOUTON EN MONTANT EN SELLE... J'AI SUIVI SA PISTE JUSQU'ICI...
"BRELAN D'AS GAGNE SA VIE EN HONNÊTE HOMME, ETRANGER !.. VOS INSINUATIONS DEMANDENT UNE RÉHABILITATION PUBLIQUE !..
PAN!
VIEUX COMME LE MONDE LE COUP DU REVOLVER DE POCHE DISSIMULÉ DANS LA MANCHE BRELAN D'AS !..
CLONK..
MAINTENANT, DITES-MOI OÙ EST MON CHEVAL OU FAITES VOS PRIÈRES !
GR-1

LUCKY LUKE IN: RUZIE IN PANCAKE VALLEY

1. We bevinden ons in een saloon in Pancake Valley. De klapdeuren knarsen en een figuur begeeft zich in de richting van de bar... gekletter van voetsporen begeleidt iedere stap die hij doet, terwijl twee colts 45 onheilspellend aan weerszijden van zijn heupen heen en weer slingeren. 2. Welke goede wind heeft u hierheen gewaaid, vreemdeling? Ik moet hier een persoonlijke rekening vereffenen... breng mij een glas limonade.... 3. Er ontbreekt een knoop aan je broek, zie ik... wat denk je van deze? 4. Geen twijfel mogelijk, dat is de mijne... hij past precies bij die andere... 5. Ik heb 'm gevonden op de plek waar een jaar geleden mijn paard gestolen is... de jakhals die dat gedaan heeft moet hem verloren hebben toen hij zich in het zadel hees... Ik heb zijn spoor tot hier gevolgd... 6. 'Drie Azen' verdient zijn broodje als een eerlijk mens, vreemdeling... 7. Pang! 8. Dat trucje is zo oud als de wereld, je revolver trekken uit een verborgen zak in je mouw, 'Drie Azen'... 9. En zeg me nu waar mijn paard is of zeg anders maar je gebedje op.

Poche, nr. 2. Van Risque Tout bestaat evenals van Spirou (Robbedoes) een nederlandstalige equivalent: Sprint. Sprint bleek echter onachterhaalbaar, zodat Stripschrift opnieuw aan het vertalen moest. Het hierbij gepubliceerde verhaal is afgedrukt naar een kopie van de originele tekeningen.

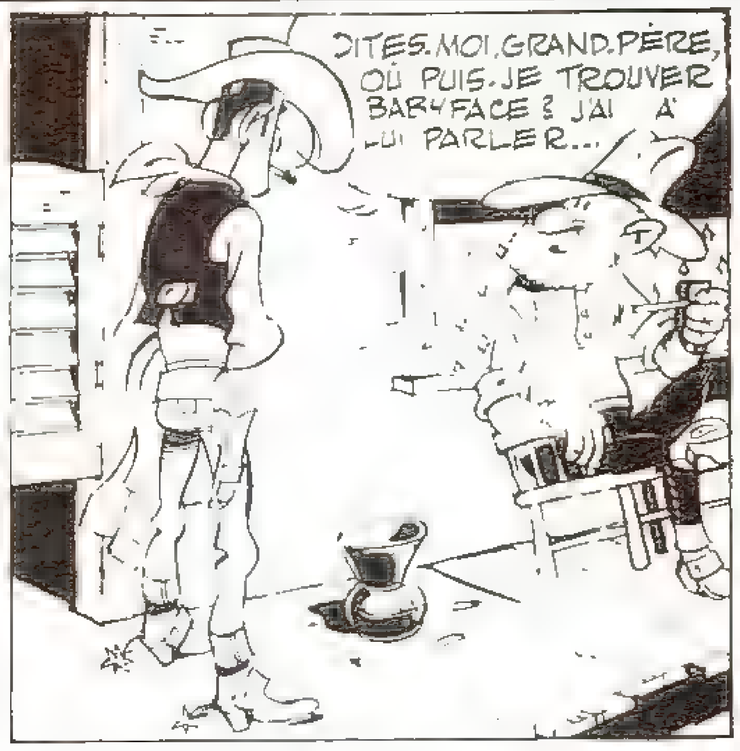

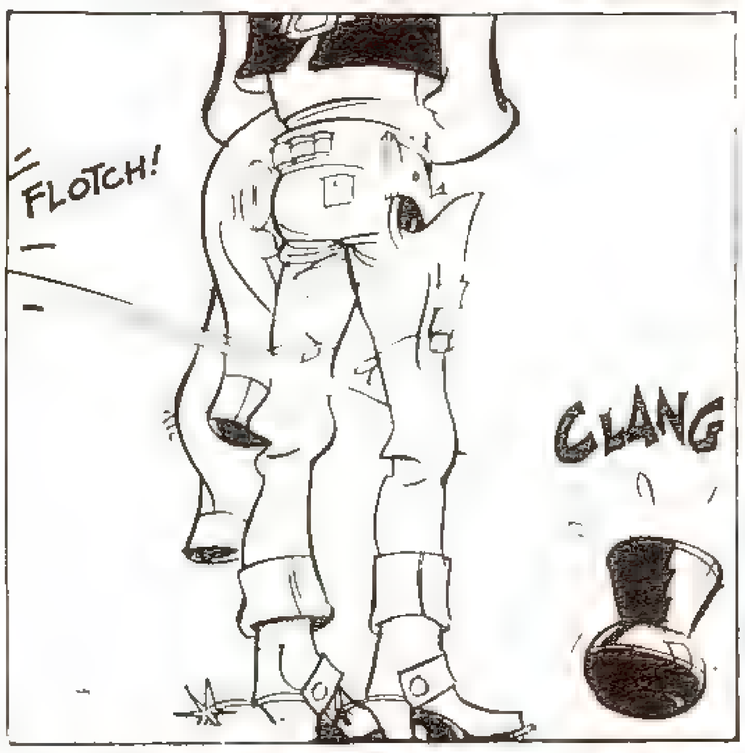

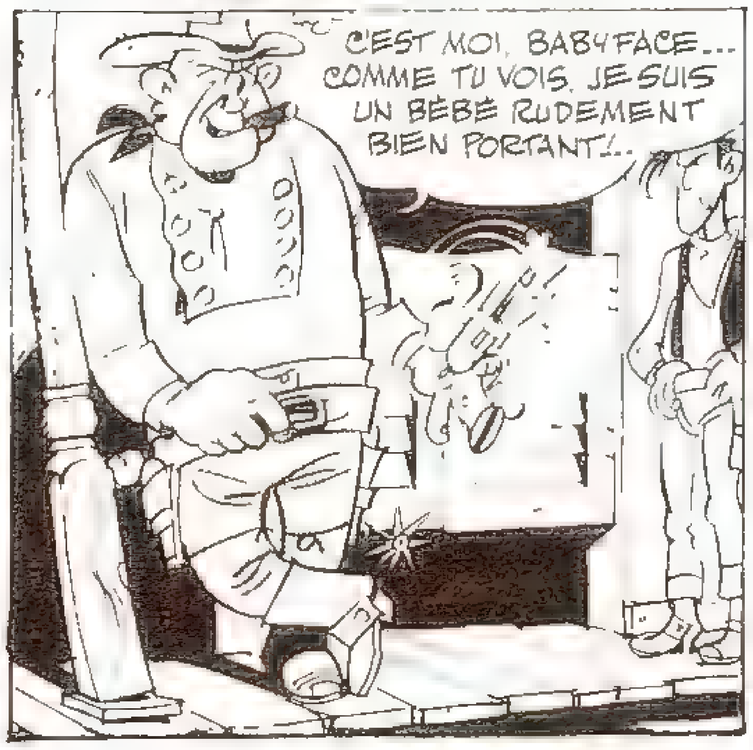

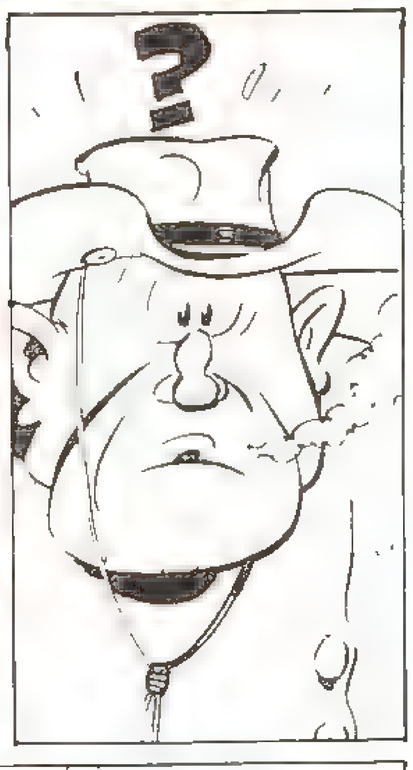

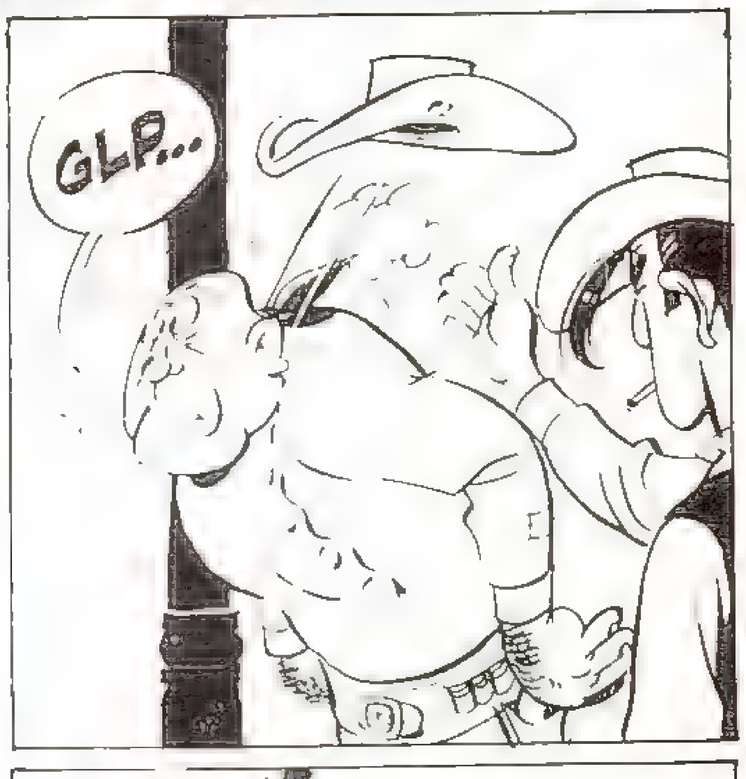

1. Genade! Ik heb je paard nooit gestolen, vreemdeling!... Ik heb die broek gisteravond gewonnen bij een partijtje poker met Babyface...2. Dat zullen we dan zien! Ik neem dit stuk bewijsmateriaal mee! 3. Zeg eens, opa, waar kan ik Babyface vinden? Ik heb wat met hem te bespreken... 4. Fluts! Kleng! 5. Ik ben Babyface...Zoals je ziet, ik ben een baby welvarend en grof. 6. Als eerste, ik houd er van dat men zijn hoed afneemt als men tegen mij spreekt... dat is veel beleefder... Pang! 7. HAHA 8. HOHOHOO HAHAHA. 9. GLUP... 10. Jij hebt me m'n sigaar laten inslikken, vreemdeling... een sigaar van 25 cent... Ik zal je afleren met vuur te spelen...dat is gevaarlijk.

QUEL FOU, CET ÉTRANGER!.. S'ATTAQUER À BABYFACE! C'EST DU SUICIDE
OUAIS! CE SERA SA DERNIÈRE FOLIE CI-BAS...
C'EST LA BELLE VIE...
IL FAUDRA INSCRIRE ÇA SUR SA TOMBE

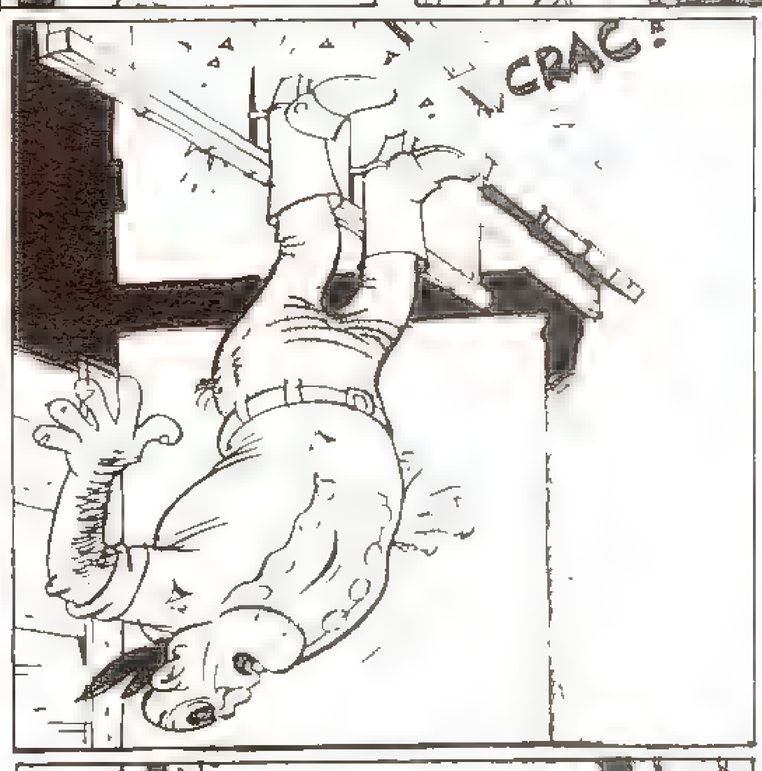

MAINTENANT, DIS-MOI OÙ SE TROUVE MON CHEVAL... OU JE TE JOUE UN CONCERTO CALIBRE 45
GRÂCE!! CE N'EST PAS MOI QUI AI VOLÉ TON CHEVAL ÉTRANGER: JE TENAIS CE PANTALON DU VIEUX ROCKY LE PROSPECTEUR D'OR! IL ME L'AVAIT DONNÉ EN ÉCHANGE D'UNE BOUTEILLE DE WHISKEY!...

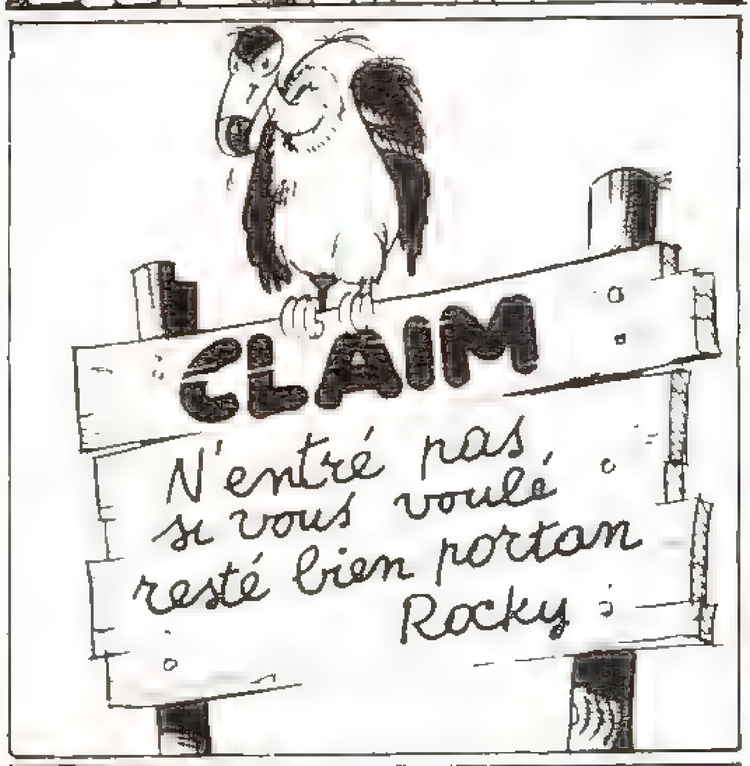

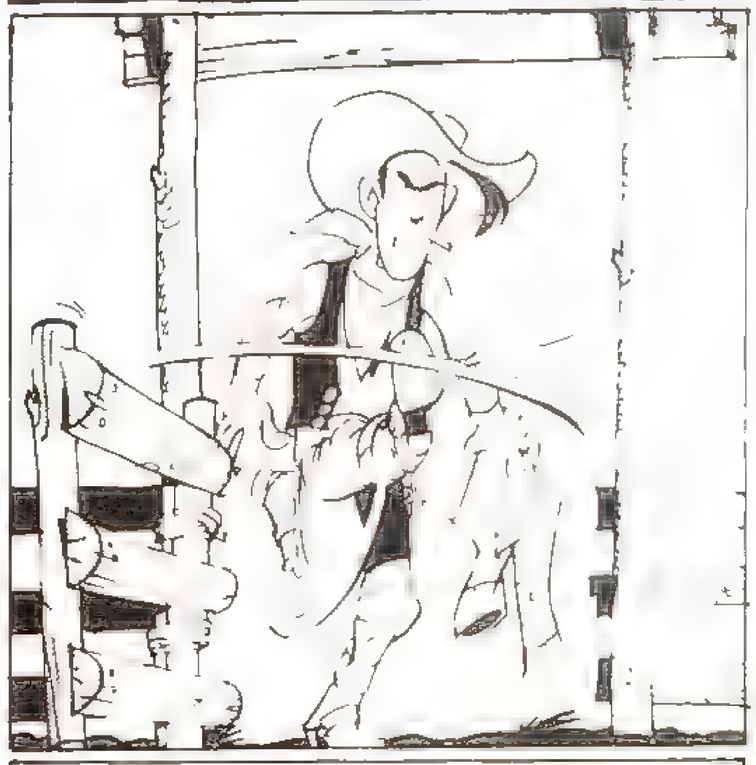

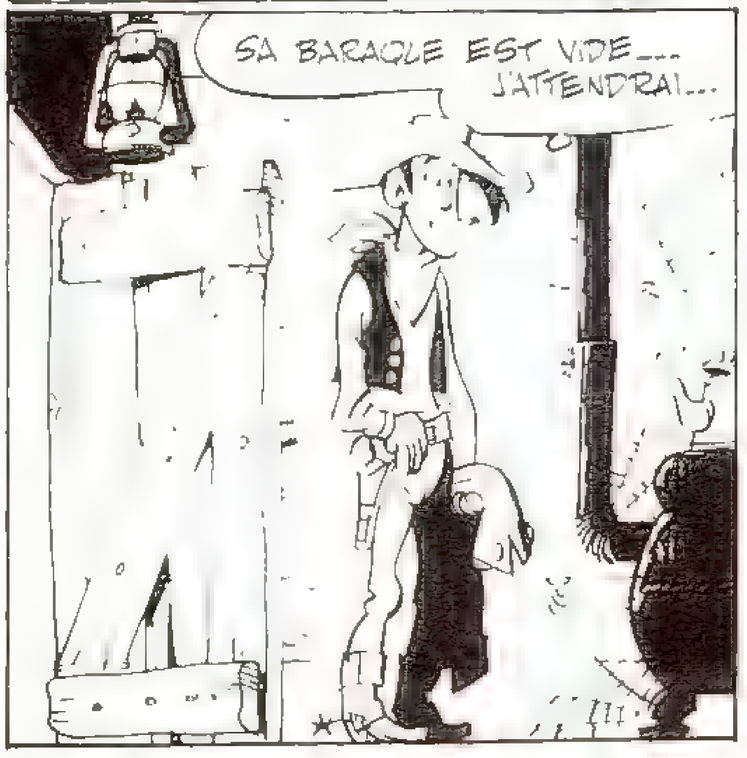

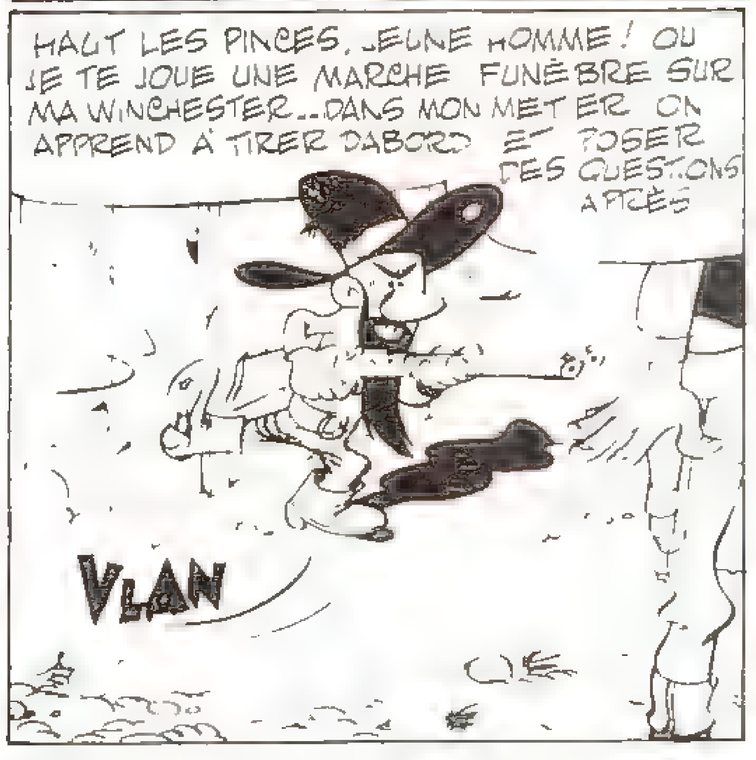
HAUT LES PINCES, JEUNE HOMME! OU JE TE JOUE UNE MARCHE FUNÈBRE SUR MA WINCHESTER..DANS MON MET ER ON APPREND À TIRER D'ABORD ET POSER LES QUESTIONS APRÈS
VLAN

1. Pak jullie zakdoeken! Wat een stof! 2. Wat een lwaas, die vreemdeling...om Babyface aan te vallen! Dat is zelfmoord!!! Ach... net zal zijn laatste lwaasheid zijn hier op aarde... Het was een dapper man... Dat zou men op zijn grafsteen moeten zetten. 3. Wam. 4. Krak 5. Genade!! Ik ben het niet geweest die je paard heeft gestolen, vreemdeling!! Ik kreeg die broek van de oude Rocky, de goudzoeker! Hij gaf hem aan mij in ruil voor een fles whiskey! Zeg me nu waar ik mijn paard kan vinden... of ik speel voor jou een concert in kaliber 45! 6. CLAIM Kom hier niet binnen als je wilt blijven leven, Rocky. 9. Deze hut is leeg... ik zal maar even wachten... 10. Omhoog met die handjes, jongeman! Of ik speel voor jou een doodmars op mijn winchester... in mijn vak leert men eerst je revolver te trekken en pas daarna vragen te stellen!!! 11. Zeg je gebedjes maar op Haaaaaa...

TCHOUM

ASSEZ BLAGUE, GRAND PÈRE! OÙ AS-TU CACHÉ MON CHEVAL? VOILÀ LE PANTALON QUE TU PORTAIS EN FAISANT LE COUP. IL Y A UN AN---

C'EST FAUX, ETRANGER J'AI ACHETÉ CE PANTALON D'OCCASION IL Y A 5 X MOIS CHEZ VAN PIRE LE CROQUE-MORT ---

VAN PIRE
POMPES FUNEBRES
VÊTEMENTS D'OCCASION

QUE PUIS-JE FAIRE POUR VOUS? UN BEAU CERCUEIL EN CHÊNE? POUR LES BOURSES PLUS MODESTES NOUS AVONS UN MODÈLE EN BOIS BLANC, QUI---

RECONNAISSEZ VOUS CE PANTALON?.

CERTAINEMENT! C'ÉTAIT CELUI DE POISON PETE... JE L'AI VENDU LE JOUR MÊME DE SON ENTERREMENT... QU'IL REPOSE EN PAIX...

ENTERREMENT? ...

MAIS OU. ON L'A PENDU POUR AVOIR VENDU DE LA VIANDE SANS LICENCE!.. C'ÉTAIT DE LA VIANDE DE CHEVAL...

MAIS MAIS QU'AVEZ-VOUS??

CLONK!

DIEU SOIT LOUÉ CE N'ÉTAIT QU'UN AFFREUX CAUCHEMAR---

1. TSJIELLE. 2. (vloek) 3. Genoeg blufferij, opa! Waar heb je mijn paard verborgen? Dit is de broek die je aanhad toen je mijn paard stal, een jaar geleden. 4. Dat is niet juist, vreemdeling. Ik heb die broek tweedehands gekocht, zes maanden geleden, bij Van Pire, de lijkdrager! 5. VAN PIRE BEGRAFENISONDERNEMING TWEEDEHANDS KLEDING

6. Wat kan ik voor u doen? Een mooie eikenhouten doodskist? Voor de meer bescheiden beurs hebben we een model in blankhout, wat... Herkent u deze broek?
7. Welzeker! Dat was de broek van 'Pete Vergif'... ik heb hem verkocht op de dag van zijn begrafenis... dat hij ruste in vrede... Begrafenis!? 8. Jazeker! Men heeft hem opgehangen omdat hij zonder vergunning vlees had verkocht... paardenvlees was het... 9. Maar... maar wat heeft u? ?? 11. God zij geprezen! Het was alleen maar een verschrikkelijke nachtmerrie.

Le chemin du crépuscule komt uit Spirou spécial étudiants, nr. 1482 van 8 september 1966. Dit is de eerste Nederlandse publikatie.

Lucky Luke se défoule, een ander uitzonderlijk verhaal werd gepubliceerd in de tijdschriften Le Point, nr. 4 van april-mei 1966, en Giff Wiff, nr. 21 van augustus 1966. De eerste Nederlandse versie verscheen als Stripschrift-poster, nr. $38\frac{1}{2}$ van maart 1972.

le chemin du crépuscule

BON, C'EST FINI... MAIS QUE FAS TU, AVERELL ?
EH BIEN, JOE, J'AI FAIT UNE CORDE AVEC LES DRAPS ET JE L'ATTACHE AU PIED DU LIT POUR NOUS ÉVADER...

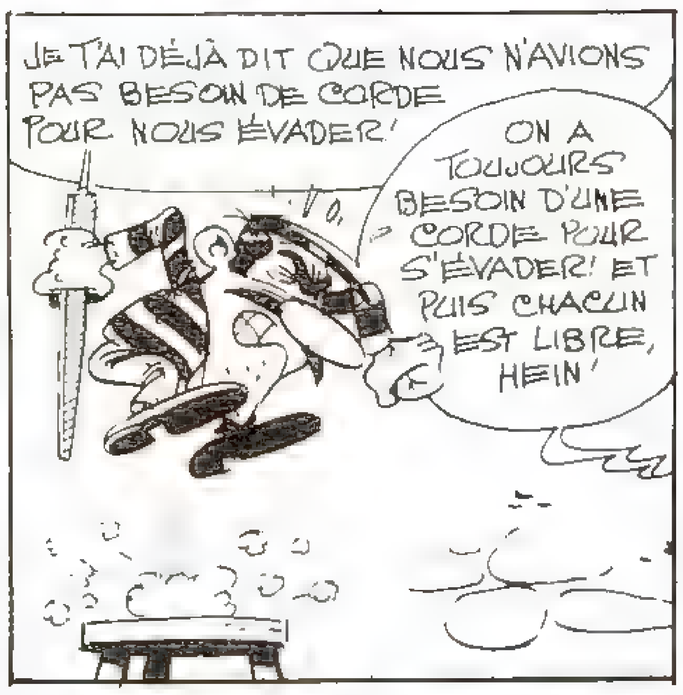
JE T'AI DÉJÀ DIT QUE NOUS N'AVIONS PAS BESOIN DE CORDE POUR NOUS ÉVADER !
ON A TOUJOURS BESOIN D'UNE CORDE POUR S'ÉVADER ! ET PUIS CHACUN EST LIBRE, HEIN !

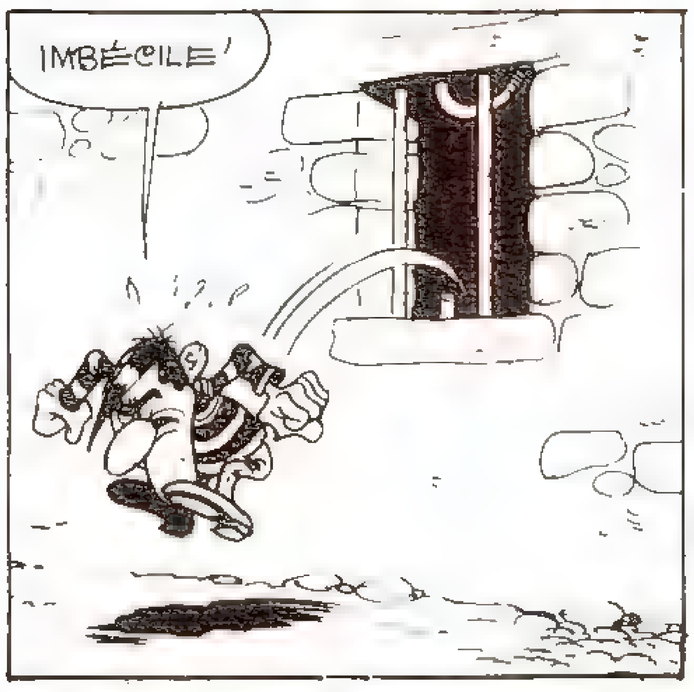

DE WEG DOOR DE SCHEMERING

1. Zo, dat is voor mekaar... maar wat ben jij aan 't doen Averell? Nou, Joe, ik heb een touw gemaakt van de lakens en dat knoop ik nu vast aan de poot van het bed zodat we kunnen ontsnappen... 2. Ik heb je al gezegd, dat we geen touw nodig zullen hebben om te ontsnappen! Men heeft altijd een touw nodig om te ontsnappen! En dan is iedereen vrij niet? 3. Idioot! 4. Kom! We gaan! Ik kom Joe! Ik kom Joe! 5. Ik kom Joe! 6. Sssst! 8. JONGENS! ZE HEBBEN ME TE PAKKEN! ZE HEBBEN ME TE PAKKEN! 9. Zie je niet eens dat het andere einde van je touw nog vastgeknoopt zit aan de poot van het bed in de cel! Ahah! Dat is waar...

1. Maarre... waar ga je heen? Ik ga terug naar de cel om het touw van het bed los te maken, zie je! 2. MAAK DEZE KANT VAN HET TOUW LOS!! O ja! Daar had ik niet aan gedacht... Dat was beslist geen domme jongen, die het idee heeft gehad om twee uiteinden aan ieder touw te maken! 3. Goed! Meestal gaat het zo: wij ontsnappen, we lopen Lucky Luke

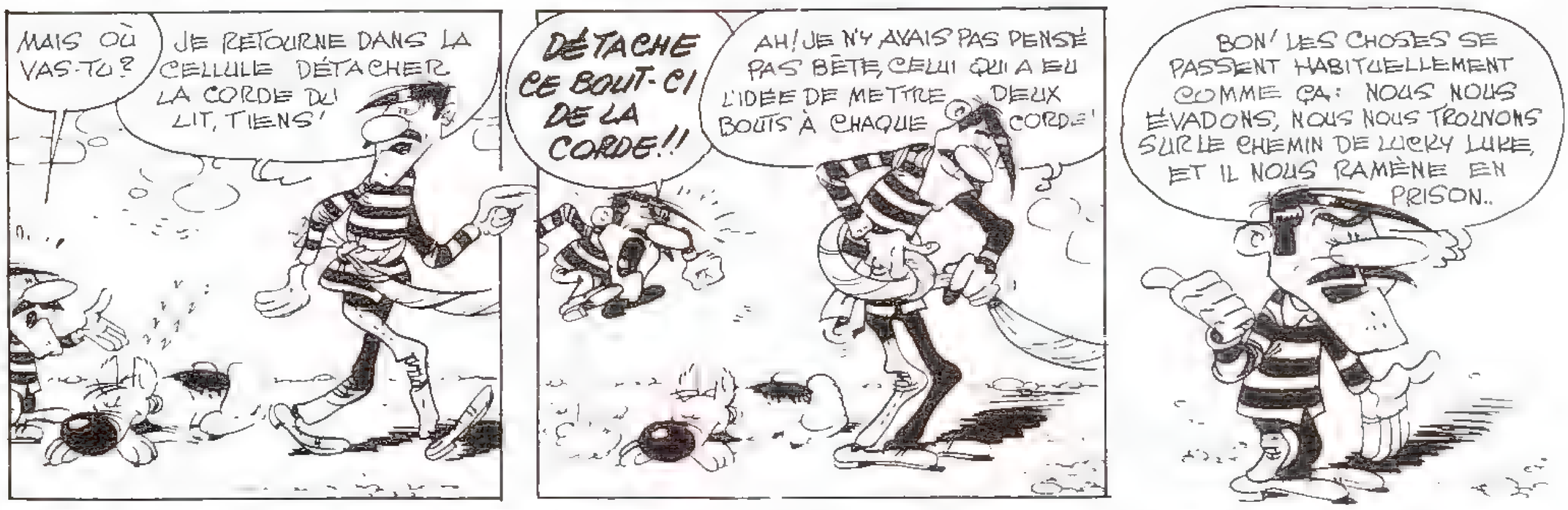
MAIS OÙ VAS-TU?
JE RETOURNE DANS LA CELLULE DÉTACHER LA CORDE DU LIT, TIENS!
DÉTACHE CE BOUT-CI DE LA CORDE!!
AH! JE N'Y AVAIS PAS PENSÉ PAS BÊTE, CELUI QUI A EU L'IDÉE DE METTRE DEUX BOUTS À CHAQUE CORDE!
BON! LES CHOSES SE PASSENT HABITUELLEMENT COMME ÇA: NOUS NOUS ÉVADONS, NOUS NOUS TROUVONS SUR LE CHEMIN DE LUCKY LUKE, ET IL NOUS RAMÈNE EN PRISON..

EH BIEN, CETTE FOIS-CI, NOUS ALLONS ÉVITER DE NOUS TROUVER SUR SON CHEMIN! NOUS ÉVITERONS LES VILLES, LES SALOONS ET TOUTES LES ROUTES FRÉQUENTÉES!
ALORS PAS DE SALOONS AVEC DES FILLES? NOUS N'ALLONS JAMAIS DANS LES SALOONS AVEC DES FILLES!
PAS DE DUELS AVEC DES MORTS! NOUS NE TUONS JAMAIS PERSONNE!
EH, JOE, QU'EST-CE QUE JE FAIS DE CE BOUT DE LA CORDE? JE LE JETTE?
EN ROUTE! NOUS MARCHERONS TOUTE LA JOURNÉE!
AH! TOUT DE MÊME.. COMMENT VOULEZ-VOUS MONTER UNE GARDE VIGILANTE AVEC TOUT CE BRUIT?
2A

EN EFFET, TOUTE LA JOURNÉE, LES DALTON MARCHENT.. ILS MARCHENT EN ÉVITANT LA CIVILISATION, LES BANQUES, LES VOIES FERRÉES ET LES SENTIERS BATTUS...

ENFIN AU CRÉPUSCULE..
NOUS POUVONS NOUS ARRÊTER. NOUS SOMMES LOIN DE TOUT..
LUCKY LUKE NE VIENDRA JAMAIS NOUS CHERCHER ICI ÇA NE CONDUIT NULLE PART.
SUPERBE COUCHER DE SOLEIL!
JOE! NE RESTONS PAS LÀ! JE SUIS INQUIET!

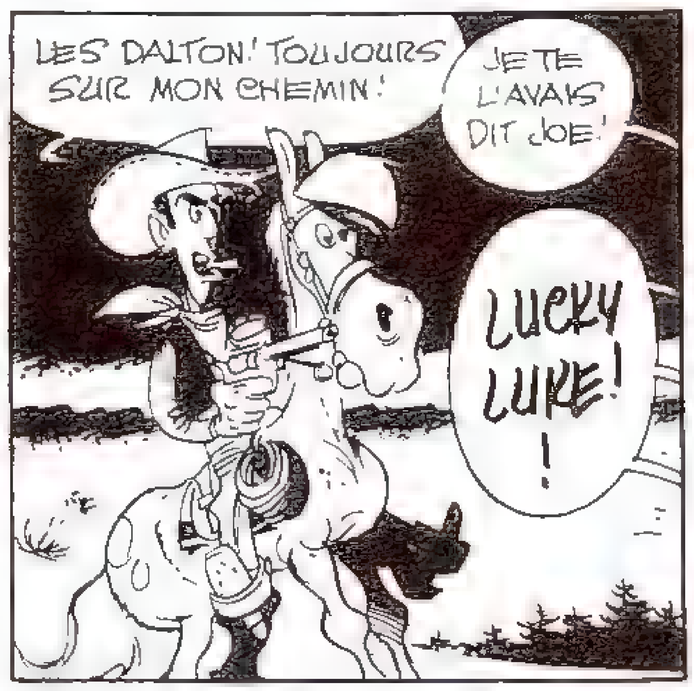

PLUS TARD
EXPLIQUE-MOI, AVERELL! COMMENT TOI, LE PLUS BÊTE DE NOUS TOUS, TU AVAIS PENSÉ QUE LUCKY LUKE PASSERAIT PAR LÀ?
À CAUSE DU PAYSAGE, JOE À CAUSE DU PAYSAGE

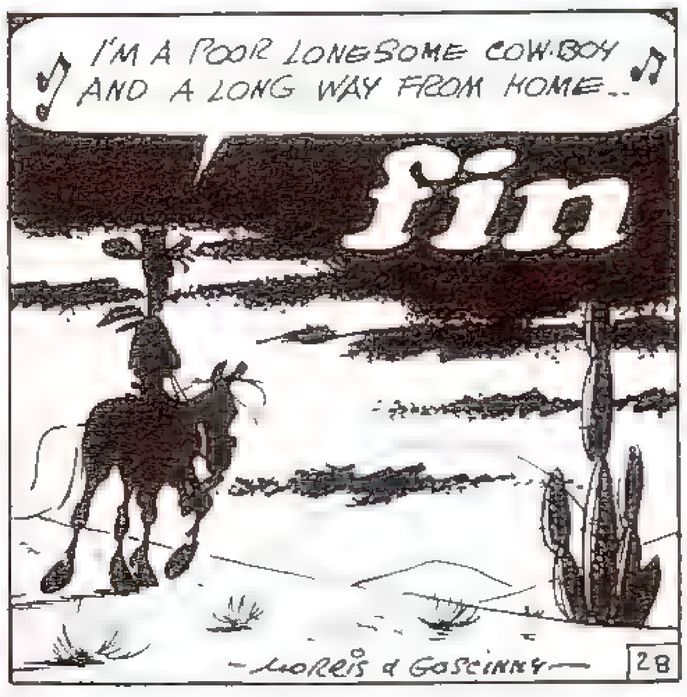

tegen het lijf en hij brengt ons terug naar de gevangenis... 4. Wel nu, deze keer zullen we er voor zorgen dat we Lucky Luke niet tegen het lijf lopen. We vermijden de steden, de bars en alle veel gebruikte wegen! 5. Dus geen bars met meisjes? We gaan nou nooit eens naar bars met meisjes! Geen gevechten meer waarbij doden vallen? Wij doden nou nooit eens iemand! He, Joe, Wat zal ik doen met dit uiteinde van het touw? Zal ik het weggooien? 6. Op weg! We moeten de hele dag lopen! Ach! Hoe wilt u toch ooit een 'uitgeslapen' bewaker krijgen met al dat lawaai? 7. Inderdaad lopen de Daltons de hele dag door... Zij lopen met een grote boog om de beschaving, de banken, de spoorwegen en de begane wegen heen... 8. Eindelijk in de schemering... Nu kunnen we halt houden. We zijn nu ver genoeg van alles Lucky Luke zal ons nooit hier komen zoeken... Deze weg leidt nergens meer heen. Wat een mooie zonsondergang. Joe! Laten we hier niet blijven! Ik ben ongerust! 9. De Daltons! Altijd op mijn pad! Wat heb ik je gezegd, Joe? LUCKY LUKE!! 10. Later. Je moet me toch eens uitleggen, Averell! Hoe komt het dat jij, de domste van ons allemaal, dat jij eraan had gedacht dat Lucky Luke daar wel eens zou kunnen langskomen? Vanwege het landschap, Joe. Vanwege het landschap... 11. EINDE.

LUCKY LUKE ET JOLLY JUMPER DANS
Voleurs de Chevaux

par - MORRIS -

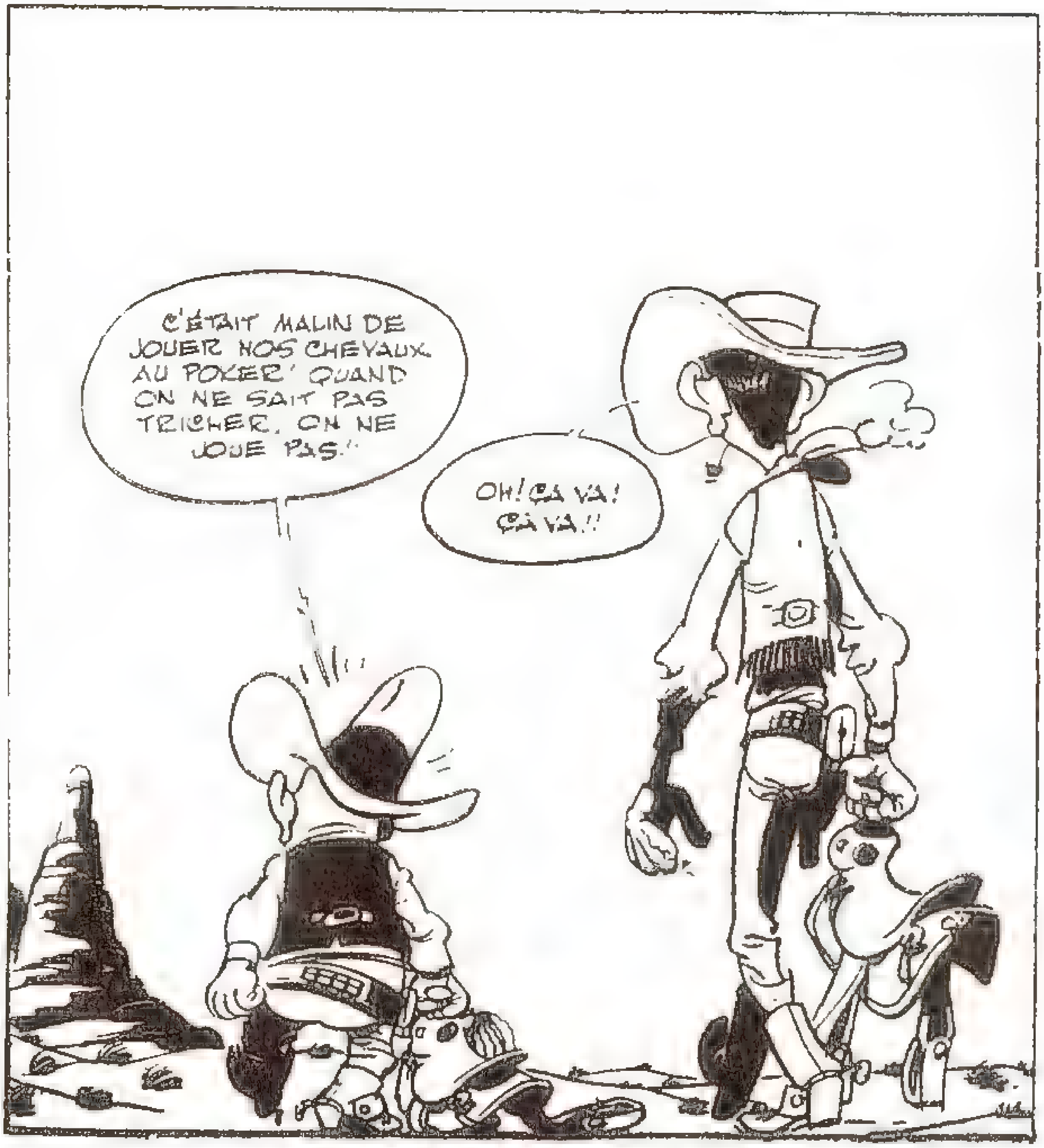

LUCKY LUKE EN JOLLY JUMPER IN: PAARDENDIEVEN DOOR MORRIS

1. Dat was erg slim van je hoor, om onze paarden in te zetten bij het pokeren! Als je niet vals kan spelen, moet je helemaal niet spelen!! Och! Het gaat wel! Het gaat wel! 2. Zie je dat Spike?? Nee. Wat? 3. Daar verderop! Een prachtig paard... onder een cowboy! Ah!

Ahah! A
Stop! 6.
afwacht
genoeg
slaan..

TU AS VU, SPIKE??
NON. QUOI?
LÀ-BAS! UN CHEVAL MAGNIFIQUE... SOUS UN COW-BOY!
AH! AAAH! AH!
PARFAIT! JE VAIS TE NOUS CAPTURER CE CHEVAL...
PAS TOU?! ARRÊTE!!
TU VEUX TE FAIRE TROUER LA PEAU PAR CE COW-BOY? ATTENDONS LE MOMENT PROPICE... LE SOIR TOMBE...
ET SI LE COW-BOY DÉCIDE DE CONTINUER SA ROUTE?
ASSEZ POUR AUJOURD'HUI, MON VIEUX JOLLY JUMPER... NOUS ALLONS CAMPER POUR LA NUIT...

Ah! 4. Uitstekend! Ik zal dat paard voor ons buit maken... 5. Doe niet zo dwaas! . Wil je soms je huid laten doorboren door die cowboy! Laten we het juiste moment en... de avond valt... En als die cowboy besluit zijn weg te vervolgen? 7. Dat was voor vandaag, mijn beste Jolly Jumper... We zullen hier voor de nacht ons kamp op-

.

Voleurs de chevaux

eveneens uit Risque Tout (en Sprint)

nr. 49 van 23 oktober 1956, en her- Nederlands, maar moest om boven-
drukt in de pocket 'Hors la loi', Gag genoemde reden opnieuw worden ver-
de Poche, nr. 24. Ook dit verhaal taald. Stripschrift gebruikte 'Hors
verscheen in Sprint eerder in het la loi' voor deze herdruk.

1. Een goede maaltijd... 2. en een stevige tuk! Goede nacht, mijn beste.. droom maar mooi! 3. Het gras van de prairie is goed en Jolly Jumper is gulzig... 4. Zonder het gevaar te vermoeden dat hem bedreigt, gaat hij steeds verder van zijn meester weg. 5. Dit is onze kans, Steve! gevaar

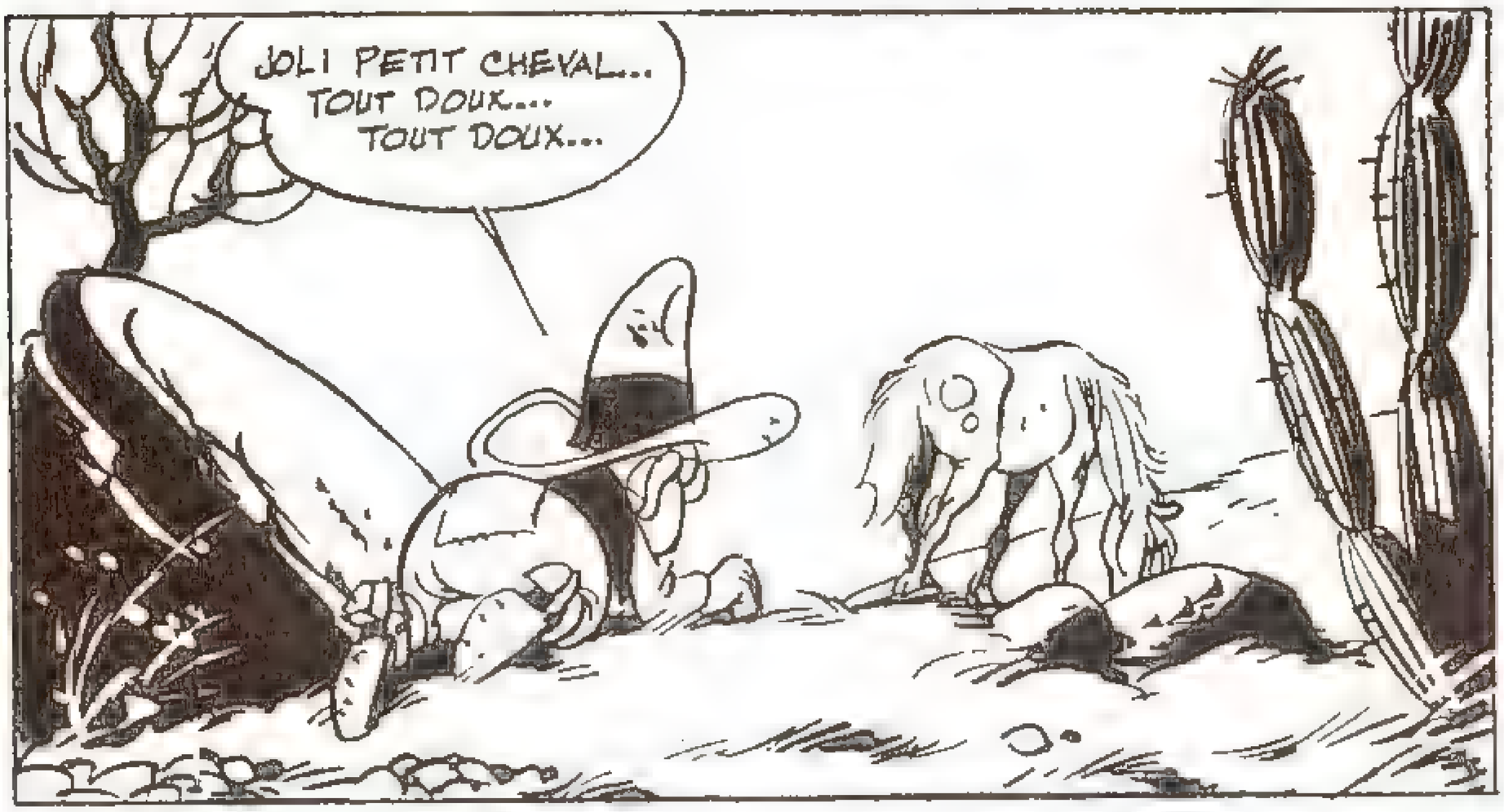

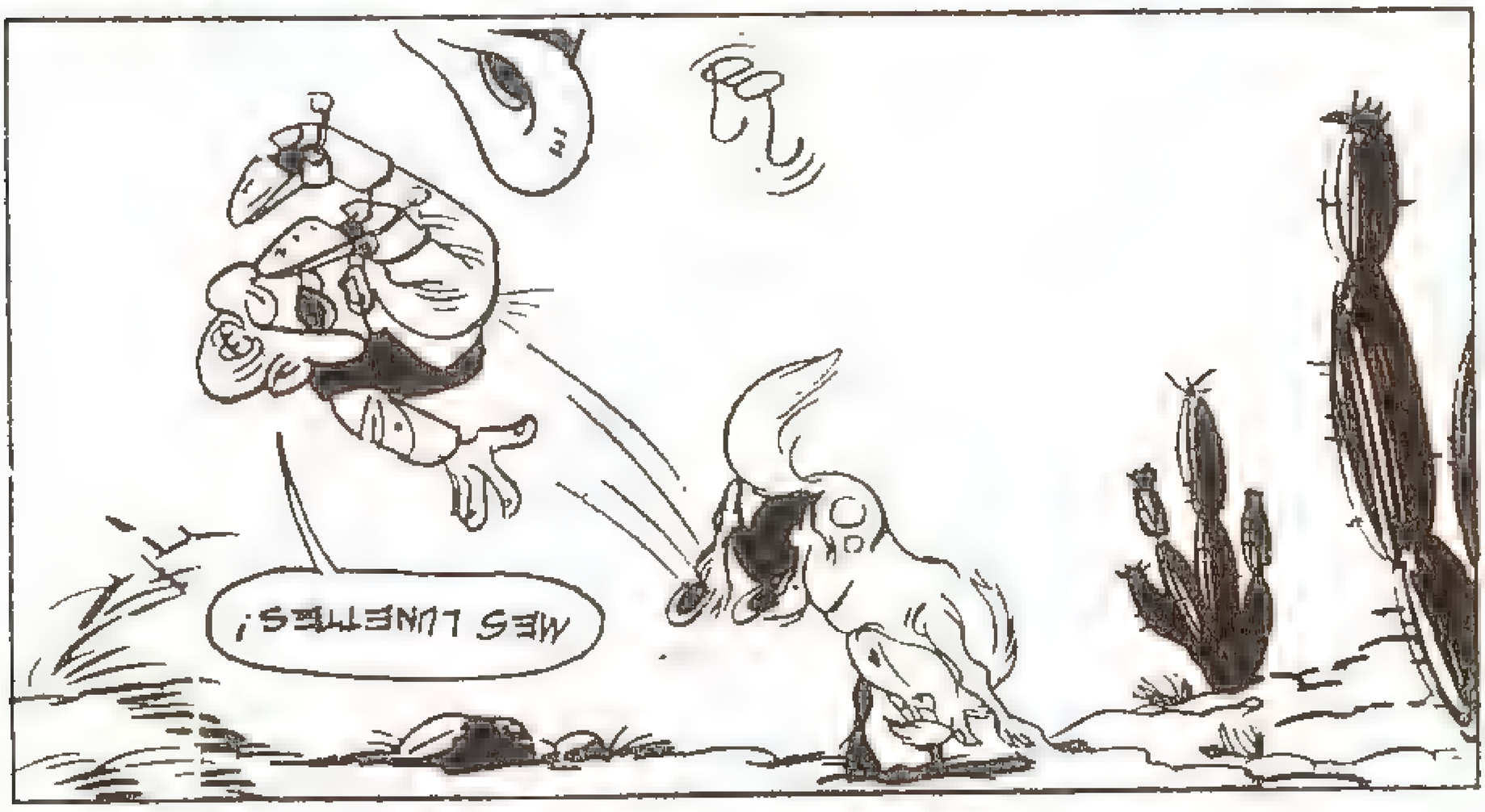

Spike! We hoeven hem alleen maar te pakken! Geen enkel gevaar... Ga jij... O.K.
6. Lief klein paardje..Zoetjes aan... zoetjes aan... 7. Mijn bril! 8. 'Geen enkel
'! 'Geen enkel gevaar'!

1. Goed! Men kan zich vergissen... Probeer hem van een afstand te pakken met je lasso...
2. Ik ben altijd degene die het werk moet doen... 3. Waar is 'ie! Daar... 4. En hup! 6. Ik

heb hem
Oeii! D

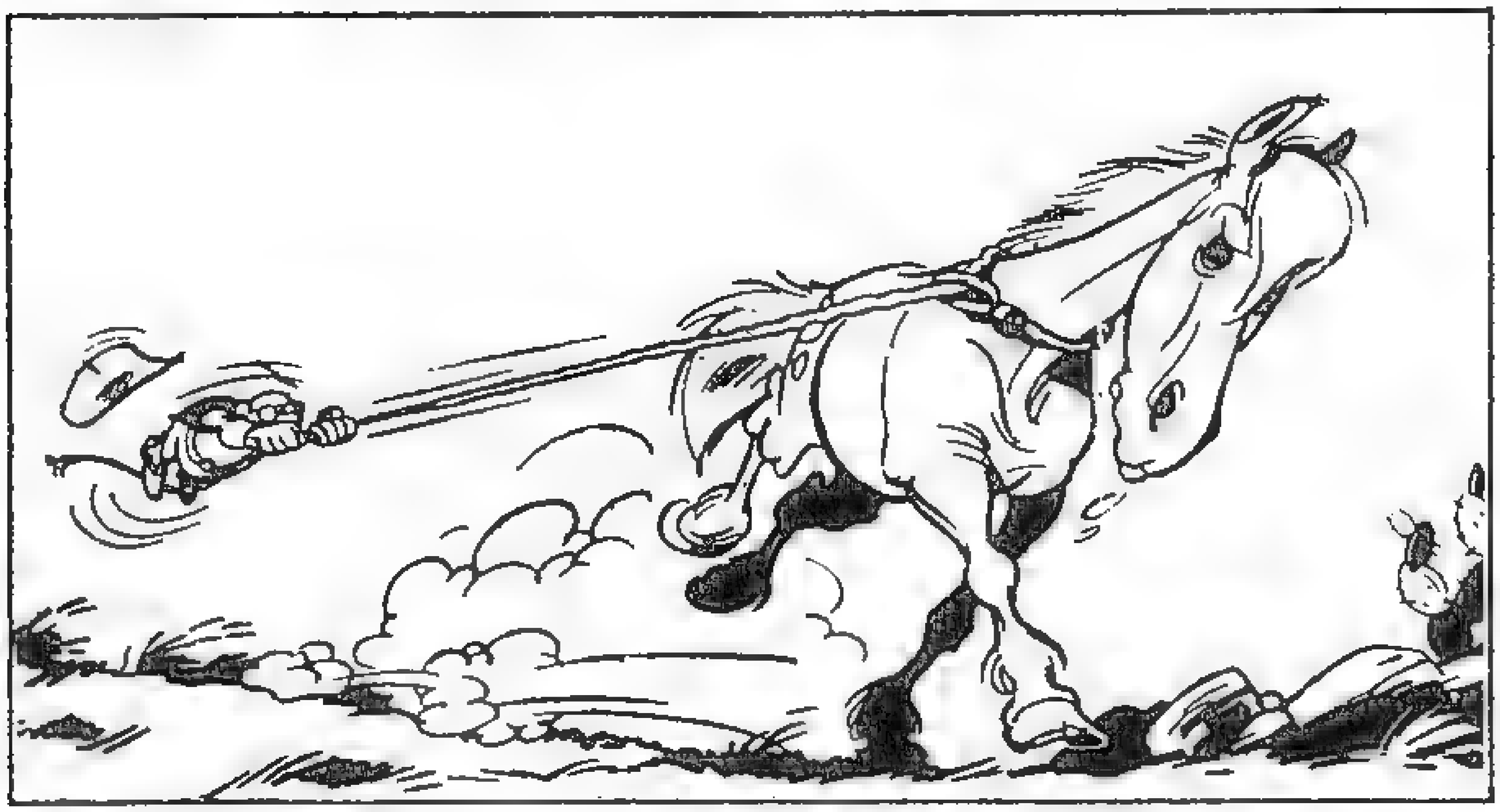

n! Ik heb hem! Steve! Vlug! Help me een handje! Ik kom eraan! 7. MISLUKT! 9.
e Cacteeën!..

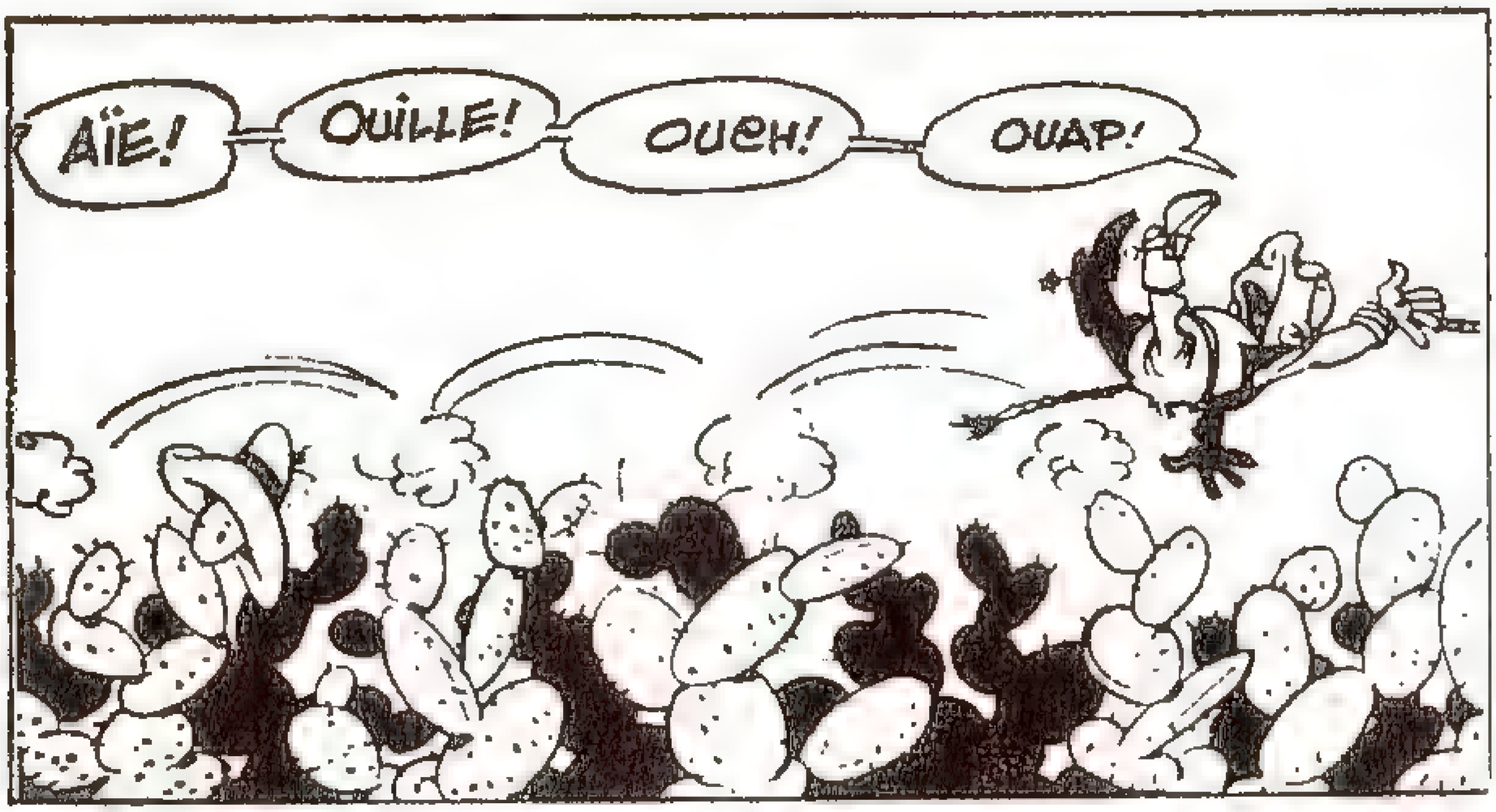

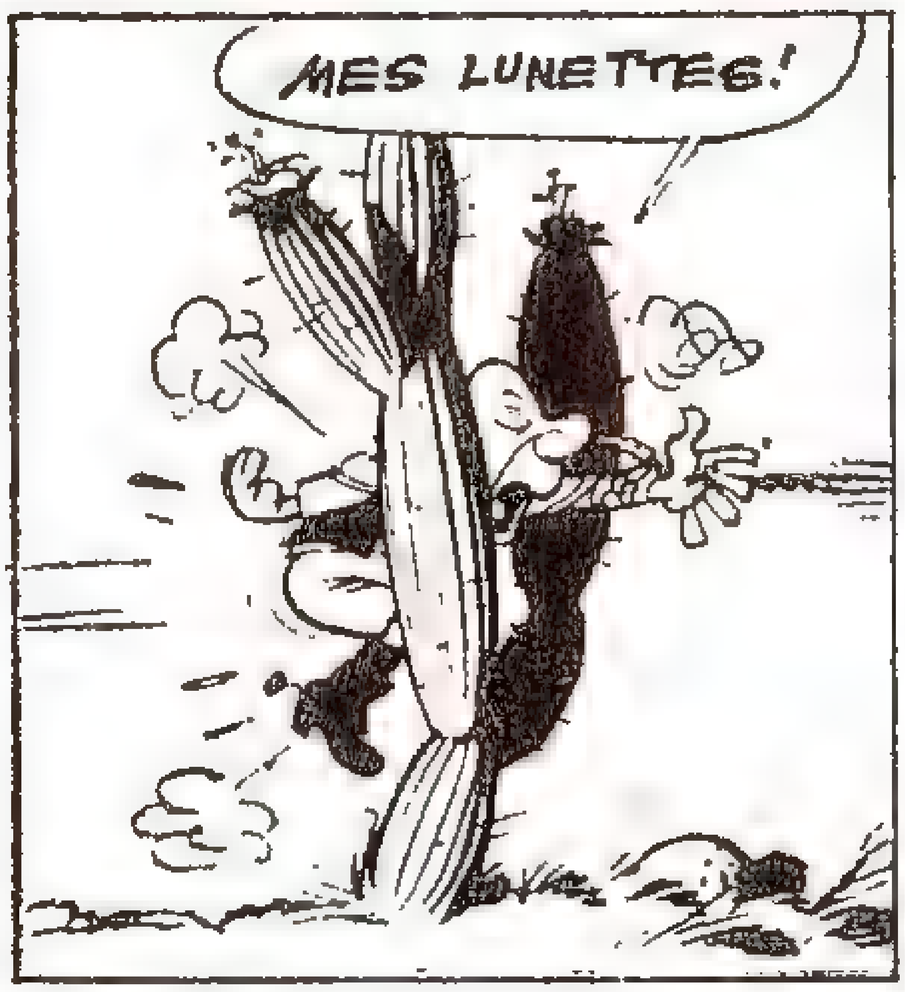

1. AI! OEH! OEF! HOEP! 2. MIJN BRIL! 3. Houd 'm goed vast, Spike! Dat paard is voor ons! Houd 'm goed vast! Houd 'm goed vast! Ik kan hem niet eens loslaten! 4. Komaan m'n liefje! Kalm maar, kalm maar! 5. Voor mekaar, Spike! Ik heb je zadel op hem gelegd...

Klim er
Mijn br
Jawel,

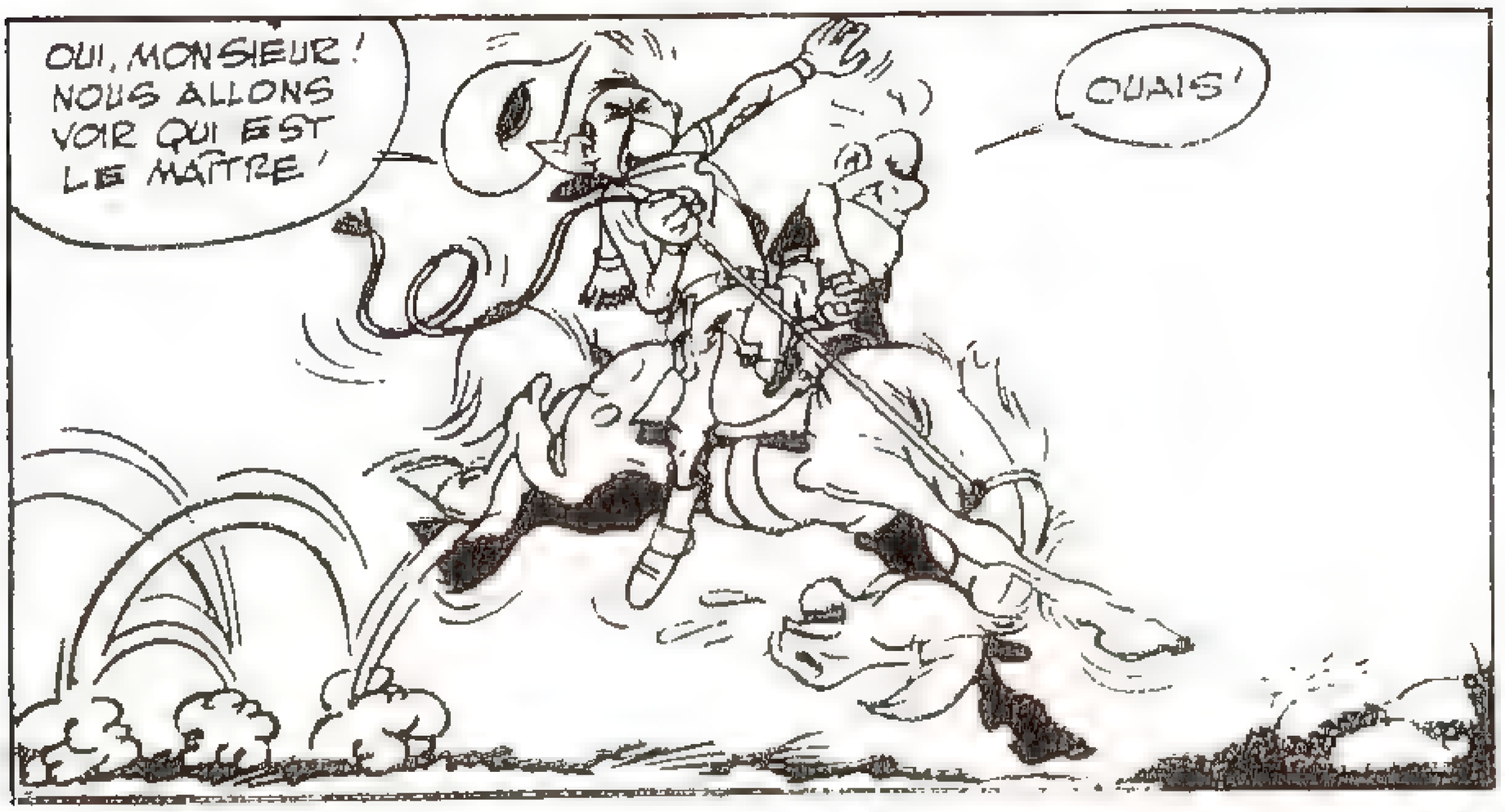

op! HOE ZO, KLIM EROP? 6. Gaat het? Het gaat! 7. Zit je erop? Ik zit erop! 8.
il! 9. Laten we hem allebei bestijgen! We zullen hem laten zien wie de baas is! 10.
mencer. We zullen zien wie de baas is! Zeker!

JE N'Y COMPRENDS RIEN! D'ABORD POURQUOI ES-TU SI FATIGUÉ APRÈS UNE NUIT DE REPOS?...
-- ET ENSUITE OÙ ES-TU ALLÉ PÊCHER CETTE SELLE?...
CE LENDEMAIN MATIN
FIN

1. Hij is de baas! WAMM ! 2. Als we nou eens te voet verder gingen, Spike? Ja, maar het paard is er vandoor met mijn zadel... 4. De volgende morgen. Ik begrijp er niets van! Ten eerste zadel

Onze dank gaat uit naar:

Maurice de Bevere die ons de Lucky Luke verhalen afstond;

Dargaud SA, die ons de vier pagina's uit Pilote afstond en voor fotomateriaal van Giraud zorgde;

Euro Studio di Piero Dami, die ons foto- en illustratiemateriaal van Jacovitti zond.

, waarom ben jij zo moe na zo'n rustige nacht...? en ten tweede, waar heb je dat opgeduikeld?... EINDE.

STRIP ANTIKWARIAAT
„DE BLAUWE LOTUS"
KLIMOPHOF. 3. DEN HAAG TEL 333 403
OPEN VAN 4 TOT 6 UUR
DONDERDAGS VAN 4 TOT 9 UUR
ZATERDAGS VAN 2 TOT 6 UUR

NU OOK
LEYWEG 1244 DEN HAAG
OPEN VAN 9 TOT 6 UUR
WOENSDAGS TOT 1 UUR
DONDERDAGS TOT 9 UUR
VOOR IEDERE VERZAMELAAR
SUSKE'S - LOMBARD - DUPUIS ENZ.
QBL

Het oudst bekende adres in
ROTTERDAM:
DE BOEKENBEURS
1e Middellandstraat 23
telefoon (010) 12 56 40

Een NIEUW én BEST ADRES in
DORDRECHT:
DE BENGEL
Voorstraat 283
telefoon (01850) 4 44 60

STRIPS - HARDE COMICS -
POSTERS -
UNDERGROUNDBLADEN -
SONGBOOKS -
S.U.N.-UITGAVEN

NERO INTERSTRIP

luidt de lente en de zomer in met enkele leuke stripverrassinkjes. Om te beginnen tot 1 november 20% korting op alle catalogusprijzen. Heeft u deze catalogus nog steeds niet, gireer dan 1 gulden op postgiro 1746326 Bovendien wegens plaatsgebrek zeer veel gratis spul. Reeds bij aankoop van minimaal 15 gulden al de hierna volgende titels gratis(echter alleen zolang de voorraad strekt begrijpelijkerwijs).

25 STRIPS CADEAU!!!!

1 Bambi (walt disney), 1 pakketje 3 exemplaren tijdschrift strip, met o.a. Rip Kirby 1960, 1 Sjors boek, 1 Underground blad, 1 koning Hollewijn, 1 Panda, 1 Ganzebord 1 Bobo Eskimo, 1 Cheerio, 1 Tuney Tunes, 1 Tom Poes in de Middeleeuwen, 1 Heroic album, 1 Ohee, 1 Ton & Tineke, 1 orginele Italiaanse strip-Sgt. Kirk, 1 Kit Karson, 1 Fred Penner, 1 Akim, 1 Falk , 1 Karl May + een keuze van drie verschillende striptijdschriften uit: Sjors-Kuifje-Pep-Robbedoes-Donald Duck-Arend-Strip-Klei-
...riend.

UITNODIGING

Iedereen die dit leest is 1 juli 1972 hartelijk welkom op de feestelijke heropening van NERO INTERSTRIP DOOR DE ONVOLPREZEN VLAAMSE TEKENAAR VAN DE AVONTUREN VAN NERO EN ZIJN KORNUITEN M A R C S L E E N.

Gratis voor iedere bezoeker het Ciso-nummer over Marc Sleen, indien gewenst voorzien van een handtekening en eventueel een opdracht van Marc Sleen.

Bovendien zullen enkele zeer zeldzame oude drukken van Nero-boeken (uit de persoonlijke kollektie van Sleen) te bezichtigen zijn.

BOEKEN - TIJDSCHRIFTEN
STRIPVERHALEN - FILMS
GRAMMOFOONPLATEN
INKOOP - VERKOOP
VERHUUR

NERO
INTERSTRIP

ZWAANSHALS 215b
ROTTERDAM-3011
TELEFOON 010-671580

Met dank aan Dargaud SA, publiceren wij hier vier pagina's uit nummer 631 van het Franse tijdschrift 'Pilote'.

Op deze pagina's ziet u het verjaardags cadeau van Giraud (tekenaar van Blueberry) aan Morris (Lucky Luke).

Giraud nam een pagina uit het Lucky Luke verhaal 'Tenderfoot' en tekende dat in zijn 'Blueberry'-stijl. Morris

DU CALME! QUE SE PASSE-T-IL?
?
IL SE PASSE, MONSIEUR, QUE SANS RAISON AUCUNE, LE PERSONNEL DE CETTE MAISON DÉSIRE ME SCALPER! C'EST LA PREMIÈRE FOIS QU'UNE PAREILLE CHOSE M'ARRIVE...
...ET POURTANT J'AI COMMENCÉ MA CARRIÈRE COMME GROOM CHEZ LE COMTE DE HAMPCHESTER 18e DU NOM, ET MÊME LÀ, JAMAIS...
EH BIEN, SAM?
PUISQUE PLASTRON-BLANC ET SAM DEVRONT SERVIR ET DÉFENDRE ENSEMBLE LE PAPOOSE DE BADDY, SAM VOULAIT FAIRE L'ÉCHANGE DU SANG POUR QU'ILS DEVIENNENT FRÈRES.
C'EST ABSURDE!
MAIS, JASPER, C'EST UN GRAND HONNEUR QU'UN SIOUX N'ACCORDE QU'À DES ÊTRES D'ÉLITE!
UNE SORTE D'INITIATION, EN QUELQUE SORTE... ALORS C'EST DIFFÉRENT...
BIEN. FAITES VOTRE PETIT ÉCHANGE ET ENSUITE ALLEZ À LA GARE CHERCHER NOS AFFAIRES.
UN PEU PLUS TARD
ALORS C'EST FAIT?
UGH, SI MONSIEUR VEUT BIEN ME PASSER L'EXPRESSION
APPARTENEZ-VOUS À UN CLUB?
© MORRIS - GOSCINNY

1)Kalm aan! Wat is er aan de hand ? 2)Zonder enige reden, mijnheer, wil het personeel van dit huis mij scalperen! Het is de eerste maal dat mij iets dergelijks overkomt...3)... en toch ben ik mijn loopbaan begonnen als huisknecht bij de 18e graaf van Hampchester, maar zelfs daar.. Wel, Sam? 4)Omdat Witte Front en Sam samen de papoose van Baddy moeten dienen en verdedigen, wilde Sam hun bloed vermengen, opdat zij bloedbroe-

bedankte hem voor dit originele cadeau door een pagina uit het Blueberry verhaal 'la Mine de l'Allemand Perdu' op zijn 'Lucky Luke'-wijze te tekenen.

Copyright Dargaud SA

JE CROIS QUE JE LASSE FAIRE!
ET POURTANT J'AI COMMENCÉ MA CARRIÈRE COMME GROOM DE L'HÔTEL DE HAMILTON'S CITY. MON NOM ET MÊME LÀ JAMAIS...
EH BIEN SAM
LE CHEF DU PEUPLE PEAU-ROUGE SAM LOUVART SERA ET DÉFENDRE ENSEMBLE LE PRÉSIDENT PEAU-BLANCHE SAM LOUVART FAIRE L'ÉCHANGE DE SANG QUI LES DEVIENDRA FRÈRES
C'EST ABSURDE
MAIS JASPER C'EST UN GRAND HONNEUR QU'UN SIOUX NE FAIT QUE RARES FOIS DANS SA VIE
UNE SORTE D'INITIATION ENGAGE QUE SORTE? ALORS C'EST DIFFÉRENT
BIEN FAITES VOTRE PETIT ÉCHANGE ET ENSUITE ALLEZ À LA GARE CHERCHER NOS AFFAIRES.
AVEC PLUS GRAND RESPECT
ALORS C'EST FAIT...
HUGH!... SI MONSIEUR VEUT BIEN ME PASSER L'EXPRESSION!
APPARTENEZ-VOUS À UN CLUB?

ders zullen worden. 5) Dat is absurd! Maar Jasper, het is een grote eer, die een Sioux alleen maar aan heel belangrijke mensen toestaat! 6)In zekere zin een soort inwijding.. Dat verandert de zaak.. Goed. Gaan jullie je gang. En ga daarna naar het station om onze spulletjes te halen. 7) Kort daarop.. Zo, is het gebeurd? 8) Ugh, als mijnheer me wil toestaan. 9) Bent U lid van een club?

Copyright Dargaud SA

PENDANT CE TEMPS A LA SORTIE DE LA VILLE
VOILÀ LA FAMEUSE GRANGE, ET BIEN SÛR, PAS TRACE DE BAGARRE... HELL!!! PROSIT AVAIT RAISON!
AARRR
ON AURAIT DIT UN GÉMISSEMENT! AURAIT-IL UN BLESSÉ À L'INTÉRIEUR
KLIK!!
HMMM.. FAIT NOIR COMME DANS UN FOUR LÀ-DEDANS!.. ÇA SENT LE PIÈGE À PLEIN NEZ!..
HE... QUELQU'UN VIENT DE PARLER UN COIN SOUS LA PASSERELLE
HEY! SORS UN PEU DE LÀ DESSOUS!
8A

BRAVO HAY
VITE LES GARS! JE LE TIENS!
DU CALME, SHÉRIFF! ON VA JUSTE VOUS NEUTRALISER!.. LE TEMPS DE RÉGLER NOS COMPTES AVEC LUCKNER..
ÇA VA! FICELONS-LE ET BOUCLONS-LE DANS LA GRANGE! ON NOUS ATTEND POUR LA NECK PARTY!!!
PENDAISON
LÀ DEDANS PAS DE DANGER QU'ON LE DÉCOUVRE AVANT DEMAIN MATIN
DIS-LÀ TOUT SERA TERMINÉ! VOUS EN FAITES PAS SHÉRIFF! "PROSIT" LUCKNER AURA SON JUGEMENT!
PELAEZ
8B

1) Op dat moment aan het einde van het dorp... Daar is die fameuze schuur en natuurlijk geen spoor van een vechtpartij! Hell! Prosit had gelijk! 3) Dat leek wel gekreun! Is er 'n gewonde daarbinnen? 4) GIRAUD: Het is daar zo donker als de nacht! Dat lijkt op 'n valstrik! MORRIS: SMAK, slurp! Stil, Averell! 5) GIRAUD: Hell! Iemand spant de haan van een colt daar onder het bruggetje! MORRIS: Iemand zit een appel te eten onder het bruggetje! 6) GIRAUD: Hey! Kom daar 'ns onder vandaan! MORRIS: Maar dat is Lucky Luke! Ik moet me in zijn handen werpen, hartelijke hond die ik ben! Hey! Komen jullie daar 'ns onder vandaan! 8) Snel,

Copyright Dargaud SA

PENDANT CE TEMPS, À LA SORTIE DE LA VILLE...
VOILÀ LA FAMEUSE GRANGE, ET BIEN SÛR, PAS TRACE DE BAGARRE ICI ! PROSIT AVAIT RAISON !
QUAIP !
PALOMITO
KAÏÏÏH KAÏÏÏ...
?!
ON AURAIT DIT UN GÉMISSEMENT !... Y AURAIT UN BLESSÉ À L'INTÉRIEUR ?..
SCRUNCH ! SLURP !
CHUT, AVEINELL !
QUELQU'UN VIENT DE CROQUER UNE POMME SOUS LA PASSERELLE !
MAIS C'EST LUCKY LUKE ! IL FAUT QUE JE LUI SAUTE DANS LES BRAS, EN CHIEN AFFECTUEUX QUE JE SUIS
HEY ! SORTEZ UN PEU DE LÀ DESSOUS !
BRAVO, RANTANPLAN !
VITE, LES GARS ! IL LE TIENT
DU CALME, SHÉRIF ! ON VA JUSTE VOUS NEUTRALISER ! LE TEMPS DE RÉGLER NOS COMPTES AVEC LUCKNER !
ALLONS-LE LIVRER DANS LA GRANGE ! ON NOUS ATTEND POUR LA NECKTIE PARTY (1)
LÀ-DEDANS PAS DE DANGER QU'ON LE DÉCOUVRE AVANT DEMAIN MATIN.
DITES, VOUS VOULEZ ME DONNER UN PEU DE FEU ? J'AI LES MAINS PRISES...

(1) NECKTIE PARTY = PENDAISON (LITT. NECK-PARTY, RÉUNION A L'ÉCOLE, JEAN-MICHEL CHARLIER).

jongens! Ik heb hem! 9) Kalm aan, sheriff! We gaan je alleen maar even uit de buurt houden! Het is tijd om onze rekening met Luckner te vereffenen! Laten we hem vastbinden en in de schuur opsluiten! Er wordt op ons gewacht voor de neck-party (ophanging)! NOOT VAN MORRIS: Necktie-party en niet neckparty. Ga maar terug naar school, Jean-Michel Charlier! 10) Als hij daarin ligt is er geen gevaar dat hij vóór morgenochtend ontdekt wordt! GIRAUD: En intussen zal alles achter de rug zijn! Daar doe je niets meer aan, sheriff! "Prosit" Luckner zal zijn vonnis krijgen! MORRIS: Zeg, willen jullie me een vuurtje geven? Ik heb mijn handen vol

ht or wrong or right or wro

KENT U UW KUIFJE?

De vragen die ik in Stripschrift 35/36, p 27-28, stelde hebben menigeen tot een speurtocht in het epos van Kuifje aangezet. Hier volgen de antwoorden, waarbij ik van de scherpzinnigheid der inzenders van de oplossing gebruik kon maken.

1. Haddock zit met Kuifje, Robbie en Szut op een vlot in de Rode Zee. Hij trekt zijn trui uit om de aandacht te trekken van het jacht de "Shéhérazade". Als de schipbreukelingen gered worden, zien wij dat Haddock zijn trui achterstevoren draagt. (Cokes, omslag en p 39-40).

2. Het telefoonnummer van Slagerij Van Kampen is niet 421, maar 431. Beide antwoorden komen vaak voor. Hergé heeft de verwarring tussen beide telefoonnummers niet alleen binnen zijn verhaal verwerkt, maar zeer knap ook in de werkelijkheid daarbuiten. Het zit zo: Slager Van Kampen zijn telefoonnummer wordt in de albums De Zaak Zonnebloem en De Juwelen van Bianca Castafiore verward met dat van Kasteel Molensloot (Zaak, p 1, 3, 8, 43), de politie van Molensloot (Zaak, p 8 en Juwelen, p 36) en steenhouwer Bollemans (Juwelen, p 5). Aan de nummers van Kasteel Molensloot en Salgerij Van Kampen heb ik met vrienden al vele discussies gewijd. Pagina 1, plaatje 3 van de Zaak geeft geen uitkomst (zoals ook verschillende inzenders opmerken), de tekst is voor tweeërlei uitleg vatbaar: a) Nestor zegt dat de dame aan de andere kant van de lijn niet met nummer 431 (Van Kampen) spreekt, maar met nummer 421 (Kasteel); b) Nestor zegt dat de dame niet nummer 431 (Kasteel) moet bellen maar nummer 421 (Van Kampen). Op pagina 8 belt Haddock de politie (tel. 413), maar krijgt eerst Van Kampen. Op het toestel dat te zien is staat 431. Pagina 13 laat de auto van Slagerij Van Kampen zien. Op de auto staat: tel. 421. Ook pagina 43 werkt in hoge mate verwarrend: Haddock belt vanuit Genève Molensloot op. Hij vraagt nummer 421 aan en krijgt achtereenvolgens Slagerij Van Kampen en Kasteel Molensloot aan de lijn. Inzender V. van de Reijt merkt op dat de verwarring niet alleen wordt veroorzaakt door de op elkaar gelijkende nummers, maar bovendien doordat in het telefoonboek van Molensloot de nummers onder elkaar staan:

"k a m p e n, V a n. S l a g e r i j 421
"k a s t e e l M o l e n s l o o t 431"

Spits opgemerkt!
Deze ondoorzichtigheid, eigenlijk subliem, heeft Hergé, er door vele lezers op attent gemaakt, bewogen deze zaak in de herdrukken van de Zaak op te lossen.
Sinds begin jaren zestig staat op alle telefoontoestellen in het Kasteel nummer 421 (ook op de toestellen in de Juwelen, p 28 en 29) en op de auto van slager van Kampen staat voortaan tel. 431. En alles klopt weer.

3. Bianca Castafiore is (buiten de 5 albums waarin zij een rol speelt) in twee albums slechts via de radio te beluisteren: in Het Zwarte Goud, p 42, en in Kuifje in Tibet, p 16-17. Enige inzenders noemen ook de radiouitzendingen in de Scepter, p 29, maar dan neemt mevrouw Castafiore aan het verhaal deel.

4. De hospita van Kuifje heet mevrouw Vink (Eenhoorn, p 36).

5. Müsstler, de leider van de partij der Stalen Garde, is een samentrekking van Mussolini en Hitler. Hergé heeft dat inmiddels bevestigd. (Scepter, p 53, 58 en 60; Stripschrift 35/36, p 19).
Voor maarschalk Plekszy-Gladz, de leider van Bordurië, staat m.i. Stalin model. Een groot aantal inzenders komt tot dezelfde konklusie. "Het standbeeld op het Plekszy-Gladzplein laat zien, dat deze diktator erg veel op Stalin lijkt. (Ofschoon Stalin in tegenstelling tot P.G. het XXIe partijcongres niet heeft mogen meemaken.) Ook de naam zou in deze richting kunnen wijzen: Staal wordt plexiglas" (Rob Brautigam). En: "Er van uitgaande dat Syldavië Joegoslavië 'is' en Bordurië daarom de USSR, moet Plekszy-Gladz voor Stalin staan" (Jan Kraan).
Overigens: voor Syldavië en Bordurië staan meer landen model. In de Scepter: Oostenrijk en Duitsland; in de Zaak: Rusland (?) en een Balkanstaat (wellicht Joegoslavië). Of Plekszy-Gladz inderdaad de afspiegeling van Stalin is, moet Hergé nog eens laten weten. (Zaak, p 46-47).

6. Zowel de expeditie Kalys als de expeditie Sanders-Hardmuth hadden de geleerde Paul Cantonneau in hun midden. De vraag was moeilijk omdat de naam van professor Cantonneau in De Geheimzinnige Ster onvertaald bleef (Ster, p 14) en in De 7 Kristallen Bollen (p 20) vertaald werd als Kwartier. De meeste inzenders zien de treffende gelijkenis en spreken het vermoeden uit dezelfde persoon voor zich te hebben. Right! Inzender Bob Peter Haboldt vertaalt Kwartier eerst terug in Quartier en komt dan tot de konklusie dat Canton ook nog kwartier betekent. De stap naar de juiste oplossing is dan nog gering.

7. Ook deze vraag, naar de leden van de expeditie Sanders-Hardmuth, was lastig vanwege de luiheid der vertaler. In de Bollen komen zeven namen voor (p 1-49); in de Zonnetempel (p 60) worden daar nog Laubépin, Charlet en Clairmont aan toegevoegd. "Deze drie namen zijn onvertaald gebleven; Charlet betekent 'wulp', L'aubépin is 'de hagedoorn' of, met een beetje fantasie,

htorwrongorrightorwro

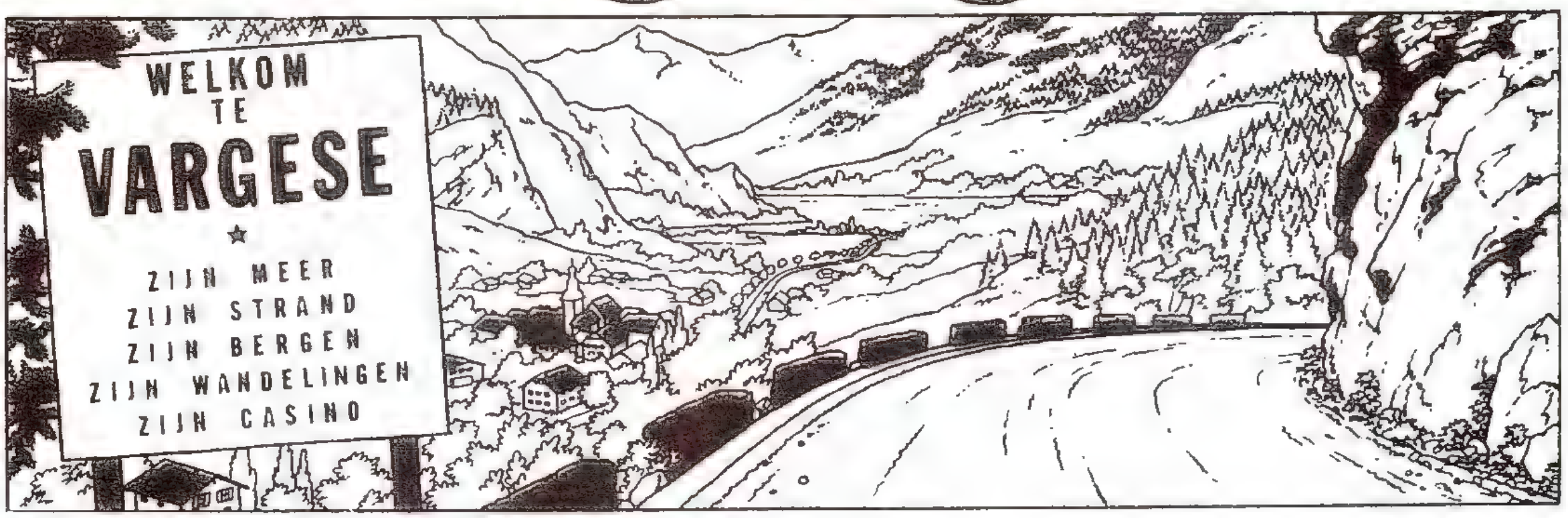

'stokroos' en met Clairmont wordt waarschijnlijk dezelfde aangeduid als Horn (i. v. m. Kaap Hoorn).", schrijft Paul Scheltes. Voor twee-derde correct. Hier volgen de zeven expeditieleden met hun Franse en tussen haakjes hun Nederlandse naam:
Sanders-Hardmuth (id.), Clairmont (= Heining), Laubépin (= Stokroos), Marc Charlet (= Max Wulp), Paul Cantonneau (= Kwartier), Hornet (= Horn) en Hippolyte Bergamotte (= Hippolytus Bergamot).
8. Alcazar is volgens de laatste berichten aan het bewind in San Theodoros. Zie het krantenknipsel met de kop "Staatsgreep te Nuevo. Alcazar verdrijft Tapioca." in Cokes, p 60.
9. Dr. J. W. Müller, alias prof. Smith, alias Mull Pasja is Kuifjes tegenspeler die zich achter de meeste verschillende namen verschuilt. Zie De Zwarte Rotsen, Het Zwarte Goud en Cokes (p 26-27 en 60).
10. Weinig inzenders konden deze vraag uitmuntend oplossen. De oplossing staat namelijk op een tekening die niet in het album Kuifje in Tibet voorkomt, maar daaraan vooraf gaat. Hergé parodieert de borden die men aantreft bij het binnenrijden der Belgische kustplaatsen (en elders wellicht). "Welkom te Vargèse. Zijn meer. Zijn strand. Zijn bergen. Zijn wandelingen. Zijn casino." Gepubliceerd in Kuifje en de Katholieke Illustratie.
11. "Eik bennek, eik blavek", wapenspreuk van koning Ottokar IV van Syldavië, betekent:"Hij die kwaad zaait, zal kwaad oogsten". (Scepter, p 21). Hergé verbastert hier een dialekt, dat zijn jonge Brusselse lezertjes beter begrepen dan de oplossers van deze prijsvraag. Want wat zegt Ottokar eigenlijk tegen baron Staszrvich, die hem van de troon wil stoten? De koning zegt: "Ik ben er, ik blaaf er" (blaven= blijven), of misschien ook: "Eik ben ik, eik blaaf ik" (eik = eigengeraaid). "Deuszt" (Raket, p 5) is ook Syldavisch en wil zoveel ze ggen als "dorst"; eventueel "drink", "proost" of "drinken", welke betekenissen ook genoemd worden.
De uitslag tenslotte. Zes oplossers bleken een duidelijke kopgroep te vormen, zij zaten gezessen niet ver van de 100 procent-score vandaan. Na wijs beraad, gelet op de argumentatie bij sommige antwoorden, het aantal albums waarmee men mij omkocht, de ingetogenheid waarmee het onderwerp behandeld werd (iemand die "vriend Kuif" of "Kappie H." schreef, viel vanzelfsprekend onmiddelijk af), heb ik maar bedacht dat de prijs, een originele tekening van Hergé, moet toekomen aan John M. Willemse. De vijf eervolle vermeldingen zijn voor: Rob Brautigam. J. P. Glerum, Mike van der Veer, Peter Visser en J. J. van Vliet, Voor de overige oplossers lof en hernieuwd leesgenot bij het nakijken van de foutieve antwoorden.

Cornelis Jan Aarts

Rectificatie Bibliografie Kuifje

Storend was wel in de lijst van Nederlandstalige Kuifjealbums (Strifschrift 35/36, p 25) het ontbreken van een titel, De geheimzinnige ster, en de foutieve nummering als gevolg daarvan. Inmiddels behoeft de lijst ook uitbreiding met de illegale uitgave van album 1. Ziehier de aanvulling/correctie:
1. De avonturen van Kuifje in de Sovjet-Uniet (1972)
10. De geheimzinnige ster
11. Het geheim van de Eenhoorn

Een paar opmerkingen n. av. het eerste affiche-nummer van Stripschrift.
Ten eerste: waarom moest er zoveel ruimte worden weggegooid aan 2x de figuren van de poster en de enorme letters van het woord muurkrant?
Ten tweede: op de laatste Alg. Ledenvergadering in Utrecht werd gestemd over de vorm van de affiche. Aangenomen werd een zodanige indeling dat de poster in een boekje kan worden veranderd, door het opensnijden van enkele vouwen, zonder dat de tekst beschadigd werd. Alles loopt dwars door de vouwen heen. Hoe komt dat?
Algemene opmerking (ook t. a. v. de tijdschriftenvorm): ga weer terug naar de rustige opmaak van de eerste nummers van Stripschrift.
Al die koppen en letters met enorme slagschaduwen en allerlei tierlantijntjes doen bijzonder onrustig aan.
Kort gezegd: neem voor de heer Julsing iemand die minder goed, maar wel duidelijker letters tekent.
J. Kleinmeijer-Nijkerk

Antwoord van de redaktie:

Ten eerste: voor het woord muurkrant werd een lettergrootte gekozen die paste bij het medium muurkrant.
Ten tweede: de poster-Stripschrift verkeert nog in het experimentele stadium. De redaktie behoudt zich dan ook het recht voor, voorlopig met de vorm te experimenteren. Misschien daarom binnenkort een beter los te snijden poster. Betreffende de algemene opmerking: in de volgende Stripschrift-enquête een rondvraag over de lay-out. WIJ vinden de Julsing-lay-out speels, dynamisch, modern, intrigerend. Zie volgende brief.

Ik zou graag willen weten hoe het staat met het Stripschap in Assen en omgeving en activiteiten in die geest. (Stripschrift is hier niet los te krijgen, alleen in de vorm van strippakketten).
Kunt u mij nummers geven van Stripschriften waarin een oud Bommelverhaal is afgedrukt en er dan bijzetten of ze nog te krijgen zijn of niet?
Verder vind ik dat de Stripschriften er hardstikke goed uitzien. Als ik het geld losgepeuterd heb wordt ik zo gauw mogelijk lid.
Jurjen Heegstra-Rolde (dr.)

Antwoord van de redaktie:

22 april 1972 in Assen: STRIP '72 - Vierde Dag van het Beeldverhaal!
In Stripschrift 8/9 (dubbelnummer) 'n compleet Bommelverhaal: Tom Poes en het Monster van de Holle Weg. Maak ƒ 2,25 over op giro: 226312 t. n. v. Levisson MPS, Rijswijk ZH en je krijgt 't nummer thuisgestuurd.

Hierbij zou ik u willen vragen of u mij 't adres van de uitgeverij kan geven die in Amerika de strips van de MARVEL groep zoals Human Torch. Black Marvel, Captain America e. d. uitgeeft. Hiervoor bij voorbaat bedankt. Ik zou ook graag willen weten of deze uitgeverij de Vier Verdedigers (Fantastic Four) uitbrengt.
P. Zalmé - Den Haag.

Antwoord van de redaktie:

Correspondentie-adres Marvel Comics Group: 625 Madison Avenue, New York, t. a. v. Allan Brodsky. Ja, dit is de uitgeverij die The Fantastic Four uitbrengt. Overigens: 'Black Marvel kennen we niet. U zult 'Black Panther' bedoelen. Zie ook Stripschrift 12, pag. 17: 'The Fantastic Four' door C. Rogge.

Gaarne zou ik van u willen weten of het niet mogelijk is het 'Tom Poes Weekblad' in zijn originele vorm te herdrukken. Onlangs heb ik de Toonder Studios opgebeld en er was nog 3/4 in voorraad dat gedrukt kon worden. Misschien wil iemand die het ontbrekende gedeelte heeft dat dan beschikbaar stellen.
Ik dacht persoonlijk dat er wel belangstelling voor zo'n herdruk aanwezig was.
Kan de 'Jeugd van Eric de Noorman' door Hans G. Kresse getekend ook herdrukt worden; dus net zoals in Pum-Pum Tijdschrift (zie Strip voor Strip)
Verder hartelijk dank voor de prachtige Stripschriftnummers, vooral het Kresse-nummer was van uitzonderlijke klasse.
Gaat de herdruk van Aram van de Eilanden nog door?
J. G. van Laar - Amsterdam

Antwoord van de redaktie:

Adhesie-betuigingen betr. herdruk Tom Poes Weekblad gaarne vóór 15 mei per briefkaart aan Redactie Stripschrift.... Vermeld ook even welk bedrag u voor zo'n herdruk over zoudt hebben...
Herdruk: Aram: najaar 1972!

Enige jaren geleden (5, 6, 7 jaar?) las ik in de AVRO-bode een serie strips van Jeff Hawke. Met oa. als titels: 'Jeff Hawke en de Viracochas' (Blanke Heersers), voornamelijk spelende in Tiahuanaco (Bolivia) en Nazca (Peru); 'Jeff Hawke en de Wraak (?) van Skiva', spelende in India en 'Jeff Hawke en de Gevederde Heersers' (uilen) als ik mij goed herinner. Er stond bij 'Copyright New York 196?'
Het waren zulke meesterlijke strips dat ik het jammer vind, dat ik ze indertijd niet verzameld en ingebonden hebt. In het Stripschrift Science Fiction nummer (nr. 31/32) staat in het artikel 'SF met 'n stukkie gom, enz.' van Annemarie Kindt op blz. 16 een verwijzing naar deze strips: 'Ook Jeff Hawke vertoont duidelijk Space-Operatrekken, maar stijgt boven zijn nederige afkomst uit door een rijkheid aan SF-scenario's. In CISO stond Jeff Hawke en 'Het Aladin Principe' verschenen in een Nederlands tijdschrift (???).
Wie kan me inlichten hoe ik in 't bezit kan komen van deze door Sydney Jordan getekende Jeff Hawke SF-strips?

P. Ooijen-Parallelstraat 9a-Rotterdam. 3008.

Rectificatie

Voor de stripkenner een overbodige rectificatie- voor groningse Jos Meijerink blijkbaar noodzakelijk. Voornoemde Jos Meijerink doelt met zijn ƒ 15,10 natuurlijk op de ingenaaide editie, terwijl wij op onze najaarslijst 1971 de prijs vermeldden van de gebonden uitgave, zijnde ƒ 28,-
Men kan ons hoogstens kwalijk nemen dat wij in onze aankondiging geen aandacht hebben besteed aan de ingenaaide editie van ƒ 15,10. De reden is simpel: op het moment van samenstelling van onze lijst was allerminst zeker dat naast de gebonden uitgave (Allan Lane/The Penguin Press)- tevens een ingenaaide editie zou verschijnen. De stripkenner herinnert zich in dit verband dat de eerste druk, van enige jaren geleden, alleen gebonden verkrijgbaar was.
Wij hopen dat Jos Meijerink (en overige 'niet-strip-kenners') zijn gerustgesteld.

ULYSSES.

HUILRUBRIEK

Te koop aangeboden aan hoogste bieder:
originele boekjes van Kapt. Rob 1 t/m 27, volledige serie in zeer goede staat; Eric de Noorman 1 t/m 18 (deel 11 ontbreekt) in zeer goede staat.
R. Gaarlandt, Van Polanenpark 213, Wassenaar, 01751-1895.

Gevraagd:
Pep 1962: 10; 1963: 7,8,12,29,31,35, 36,52; 1964: 39,46,50;Donald Duck: 1952,1953,1954; 1955: 1; 1958: 22
Tom Poes (knipsels): Kon Gruwer, Ombrenger.
Aangeboden: (te ruil tegen Pep)
Pep 1962: 1,3,6,7,8,11,13; 1963: 6; 1964: 7,8,11,12,13,26,30,35,42,47, 49; 1965: 7,8,9, 13 t/m 21,27,29,30, 31,36,46,47,48,50,51,52.
P.J. Sjouw, Gentiaanstraat 16, Assen.

Gevraagd:
Sjors album nrs. 1,2,3,4
Aangeboden:
Ketelbinkie vertelt uit zijn jeugd (1e deeltje), Ketelbinkie en het voetbalsysteem; Suske en Wiske Speelgoedzaaier; Verschillende Sjors-albums; Tom Poes Meesterschilder; Kappie en Panda deeltjes en nog veel meer.
F. de Vries, Ahornstraat 13, Winterswijk.

Gevraagd (ruil, koop)
Animation: teken- en poppenfilm (8, 16 mm), cells, boeken, knipsels, foto's; Prinz Isenherz Bände 1-19: Felix Hachette-albums; weekblad Sprookjesland 1970 nr. 2 en 1971 nr. 1; Pep 1970 nr. 32
Aangeboden:
Valiant-albums Nooitgedacht compleet 1-7.
A.R. Kamphuis, Pauwenlaan 106, Den Haag, tel: 070-231411.

Aangeboden:
Tom Poes: Vibreerputje-Klonters-Slaagsysteem-Tijddeurtje
Knipsels: Argwaners-Zwadderneel-Pikkinring-Kwanten
Hollewijn - Holle Appel.
Gevraagd:
S&W: Prinses Zagemeel, Zwarte Madame, Ringelingschat, Lachende Wolf, Bokkerijders + blauwe reeks (behalve schat van Beersel)
H. v. Klinken, Vrouwensteeg 6a, Leiden.

De laatste tijd wordt het grootste gedeelte van de ruilrubriek ingenomen door 'te koop aanbiedingen' waarbij meestal zelfs nog prijzen genoemd worden. (Zie ook deze maal). Aangezien we daarmee voorbijstreven aan het doel van deze rubriek zien wij ons genoodzaakt voortaan dergelijke advertenties te weigeren. Ook advertenties die meer dan 40 woorden bevatten worden geweigerd. Nog even voor de goede orde: iedere lezer van Stripschrift kan een ruiladvertentie plaatsen in de ruilrubriek. De advertentie dient opgegeven te worden op de achterkant van de girokaart waarmee de betaling wordt verricht.
Maximaal 40 woorden voor leden *f* 2,75 - voor niet-leden *f* 4,--.
Giro: 226312 t.n.v. Levisson MPS, Rijswijk zh.

Wie helpt mij aan: 'Het beest is dood' of 'Les aventures de Rosalie' van de Franse tekenaar Calvo (1946), of ander werk van hem?
Evert Geradts, Hulshorststraat 269, Den Haag, tel. 070-645083

Te koop of te ruil:
Tom Poes: knipsels: 29,31,36,37, 64,79,82,86, na 128
Boek 25,26,33,34,47,49; Panda vanaf 93, Kappie vanaf 112.
Henk Flier, Ruysdaelkade 85, Amsterdam, tel. 020-760659.

Aangeboden:
Allerlei Tom Poezen boekjes, albums, knipsels (o.a. Tooverpijp), KZV, Wereldkroniek, Revu etc.
-Tom Poes Weekbladen; -Tijs Wijs; -Erics (vlaams en nederlands); -Kappie Neveleiland;-Peps (vanaf half 1966);-Kuifje albums hard kaft; -Prikkebeen (oude uitgave); -Donald Ducks vanaf begin
R. Richard, Meander 183, Amstelveen, tel.: 020-453420.

Aangeboden:
Tom Poes knipsels NRC, nrs. 24 (wonderdokter) t/m 36 en 39 + nr. 1000, 40,42,49.
Gevraagd:
Alex de Onversaagde, Chick Bill, Jerry Spring, Jan Kordaat, Lefranc (vlammenzee), Musketier (2), Jack Diamont (1,2), Witte Ruiter, Kwik en Flupke (7,8,9,10,11), Corentin (1,2,3,4), Surcouf, Zilveren vlam (1), Flip Flink, Chlorophyl (1 + terugkeer), Toenga (1), Spaghetti (1,2)
L. Couvée, Mozartlaan 29, Utrecht tel.: 030-936452.

Aangeboden:
Flipjes; -Kapt. Rob; -Catalogus inleiding Belgisch stripverhaal: -oude Br. B. knipsels; -Fokkie Flink; -Aram; -Catalogus striptentoonstelling New York '75 Years of the Comics'.
Gevraagd:
Boekjes: -Jochem Jofel; -Paulus: -Dick Bos (oud); -van Rotman.
Knipsels: -KZV-poezen; -Wipperoen -Hollewijn; -Kraaienhove.
R. Richard, Meander 183, Amstelveen, tel.: 020-453420.

Aangeboden:
Oude Bruintje Beer knipsels (1937); oude Sjors (banner)
Gevraagd:
Alex de Onversaagde, Het vervloekte eiland.
Rob Verheggen, Dwingelostraat 7, Den Haag, tel.: 070-660035.

Te koop aangeboden:
Stripschrift 0-35/36 (omslag 1 ontbreekt). Voor de hoogste bieder.
Te koop gevraagd:
Avenue vóór oktober 1968, Gandalf 1,5,7,16,25,33; Hitweek, 2e jrg. nr. 36, literaire tijdschriften.
Brieven aan:C. J. Aarts, Singel 500, Amsterdam.

Te koop:
Kappie: Vervuiling, Sleepsteler, Zeehcks, Zeeroversschat *f* 3,-.
Horre enz.: Smog, Zerkenstein, Wilgenbitter, Lachwee *f* 2,-.
2 wezen *f* 4,-.
Aafje Anders I, II p/s *f* 2,-; Hollewijn Ontw. steun *f* 1,50.
Panda Klokkenmaker 2 kopieën *f* 11,-
E. van Ittersum, Thomas Schwenckestraat 26, Den Haag.

Aangeboden:
Tartaarse Helm, Gezanten van Mars, Groene Splinter, Geheim der Gladiatoren, Schat van Beersel, Witte Uil, Bokkerijders e.a.
Ladewig, Lange Leemstraat 144a, 2000 Antwerpen 03/302020.

Tina slaat munt

uit een munt!

Tina, het grootste weekblad voor meisjes staat elke week boordevol strips en heeft steeds een heel bijzondere verrassing. Nu weer zit er op de cover een munt geplakt. Een munt met Peggy er op. Zij werd onlangs gekozen als de populairste stripfiguur in Tina. Deze verrassing is volstrekt uniek in Nederland.

Met deze munt kunnen de meisjes meedoen aan een grote wedstrijd.

DE TINA-MUNT-FANTASIE

In deze creatieve wedstrijd zijn maar liefst 2000 halfedelstenen hangers te winnen.

bon TINA

Ik word Tina-abonnee.

Naam:

Geboortejaar:

Geslacht:

Adres:

Plaats: ..... Prov.:

Het blad komt per post. Betaling per kwartaal (13 nrs.) d.m.v. de toegezonden acceptgirokaart. Abonneeprijs 55 cent per week, dus f 7.15 per kwartaal (13 nrs.).

Ook abonnee worden? Dan meteen deze bon invullen, uitknippen en in een open envelop opsturen naar Tina, antwoordnr. 11, Haarlem. Er hoeft geen postzegel op.

Stripschrift 15-4-72

De samenstelling van het bestuur van Het Stripschap is als volgt:

Cor Nijmeijer, voorzitter, Speenkruidstraat 125, Assen (05920) 10853
Rolf van de Kamer, secretaris, Treilerhof 23, Amsterdam-N
Frank Hoogkamer, penningmeester, Hoogoord 190, Amsterdam-Bijlmermeer (020) 960230
Kees Helderman, bestuurslid algemeen, Zocherstraat 60'''', Amsterdam (020) 168214
Het gironummer van de penningmeester blijft 1513000, nu dus te Amsterdam.

Het blijkt dat veel leden nogal moeite hebben met de nieuwe betalingsregeling. Deze is als volgt:
Contributie Stripschap *f* 10,-, over te maken op giro 1513000 t.n.v. Penningmeester Het Stripschap, Amsterdam.
Abonnement Stripschrift voor leden (gereduceerde prijs) *f* 15,-, over te maken op giro 226312 t.n.v. Levisson MPS, Rijswijk zh, vermelden 'abonnement Stripschrift '72'.

NIEUWE LEDENKORTINGEN

Uit Portugal ontvangen: een boekje met 120 Simpelman-afleveringen (door Wim van Wieringen). Het boekje kost *f* 2,65, voor niet-leden *f* 2,95.
De Bommelbibliografie van Henk Mondria voor leden gereduceerde prijs *f* 3,95.
Verder hebben we nog Tom Poes Discoboeken voor *f* 8,95 en enkele stempeldozen (A en B) met Toonderstempels voor *f* 12,50 elk.

Alle prijzen inclusief verzendkosten. Bestellingen t.n.v. Penningmeester Het Stripschap, giro 1513000, Amsterdam.

BOEKBESPREKINGEN

de meesterspeurder

Nick Knatterton

In december 1950 verscheen het eerste Nick Knatterton-stripverhaal in het duitse weekblad 'Quick'. Kort daarop introduceerde de Volkskrant de meesterspeurder, met zijn lijfspreuk: "Konklusie: De zaak begint interessant te worden", in Nederland. De Volkskrant, die toen nog haar inhoud afstemde op katholieke arbeiders wilde de strip echter niet integraal overnemen. Er moest gekuisd worden, dat wil zeggen: de vrouwelijke tegenspelers van Nick moesten zich aanzienlijk kuiser voordoen dan ze waren. Blote dijen die tekenaar Manfred Schmidt royaal liet zien moesten bedekt worden. De toch al lange rokken moesten nog langer. De Volkskrant zorgde ervoor dat zelfs vallende vrouwen hun rok keurig tot over de knie hielden. Dékolleté's die Schmidt met kwistige hand had laten zakken om de lezers iets meer van het vrouwelijk schoon en iets minder van de mode van die dagen te laten zien, werden hier door onze kuisheidsbewakers met een ruk opgetrokken. Bloot voor Duitsland, koltrui voor Nederland.
Nu, 22 jaar later, zijn we zover dat de eerste strip zó gebracht kan worden als destijds in Duitsland al mocht.
Bij Frank Fehmers Productions,

Mi-tse Meier, heldin uit de anno 1950-boekjes

Virginia Peng, heldin uit de anno 1972-boekjes

Amsterdam, is onlangs een pocket verschenen (formaat 25 x 19 cm) waarin de eerste twee verhalen zijn opgenomen uit de in Duitsland zo bekende Gedenkausgabe waar 8 verhalen in staan. In de nederlandse uitgave van *f* 6,90 staan:
1. 'Het schot in het kunstachterhoofd'
2. 'De goudader van Bloody Corber'.
Een prachtig stuk jeugdsentiment in een mooie uitgave. Men is van plan alle verhalen uit de Gedenkausgabe in het Nederlands uit te gaan brengen, zodat we ook in Nederland Nick Knatterton eerdaags met een halfnaakte striptease danseres uit Soho (verhaal 7) in zijn armen kunnen zien. Een ongekende weelde!

Kuifje

Eind van dit jaar zal in de franssprekende landen de nieuwste Kuifje tekenfilm te zien zijn. De engelse versie - met nederlandse ondertiteling - wordt in Nederland rond Pasen 1973 verwacht.
De nieuwe film heet in het frans 'le lac au requins', in het nederlands betekent dat zoveel als het haaienmeer, maar het staat nog niet vast of de film hier ook onder die naam gebracht zal worden. Zodra de film in de bioscopen verschijnt zal in het weekblad Kuifje het verhaal van de film gaan lopen. Daarna zal dan een album van dit filmverhaal verschijnen.
Het weekblad Kuifje heeft sinds kort ook een Duitse versie.
De Axel Springer groep in Duitsland brengt sinds kort (13 april) met gebruikmaking van het Belgische Kuifje materiaal, het blad 'Zack' in Duitsland op de markt. Kuifje Weekblad had reeds navolgingen in oa. Denemarken, Noorwegen, Engeland enz.

Met ingang van nummer 8 wordt het weekblad Kuifje in Nederland vertegenwoordigd door Kuifje Nederland CV op de Nijverheidsweg 1-3 in IJsselstein.

Asterix

In Frankrijk is het 18e album van Asterix Les lauriers de Caesar, verschenen bij uitgeverij Dargaud, 12, Rue Blaise-Pascal - 92, Neuilly-sur-Seine. Het in Nederland geimporteerde (dus franstalige) album kost hier ƒ 8,90.

Suske en Wiske

Ook in dit nummer van Stripschrift kunnen we weer een aantal nieuwe delen van Suske en Wiske vermelden. Het zijn twee herdrukken en één nieuw deel die er flonkerend en twinkelend op liggen te wachten om voor ƒ 3,40 verkocht te worden. Allereerst deel 129 - Prinses Zagemeel, lang geleden verschenen als deel 5 in de rode reeks (vlaams) ongekleurd. Dit boekje is dan wel een herdruk maar het wordt voor het eerst in Nederland uitgebracht; een heugelijk feit! Vervolgens deel 130 - De Steensnoepers. Een verhaal dat nog niet eerder in albumvorm verschenen is en tenslotte deel 131 - Het zingende Nijlpaard, dit deel is eerder uitgebracht in de rode reeks, ongekleurd, als deel 12 (vlaams) en als deel 4 (nederlands). Deze deeltjes nu dus in vierkleurendruk.

Linus

Het februari-nummer van het italiaanse blad Linus heeft een goudkleurige omslag (aangepast aan de voorplaat waarop Linus vol trots zijn gouden horloge aan Lucy laat zien). Het nummer telt 104 pagina's en staat vol met bekende strips, o.a. Pogo van Walt Kelly, Li'l Abner van Al Capp, Wizard of Id van Parker en Hart, en het 2e deel van 'Valentina intrepida van Guido Crepax. Een verhaal 'L'italiano con i baffi' (de Italiaan met de snor) van Stelio Millo, en verder nog de studie 'Parental Fumettophobic Syndrome' geschreven door Marcello Bernardi en van prachtige tekeningen voorzien door Guido Crepax. Een heel mooi nummer, jammer dat we in Nederland geen soortgelijk blad kunnen produceren. Prijs van Linus, Lires 500. Te bestellen bij: Rizzoli Distribuzione. 20132 Milano, via Civitavecchia 102, Italia.

Nieuw strip-documentatiecentrum

Strip-documentatiecentrum 'Tom en Marie Ann', vroeger 'stripantiquariaat Suske en Wiske' werd gesticht door Karel Driesen. Het adres is: Bisschoppenhoflaan 7, 2100 Deurne-Antwerpen.
Vele oude stripverhalen zijn hier verkrijgbaar alsmede inlichtingen over striptekenaars.

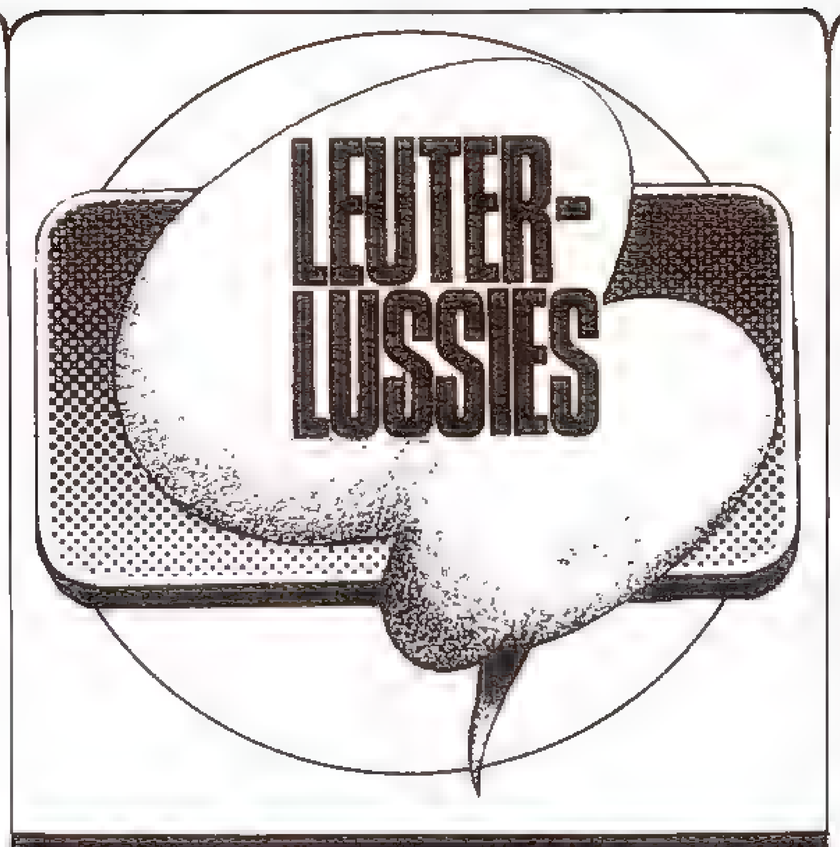

Piloot Storm

Kick Wilstra en Piloot Storm zullen worden uitgegeven door uitgeverij Skarabee en niet door uitgeverij Luitingh zoals wij eerder vermeldden.

Dolle Mina

Op een uithangbord aan de Utrechtse Kargadoor (jongerencentrum ,Oude Gracht nr.36) hebben Dolle Mina's met grote 'vrouwelijke' letters geschreven: "DOLLE MINA STRIPT". De hele maand maart was er in het jongeren centrum nl. een expositie te bezichtigen van strips die werden getekend en van passende teksten voorzien door het stripschap van de Utrechtse afdeling van Dolle Mina.

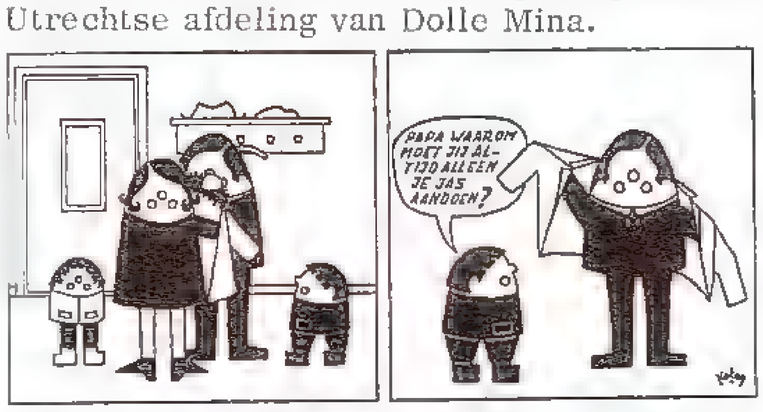

Alle strips (ongeveer 150) die in de Kargadoor hingen, handelen over de belevenissen van de tweeling Dol en Mina. Het meeste tekenwerk is van de illustratrice Nel van Beek, zelf een dolle Mina van het eerste uur die haar tekentalenten aardig met haar principes combineert. Dit komt bv. erg fraai naar voren als oma, een steeds terugkerende figuur naast het duo Dol en Mina, in een van de strips alle vrouwen die ongewest zwanger zijn naar Stimezo verwijst. Een progressief oud dametje dus. Ontwerpster Nel van Beek legt uit: "oudere mensen staan meestal zeer open voor nieuwe ontwikkelingen, omdat ze er niet meer zo middenin zitten en alles van een afstand kunnen beoordelen". Samen met andere Mina's van het stripschap zette Nel vorig jaar een aantal ideeën op papier die zij daarna in strips uitwerkte en waarvan er nog een aantal op realisatie wachten. De Dolle-Mina's zullen dit jaar met hun stripexpositie het land door gaan trekken.
Naar alle waarschijnlijkheid zullen de strips ook in boekvorm worden uitgegeven.

Mao-strips

In Stripschrift $36\frac{1}{2}$ (poster) wezen we op een aantal chinese strips, die de Italiaanse journalist Gino Nebiolo naar Europa heeft meegebracht.
De Italiaanse vertaling, die daaruit voortvloeide is nu op haar beurt in het Nederlands vertaald en wel door Jenny Tuin voor de Arbeiderspers. Genoemde uitgeverij heeft de zeven verhalen gebundeld in twee delen, respectievelijk 'Mao-strips deel één' en 'Mao-strips deel twee' geheten.
Deel één omvat de volgende verhalen: Opiumoorlog, Het rode vrouwen detachement, Blauwe zee en rode harten, Het meisje van de volkscommune.
Het tweede deel bestaat uit: Op het spoor van de misdaad, Brief uit Zuid-Vietnam, Lei Fêng.
Beide delen worden ingeleid door Nebiolo en besloten met een nawoord van J. Chesneaux, een erkend sinoloog.
Medio maart liggen de delen, die een omvang hebben van 160 pagina's en waarvan het formaat 20 x 20 cm bedraagt, voor de prijs van ƒ 12,50 in de boekhandel.

Bruintje Beer

Nadat er vorig jaar enige onzekerheid is geweest over het al dan niet voortzetten van de Bruintje Beer boekjes, is het prettig te horen dat alle Bruintjes herdrukt zullen worden. In mei zullen de series 15 en 16 al verschijnen terwijl de series 17, 18 en 19 nog vóór het einde van het jaar door 'Het Algemeen Handelsblad' op de markt zullen worden gebracht. Nog steeds ƒ 3,50 per deeltje.

Tante Leny

Tante Leny nr. 9 presenteert een speciaal huisvrouwen-nummer. De hoofdmoot, ditmaal ook het beste gedeelte, van Leny wordt in beslag genomen door Jan Zeiloor. De redaktie van het blad heeft een speciale Zelf-Censuur-Kommissie in het leven geroepen die uit Evert Geradts 'Zeiloor' 4 plaatjes heeft verwijderd omdat ze in strijd waren met de normale opvattingen over zedelijkheid. Om aan te tonen dat de desbetreffende tekeningen inderdaad een teveel aan sex vertonen, worden ze achterin het blad afgedrukt. Eindelijk weer eens een écht goed nummer van Tante Leny. Te koop voor ƒ 1,50.

Talent

Deze rubriek is eigenlijk niet bestemd voor het plaatsen van werk van jonge en/of onbekende tekenaars.
We willen echter graag een uitzondering maken voor de tekeningen van Fred Marschall uit Castricum wiens werk van dusdanig hoge kwaliteit is dat wij u een staaltje van dit jeugdige veelbelovende talent niet willen onthouden. Fred zit nog op de middelbare school, heeft geen enkele tekenopleiding en is op het ogenblik bezig met het maken van een strip over een brokkenmakende piloot 'Snivelling Joe Butcher'.

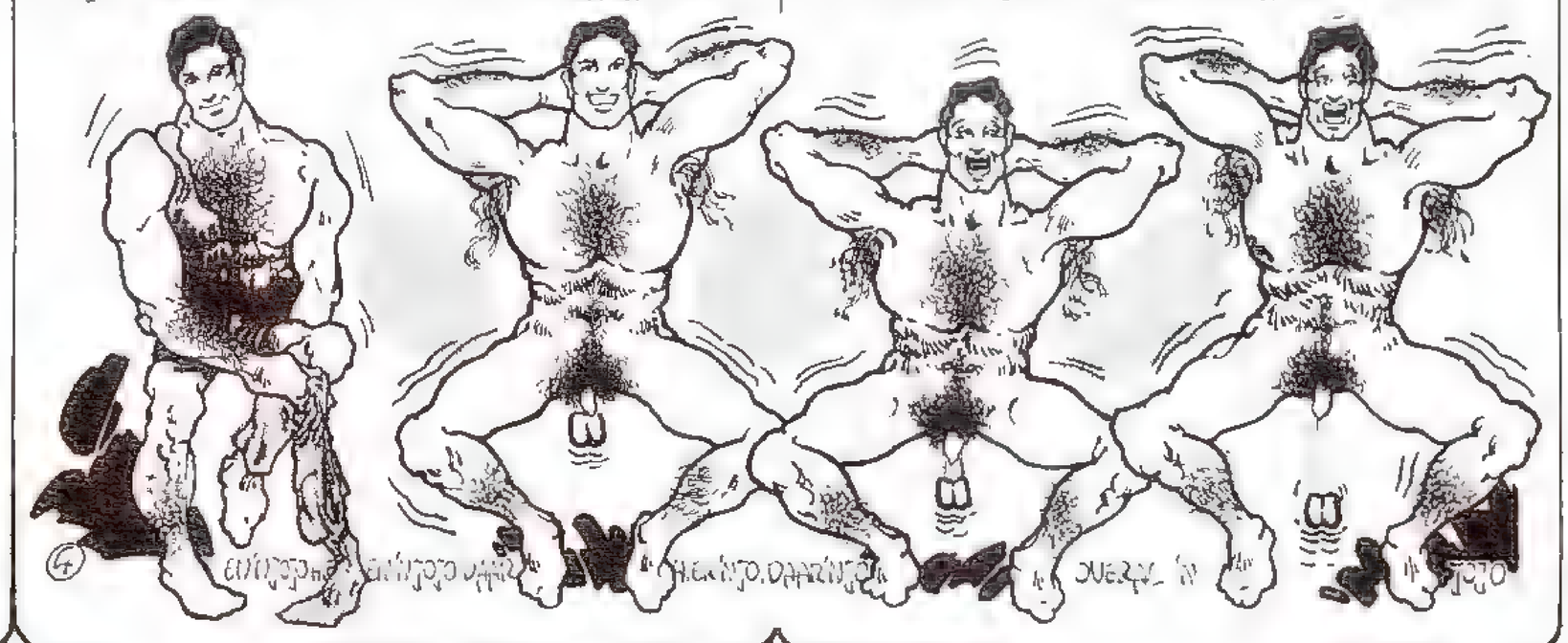

LEUTER-LUSSIES

OCTOBRIANA

In Stripschrift 35-36 hebben we uitgebreid het verschijnen van het erotisch stripboek 'OCTOBRIANA AND THE RUSSIAN UNDERGROUND' besproken.
In Engeland waar Octobriana werd geintroduceerd met een expositie van de originele striptekeningen in het Institute of Contemporary Arts en met een enorm stuk in de Daily Telegraph Magazine, is nogal wat te doen geweest over de echtheid van de strip. Het verhaal wil dat de strip is gemaakt door russische studenten aan de universiteit van Kiev, onder leiding van de tsjechische gast-docent Sadecky. Deze studenten vormden de ondergrondse partij de PPP (Progressieve Politieke Pornografie) om met getekende erotiek de orthodoxe Sowjet-mentaliteit te lijf te gaan. Zij publiceerden de helse avonturen van de uiterst

rondborstige Octobriana, die schaars gekleed de verschrikkelijkste dingen bevecht, voor het eerst in het underground-blad Mtsyry. Peter Sadecky smokkelde de strip mee naar het westen waar hij er propaganda voor maakte als zijnde de eerste anti-sowjet strip van russische origine ooit gemaakt. Twee van Sadecky's vroegere tsjechische vrienden, de illustrators Boluslav Konecny en Zdenek Burian zeggen in het Westduitse blad 'Stern' dat alle tekeningen van Octobriana in Praag zijn gemaakt, en dat de strip helemaal niet politiek bedoeld was. Ze werd pas politiek ingeletterd toen de wulpse Octobriana maar geen uitgever kon vinden. Deze verklaring maakt het verhaal van Sadecky natuurlijk wel wat vreemd.
Kenners van de russische taal hebben intussen ontdekt dat de balloons in de strip niet zijn gevuld met origineel Russisch. Overigens heeft Sadecky aardig wat publiciteit gekregen door Octobriana wat politiek te vervormen. Het amerikaanse weekblad Newsweek drukte al een fragment van de strip af en maakte tevens melding van een nieuw russisch pornowerk 'Moscow-nights' (roman), in het westen verschenen bij Olympia Press uitgever Maurici Girodias. Evenals bij Octobriana heeft het russische weekblad 'Literatoernaja Gazeta' de moeite genomen om het verband tussen de Sowjet-Unie en een buiten hun land verschenen porno-werk te ontkennen.

Vandersteen

De Standaard uitgeverij brengt dit voorjaar de volgende werkjes uit de Vandersteen-studio's op de markt:

a. De Rode Ridder, deel 54, De Kluizenaar van Ronceval. Prijs ƒ 1,60.
b. Karl May, deel 33, Gekke John. Prijs ƒ 2,-.
c. Safari, deel 13, Het stille dorp. Prijs ƒ 2,35.
d. Bessy, deel 94, Het verborgen wapen. Bessy, deel 95, De vakman. Prijs per deel ƒ 2,35.
e. Jerom, deel 44, Razzia op Djerba. Jerom, deel 45, De grootgarnaal. Prijs per deel ƒ 2,35.
f. Nero & Co., deel 26, De gele gorilla. Prijs ƒ 2,90.

Sex strips

Hetgeen voor de hand lag is dan eindelijk gebeurd, de sex-blaadjes hebben de strip geadopteerd. In Schiedam ontwikkelt zich langzamerhand de Dam-stal gespecialiseerd in erotiek en science-fiction van eigen bodem. Indertijd signaleerden we al hun satirische sex-strips Sussie en Superlul. Beste paard van hun stal is ontegenzeggelijk Karel de Rooij wiens erotische toekomststrip Porna Zeldenrust na verschijning in het maandblad IF ongetwijfeld wordt gebundeld. Aanzienlijk minder van kwaliteit is Marinus Verkaiks Xanthos, aangeduid als sex-fiction- strip op het thema "Waren de goden kosmonouten", eveneens in IF. In het maandblad MORGEN (red.: Manuel van Loggem) zorgt daarentegen Johnn Bakker voor slordige stripvulling, die in niets herinnert aan de cleane plaatjes van Blook. Van zijn hand verscheen als eerste boekuitgave sedert-

HA HA.. GOED GE-ZEGT BRUINE IKZELF ZOU DEZE TIETEN WEL MEE WILLEN NEMEN ZO LOS-HI-HA IN ME BINNEZAK
„SNUIT" DE BROER VAN „SCARFACE" IN SPEKTEERT OP ZIJN GORE MANIER DE VROUWELIJKE EZOPWAAR VOOR AFRIKA.

dien Gigi Tamberlane, beschermengel der vertrapten- een mengeling van porno en sadisme in 128 pagina's, waarvoor ons de prijs van ƒ 8.50 rijkelijk hoog lijkt. De talrijke spelfouten drijven ons rechtstreeks in de armen van Dolph Kohnstamm. Bovendien is de lettertekening niet consekwent. Aanzienlijk minder pretentieus is Nico van Welzenes' Peter Pik, wekelijks in Smile en - wie weet - ook nog eens als boekje.
Beginnende en gevorderde tekenaars die in dit genre iets te bieden menen te hebben, weten nu dat ze bij postbus 259 terecht kunnen.

P.H. Frankfurther

Witzend

Het legendarische amerikaanse blad 'Witzend' is met een nieuw nummer uitgekomen, nummer 8, (het volgende nummer zal aan W.C. Fields worden gewijd). Omdat het blad zo'n tijd niets van zich heeft laten horen, geven we hier een kort overzicht van de inhoud van het 8e nummer: Het vervolg op het verhaal van Wallace Wood, 'The world of the wizard king', prachtige illustraties. Een erg mooie en absurde strip van Bill Pearson en Ralph Reese (een interessante tekenaar die qua stijl tussen Wood en Corben inzit). Een strip van Nicola Cuti en Bill Stillwell. 'The city in the sea', een gedicht van Edgar Poe, door Frank Frazetta van magnificke tekeningen voorzien.
'Hunting of the Shark', een originele science fiction bewerking van het werk van Lewis Carrol door tekenaar John Adkins Richardson (van wie men in de toekomst ongetwijfeld meer zal horen). Korte humoristische strips van Bhob Stewart en Steve Ditko, enz. Het geheel is voor ons natuurlijk niet meer zo verbazingwekkend als dat bij de eerste nummers het geval was, maar het is toch onnavolgbaar vakwerk. Prijs 1½ dollar bijkomende porti. Adres: Witzend, Box 177, Coney Island Station. Brooklyn-New York. 1124. USA.

Kongo

In "De Groene" van 11 maart 1972 vergelijkt Max Arian drie Belgische stripverhalen, die in de Kongo zijn gesitueerd en komt daarbij tot opmerkelijke conclusies. Het gaat om de volgende boeken:
Kuifje in Congo (1931)
De gramme huurling (S&W= 1967)
Zongo in de Kongo (Nero=1972)
Het laatste boek komt er daarbij het beste af, aangezien er nog enige linkse elementen in gevonden worden. Het meest opvallende is echter dat hoewel Vandersteen de blanken minder openlijk superieur laat zijn dan Hergé, de negers (Blippies genaamd) zich in zijn boek veel sterker volgens stereotiepe ideeën gedragen dan in het Kuifje boek Volgens Arian komen ze hieruit namelijk tevoorschijn als lui, onbeschaafd, doorlopend dronken, en oerdom.
Wij vragen ons af hoe kan de doorgaans zo moralistische Vandersteen zo'n scheve schaats rijden?
Of mankeert er iets aan het interpretatievermogen van de heer Arian?

Sjors

Bij uitgeverij Skarabee zijn de al eerder aangekondigde delen 3 en 4 van de oude avonturen van Sjors van de Rebellenclub verschenen. Alle afleveringen van de 2 eerste Spaarnestaduitgaven van Sjors (door Frans Piët) zijn met deze 4 Skarabee pockets integraal herdrukt. Minder draagkrachtige Sjors verzamelaars hoeven nu niet meer likkebaardend langs de peperdure antikwariese exemplaren te lopen.
Prijs van een Skarabee paperback ƒ 6,90.

Peanuts

Van de hand van Ids Haagsma verscheen in Propria Cures (82e jaargang nr. 21, 11 maart 1972, pg. 4,5) het stuk "Pinda's en ellende", waarin Charlie Brown C.S. wordt behandeld, d.w.z. de ellende waarin Charlie al eenentwintig jaar is ondergedompeld en een plaatsbepaling van de figuren die hem in deze kontekst omringen. Het is een aardig artikel geworden, met nergens diepgravende wereldhervormende interpretaties of ellenlange bijbelcitaten en dat op gepaste wijze de commerciële institutionalisering van onderhavig fenomeen aanpakt. Een lief literatuurlijstje tot besluit. Moge een ieder tevreden zijn.

Holland-comics

'Holland-comics' - Geschiedenis van het stripverhaal in Nederland van 1798* tot heden. Tentoonstelling in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel van 21 april t/m 20 mei a.s.
*Willem Bilderdijk eerste Nederlandse striptekenaar.

Finland

Na het grote succes van Tintin gaat nu ook Asterix in Finland verschijnen. De eerste twee albums zullen het 11e en 12e (franse) deel zijn. Toch blijft Walt Disney in de afdeling buitenlandse strips de toon aangeven met als paradepaardje AKU ANKKA (Donald Duck), op ruime afstand gevolgd door Nakke (Woody Woodpecker) en Retuja Kumppanit (Flinstones). Grote promotor van de strip in Finland (voorzitter van het finse stripschap dat op het ogenblik ongeveer 50 leden telt) is Heikki Kaukoranta, Meritullinkatu 21 A6, 00170 - Helsinki 17, Finlande.

Aloha-meisjes

Op de uitnodiging van Aloha om een nieuw ontwerp voor het Aloha-meisje in te sturen, staan in Aloha nr. 22 (pag. 14) de inzendingen van achtereenvolgens Bea van Os, Evert Geradts, Bill Bodéwes en Harry Buckinx afgedrukt. Van deze vier vinden wij de tekening van Evert Geradts de beste, misschien omdat zijn negermeisje ons herinnert aan de kleine plastic negerpoppetjes, die je lang geleden voor een habbekrats kon kopen. Maar ook zonder jeugdsentimentele redenen, krijgt zij de meeste punten.

Miguel

In het belgische weekblad De Post is de strip Paling en Ko van de spaanse tekenaar F. Ibanez opgevolgd door de strip Miguel. De tekeningen zijn van K. Verschuere en het scenario is van Marc Andries. Het verhaal speelt in Zuid-Amerika, in het Peruviaanse Amazonegebied. Marc Andries bewerkte daartoe (zeer vrij overigens) de stories van Philippe Helsen, waarvan er eerder een aantal in de Post verschenen. Tekenaar Karel Verschuere (47), jarenlang de 'zwijgende' rechterhand van Willy Vandersteen (Suske en Wiske), wordt door kenners de beste vlaamse realistische striptekenaar genoemd. Bij Vandersteen lanceerde Karel verschillende figuren en strips, o.a. 'Bessy', 'Biggles', 'Tijl Uilenspiegel' en 'Jerommeke'. Later verschenen onder eigen naam: 'Buffalo Bill', 'De avonturen van Judy', 'Tom Berry' (in Duitsland) Ook is hij de vaste illustrator van de bekende reeks 'De Rode Ridder'. Marc Andries en Karel Verschuere staan dus ongetwijfeld garant voor een goed stripverhaal.

Toonder-tentoonstelling

Het ligt in de bedoeling van stripantikwariaat Panda om in het najaar van 1972 een kleine tentoonstelling te organiseren van het werk van Toonder van voor 1940. Panda is gevestigd in de Frederikstraat 151 te Den Haag, tel. 070 - 111375.

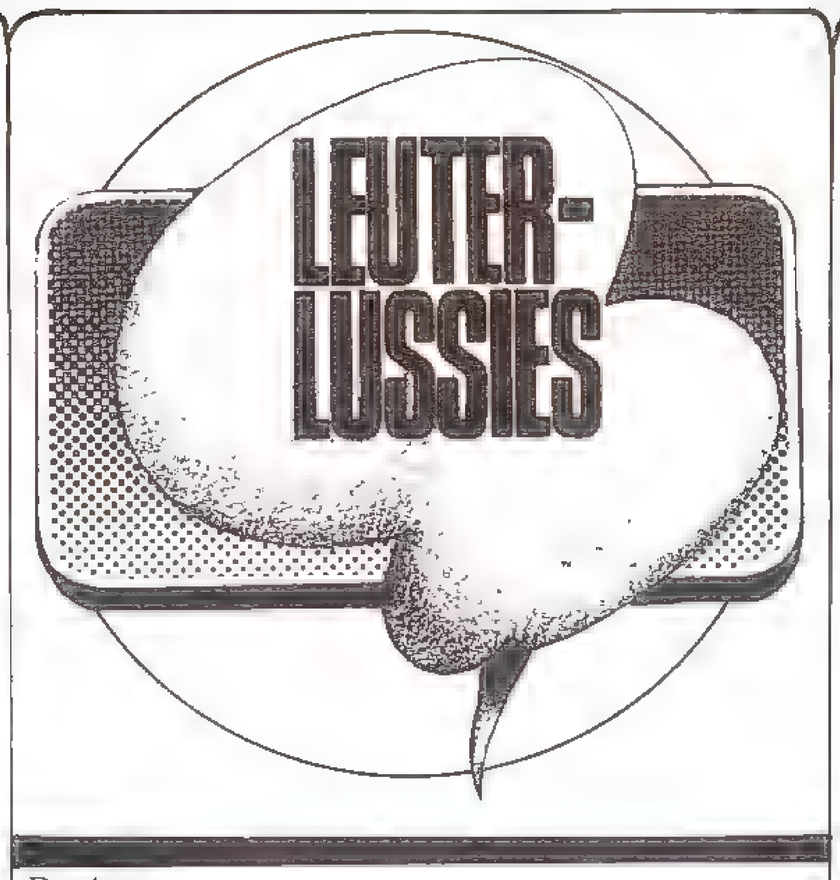

Posters

Worldbeater Posters heeft kleurenposters (formaat 48 x 60 cm) uitgegeven van het werk van Frank Frazetta! (Witzend-medewerker). Deze zijn in Europa te bestellen bij Schtroumpf, 17, Alsace-Lorraine, 38 Grenoble. De posters kosten 18 fr. francs per stuk. (porto inbegrepen). De levertijd is niet voor de poes, maar liefst 2 maanden. Je moet hem wel zien zitten, good old Frankie boy!

Plots

'Plots' is de naam van een pas verschenen kinderkrant die gratis onder vierde-, vijfde- en zesdeklassers van amsterdamse lagere scholen wordt verspreid. De krant (oplage 25 duizend stuks) bevat een bloemlezing van stukjes uit schoolkranten en veel sterk op kunst en kultuur gerichte informatie. Dat is niet zo vreemd als men weet dat het blad wordt uitgegeven door het Kultuur Informatie en Service Centrum Amsterdam (Cisca) en werkt met gemeente subsidie. Plots probeert een tegenwicht te geven tegen bladen als Pep, Donald Duck, Sjors van de Rebellenclub en Tina. Dit is geen geringe opgave omdat niemand precies weet wat er wel en wat er niet in zo'n blad moet staan, hetgeen overduidelijk blijkt uit een ingezonden brief die een opstandige jongen van 15 jaar schreef aan het blad "Plog-De Nieuwe Amsterdammer", (een voorganger uit de CISCA-hoek voor de wat oudere jeugd: In het tweede nummer daarvan schrijft de jongen "Ik vind dat deze krant klote is en jullie nog een hoop moeten leren stomme runden".
Plots zal het moeilijk krijgen. Het betere blad voor de jeugd 'Kris-Kras' is een paar jaar geleden niet voor niets op de fles gegaan.

Paulette

De strip 'Paulette' van G. Pichard en Wolinsky die maandelijks gepubliceerd wordt in het franse weekblad Charlie is in Frankrijk ook in albumvorm verkrijgbaar. Het boekje Paulette is uitgegeven in de serie 'bête et mechante'. Prijs fr. francs 11. Bestellen bij Charlie, 35, Rue Montholon, Paris 9ème.

Peanuts

Uit het miljoenenbedrijf Schulz is een nieuw boekje komen rollen What next Charlie Brown?, geselecteerd uit deel 2 van 'You're out of your mind, Charlie Brown'. Een Coronet-pocket. Prijs in Nederland ƒ 3,50.

Popeye

Drie komplete verhalen van Popeye the sailor uit de jaren '36-'37 zijn gebundeld in een, 128 pagina's tellend, gebonden boek. Het zijn de verhalen: 'Popeye's search for his Poppa', 'The mistery melody', en 'Popeye & the Jeep'. Een uitgave van Nostalgia Press.
E.S. Segar's Thimble Theatre Popeye.
Voor ƒ 36,50 - ƒ 1,50 porto te bestellen bij R.F.P. Import, Runstraat 31, Amsterdam.

Charlie

Het maartnummer van het franse blad CHARLIE is in meer dan één opzicht een opvallend en afwijkend nummer geworden. Ten eerste zijn er van het 64 pagina's tellende tijdschrift maar 2 bladzijden met volledige tekst (1 pagina met een korte inhoudsbeschrijving en 1 pagina 'Chez les esthètes' over de amerikaanse underground-strips (met adressen van bladen) geschreven door Willem). Ten tweede staat dit stripblad barstensvol strips van uitzonderlijke kwaliteit. We noemen oa. het bizarre werk van

G. Buzelli 'Zil Zelub', verder 'Krazy Kat' van Herriman, 'B.C.' van Johnny Hart, 'Professeur Pi' van Bob van der Born, 'Peanuts' van Schulz, 'Paulette' van Pichard en Wolinsky, 'Andy Capp' van Al Smythe en nog veel meer strips waarvan we alleen 'Lady Godiva' van Barbe nog even apart willen noemen vanwege z'n grafische en tekenfilmachtige gaafheid. Het blad CHARLIE is voor 3,50 fr. francs te bestellen bij: Charlie, 35, Rue de Montholon-Paris, 9ème.

25 jaar Kuifje

Veel stripliefhebbers zijn niet in staat geweest om de tentoonstelling, georganiseerd ter gelegenheid van het 25-jarige bestaan van het weekblad Kuifje, te bezoeken. Zij vroegen daarom de katalogus van die tentoonstelling aan. Om aan de overvloed van aanvragen te kunnen voldoen heeft men de katalogus opnieuw laten drukken. Voor België kost hij 40 frank, voor Nederland 50 frank. Men kan in het bezit komen van deze katalogus door bovengenoemd bedrag te storten op: postrek. 1909.16 t.n.v. Kuifje-Brussel. N.B.: Op het strookje duidelijk in blokletters vermelden "Voor de Nederlandstalige Katalogus "25 jaar Kuifje".

Fins standaardwerk

Begin mei 1972 zullen de auteurs Jukka Kemppinen en Heikki Kaukoranta een boek over de geschiedenis van de strip, gezien vanuit het standpunt der Finnen, uitgeven. Het is het eerste standaardwerk van dit soort in Finland.

Raquel Welch

Het is beslist niet eenvoudig om van sex-symbool een echte actrice te worden. Een sprekend voorbeeld daarvan is Raquel Welch.
Raquel die het tot nu toe van haar maten (94-56-89) moet hebben wil van haar sex af. Niet dat ze nu plotseling als een onbeduidende vrouw verder door het leven wil gaan, maar ze wil bewijzen dat ze écht kan acteren. Helaas heeft nog geen enkele producer of regisseur haar een reële kans gegeven om het te bewijzen. Zelfs in een amerikaans televisie programma rond bekende komische stripfiguren, dat onlangs uitgezonden werd, vond de programmaleiding het beter dat Raquel niet al haar vormen met de mantel der deugdzaamheid bedekte.
Raquel Welch, (volgens een zeepreklame de meest opwindende vrouw ter wereld), speelde in het programma rond stripfiguren de rol van het 'weesje Annie'!
Uit bijstaande foto's kunt u zelf opmaken welke rol haar beter ligt.

Internationale bibliografie

In W. Duitsland is een tweetalige bibliografie (duits en engels) over strips verschenen, met als titel 'Bibliographie der internationalen Literatuur über Comics'. Het arbeidsintensieve werk is verricht door Julius Beltz oHG, Weinheim, die al het materiaal bijeengebracht en gerangschikt heeft. De uitgever van het boek Wolfgang Kempkes geeft in zijn voorwoord de geschiedkundige ontwikkeling van de comics. In deze ontwikkeling onderscheidt hij 5 stadia: 1. de tijd tussen 1896-1910, 2. 1910-1929, 3. 1929-1941, 4. 1941-1946, 5. 1945-1970. Van ieder stadium noemt hij enkele van de meest typerende strips. Het boek is alfabetisch en naar land ingedeeld. Achterin staat een index van auteurs en een steekwoordenregister (strips, figuren, tekenaars enz.).
Uitgegeven bij: Verlag Dokumentation Saur KG, München-Pullach und Berlin.
Het boek (pocketformaat, dundrukpapier) is in Nederland verkrijgbaar bij stripantikwariaat Lambiek voor ƒ 33,05. De mensen die denken enige nederlandse gegevens in het werk te vinden, moeten we helaas teleurstellen. Nederland of nederlands werk wordt niet (of nauwelijks) vermeld.

Blueberry in Leiden

Van 19 mei tot 21 juni wordt in het Academiegebouw van de Leidse Universiteit aan het Rapenburg 73 een tentoonstelling gehouden over de westernstrip Blueberry van Giraud. De strip zal op die tentoonstelling vergeleken worden met de westernfilm en met de werkelijkheid van het Wilde Westen.

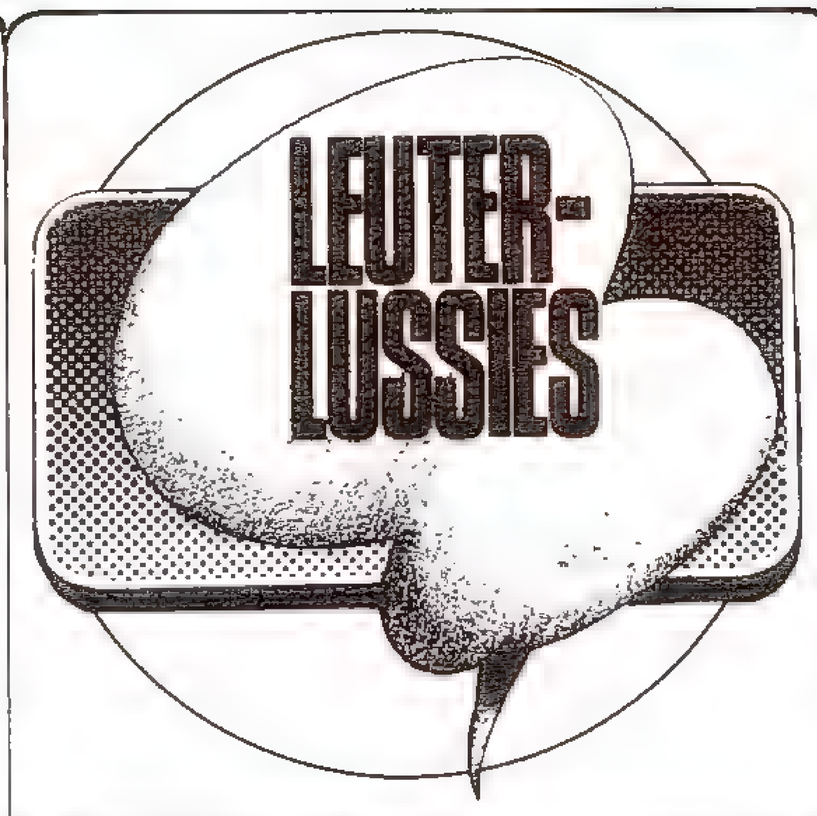

Real Free Press

Real Free Press Illustratie nr. 5 is vorige maand verschenen. Er staat een erg leuke persiflage in op t.v. detective-series zoals Mannix, waarin privé detectives onder het mom van gerechtigheid meer geweld begaan dan de misdadigers.
De strip heet dan ook 'MANNING some call it police brutality, he calls it JUSTICE'.
Ook vinden we in dit blad Dwight Deckers artikel 'De 5de Kolonne', voor R. F. P. vertaald door Ernst Pommerel, waarin het intellectueel snobisme van de comic art wordt behandeld. Naast de vele andere artikelen nog één pagina met een nederlandse vertaling van R. Crumbs 'Mr. Natural' en tot slot zeventien beeldbanden uit moeders ouwe naaidoos 'Suckers and Fuckers Anonymus and Real Free Press'. We zien hier allerlei bekende figuren, zoals Flash Gordon, Popeye en Moon Mullins de geslachtsdaad verrichten (werk uit 'Comic-strip-tease', destijds uitgegeven door Brumm Comix Verlag).
Zoals we van Olaf Stoop gewend zijn is het blad weer met uitermate veel zorg in elkaar gezet. Real Free Press Illustratie ƒ 2,50. Adres: Runstraat 31, Amsterdam.

Bommel-diversen

In het 'Chemisch Weekblad' van 14 januari 1972 behandelt de heer R. A. A. Duk de verschillende vormen van ontslag en de regels waar iedereen zich aan te houden heeft. Hij licht deze uiteenzetting toe met enkele voorbeelden, welke hij ontleent aan Tom Poes verhalen. Onder andere komen ter sprake de positie die Joost mogelijk inneemt en de relatie Bommel - I Oen in het verhaal 'de achtgever'.
In het maandblad voor de medewerkers van Verkeer en Waterstaat 'Profiel' van 24 jan. 1972 staat een interview met tekeningen-archivaris A. L. Sonnenberg van de Delta-dienst in Den Haag.
De heer Sonnenberg is een verwoed Tom Poes verzamelaar. Zijn belangstelling gaat speciaal uit naar Toonder-werk van vóór, in en vlak na de oorlog. Nu zou dit allemaal geen schokkend nieuws zijn, ware het niet dat de heer Sonnenberg door zijn persoonlijke goede kontakt met Marten Toonder van deze laatste een unieke speciaal voor hem gemaakte dagaflevering kado heeft gekregen. Deze, nooit eerder gepubliceerde, aflevering van drie plaatjes wordt bij het interview met Sonnenberg in 'Profiel' afgedrukt.
Adres; Profiel: Plesmanweg 1-6, 's-Gravenhage.
Na het verschijnen van de laatste Bommelpocket bij de Bezige Bij (Praw! Der Hemel Donderweder) verscheen een recensie in het Haarlems Dagblad van 11 mrt. '72 over dit boek. Hierin probeert de heer G. Lubberhuizen, directeur van de Bezige Bij, het verschijnen van Bommel als literaire reuzenpocket te rechtvaardigen: "Iemand die, zoals Marten Toonder, lid is van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, is erkend als literator. Daarom achten wij de tekst een ruime plaats waardig, hoe spijtig het ook is dat de tekeningen wat lijden onder de verkleining". In dezelfde recensie staat ook de reaktie van Toonder: "Ik ben nooit aan een gewoon boek begonnen omdat ik wantrouwen heb tegen de taal. De echte mooie nederlandse taal is verouderd en wordt vervangen door germanismen en anglicismen. Ik licht mijn bedoelingen daarom liever toe met tekeningen".
De laatste reisgids van de NBBS (Nederlands Bureau voor buitenlandse studentenbetrekkingen) staat dit jaar helemaal in het teken van Bommel. Naast enkele losse Bommel-illustraties staat in de pas verschenen reisgids een komplete Bommel (balloon) strip van 2 pagina's. Hierin wordt heer Bommel gekonfronteerd met een levensgroot reklamebord waarop in manshoge letters NBBS staat; een voor Bommel cryptografische afkorting (NBBS... B. B., ... Dat heeft iets met Bommel te maken! Dat is duidelijk). Bij de poging om achter de betekenis van de letters te komen, worden Bommel suggesties aan de hand gedaan

door Joost, de markies, juffrouw Doddel e.a., terwijl de oplossing hem tenslotte gegeven wordt door??? ...Juist, ja! Tom Poes en Bommel liefhebbers kunnen proberen de reisgids te krijgen bij de diverse plaatselijke NBBS kantoren, of bij het hoofdkantoor. NBBS, Postbus 254, Leiden.

Heer Bommel en zijn Iksel
Korte inhoud van het voorafgaande

Heer Bommel lijdt duidelijk aan een kwaal, hij heeft onbeheerste driftbuien, zenuwenaanvallen en wat dies meer zij. Wanneer hij in een onredelijke toorn ontsteekt omdat comnestibles-handelaar Grootgrut een klein onbetaald nota'tje komt aanbieden, besluit Heer Bommel de zielkundige Doctor Dipper te consulteren. Deze toont hem via een vreemdsoortige machine zijn innerlijke bewustzijn oftewel zijn Iksel... er verschijnt een beeld van een dorre woestijn...

In dit nummer vindt u de tweede aflevering van Heer Bommel en zijn Iksel, een oud Toonder verhaal, dat eerder gepubliceerd werd in de NRC en de Volkskrant (afl. 1876-1911), maar nooit in boekvorm is verschenen. Het eerste gedeelte publiceerden wij reeds in Stripschrift 37/38. Het ligt in de bedoeling het komplete verhaal over vijf Stripschrift nummers te verdelen.

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

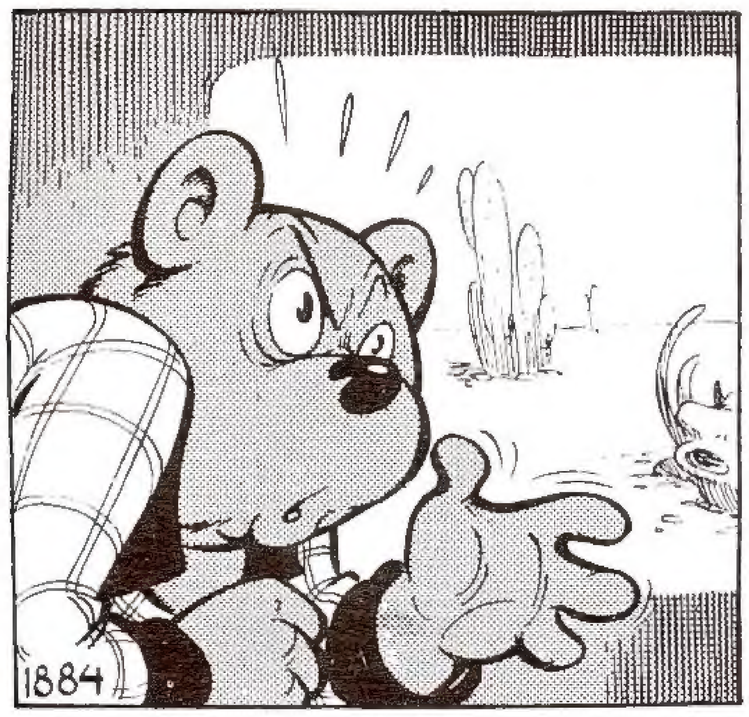

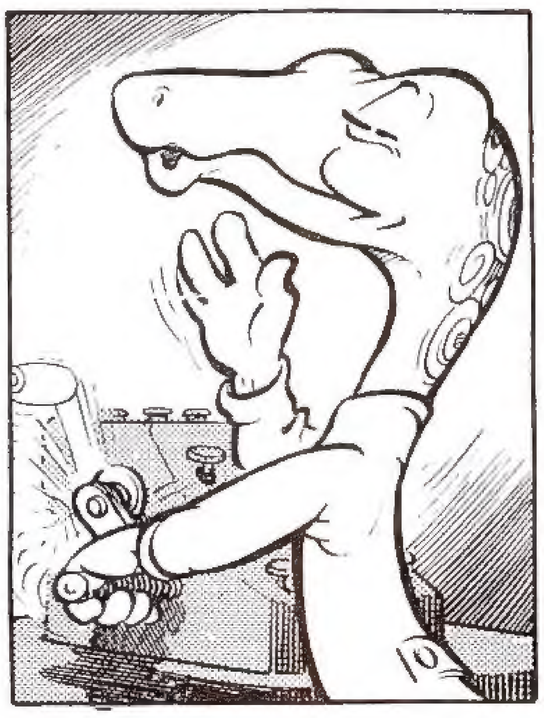

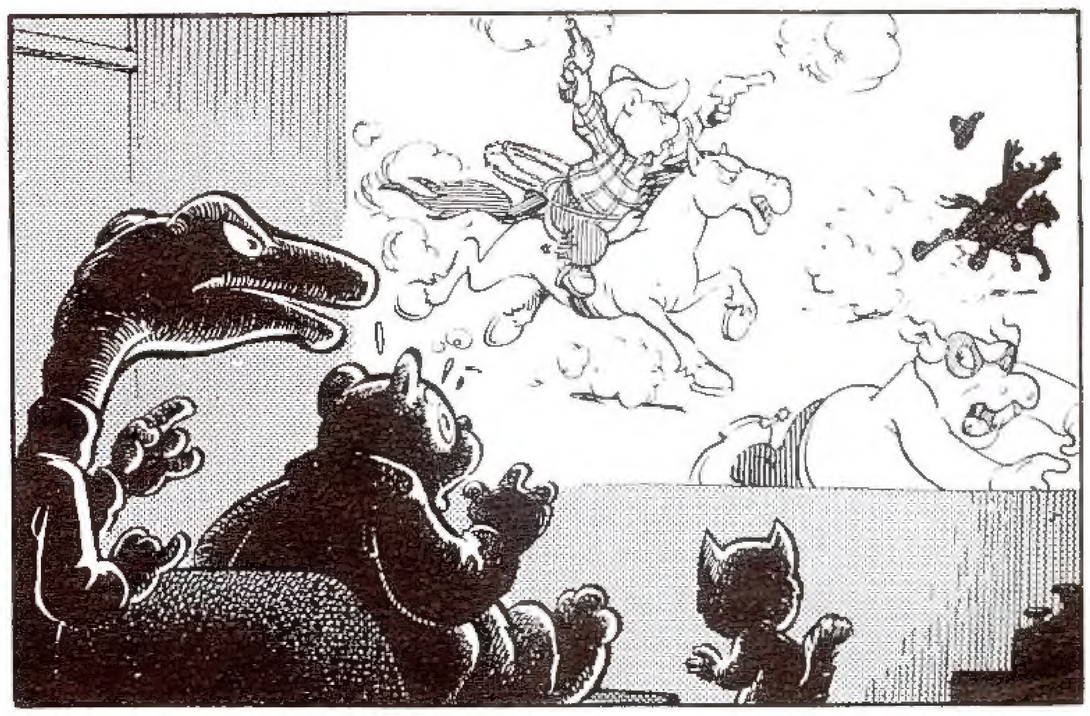

1884. Heer Bommel staarde verslagen naar het beeld van de dorre woestijn op de wand vóór hem en stiet toen een onbeheerst geluid uit.
"Mijn innerlijk??!" riep hij na enige moeilijke ogenblikken. "Dat daar? Die zandvlakte het innerlijk van een B-B-Bommel?" Hij zweeg stamelend omdat de woorden hem ontbraken en Tom Poes zag met zorg, dat zijn oog ernstige trekkingen begon te vertonen.
"Direkt krijgt heer Ollie weer een driftbui", dacht hij - maar hij had buiten de kundige doctor Dipper gerekend. De psycholoog voelde precies aan wanneer er ergens een zenuwinstorting dreigde en met fijne tact ging hij dan ook op een ander onderwerp over.
"Komaan!" sprak hij opgewekt, "dit verschijnsel hebben we nu genoeg bekeken. We zullen thans overgaan op het terrein der wensdromen. Daardoor krijgen we een héél mooi inzicht in de wensen en verlangens, die in het innerlijk van de heer Bommel leven. Gaat u maar gemakkelijk zitten en denkt aan prettige dingen, dat geeft de mooiste resultaten!"
Zo sprekende sloeg hij enkele toetsen op zijn toestel aan en draaide aan de zwengel. En voordat heer Ollie tot een uitbarsting had kunnen komen, verscheen er een nieuw toneel op de wand.
De woestijn verbleekte en daarvoor in de plaats draafde een vurige ruiter over de muur die, met enkele vuurschietende revolverschoten een heel stel gemaskerde bandieten op de vlucht joeg. De glimlachende held was als cowboy gekleed, doch de geoefende lezer zal zonder moeite heer Bommel in deze stoere figuur herkend hebben.

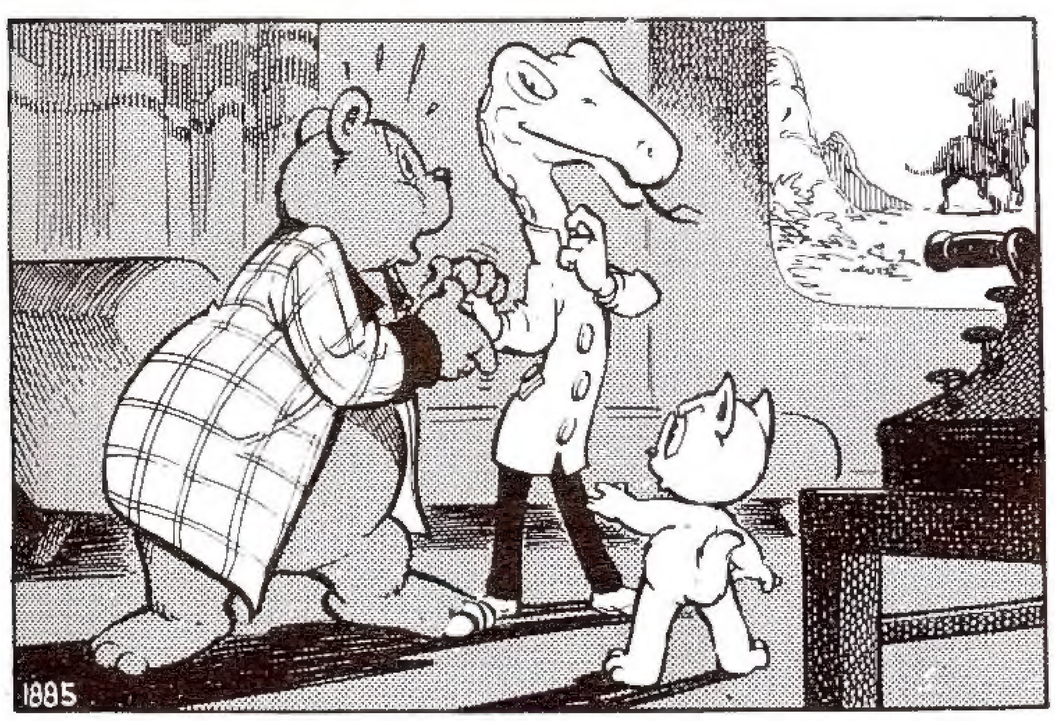

1885. Heer Ollie keek geruime tijd gespannen naar de fiere cowboy die met zoveel gemak een heel leger zwaar gemaskerde bandieten op de vlucht joeg. De gespannen uitdrukking verdween van zijn gelaat en een zonnige glimlach kwam er voor in de plaats.
"Dat ben ik!" mompelde hij geroerd. "Hoe is het mogelijk!" Wat een held! Ach, als mijn goede vader dat eens had kunnen zien! Ik wist, dat ik het in mij had..." "Juist!" zei doctor Dipper. "Dit is wat er in uw onderbewuste leeft. Dit is de zogenaamde wensdroom: een vlucht van het ik-bewustzijn in een toestand van...."
Doch heer Bommel luisterde niet. Hij was overeind gesprongen en drukte de geleerde met tranen in de ogen de hand. "Zwijg, goede vriend!" sprak hij. "Dit is mijn iksel - ik begrijp het volkomen. Ik koop dat knopjestoestel van je! Wat kost het?"
"Helaas, dat is onmogelijk!" zei de doctor verrast. "Dat toestel is niet te koop! Mijn gehele praktijk stoelt erop!"
"Is het anders niet?" riep heer Ollie uit. "Dan koop ik uw hele praktijk! U zult begrijpen, dat ik dat toestel moet hebben, zodat ik steeds kan zien, wat er in mijn iksel omgaat, als u begrijpt, wat ik bedoel!"
"Niet doen, heer Ollie!" zei Tom Poes waarschuwend, "daar kan alleen maar narigheid van komen!"
Doch het was al te laat. Heer Bommel had zijn cheque-boek getrokken en schreef een bedrag uit waarvan doctor Dipper's ogen begonnen te tranen.
"Als het dan zo moet zijn, dan moet het maar!" sprak de geleerde zuchtend. "Het toestel is van u, meneer Bommel!"

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

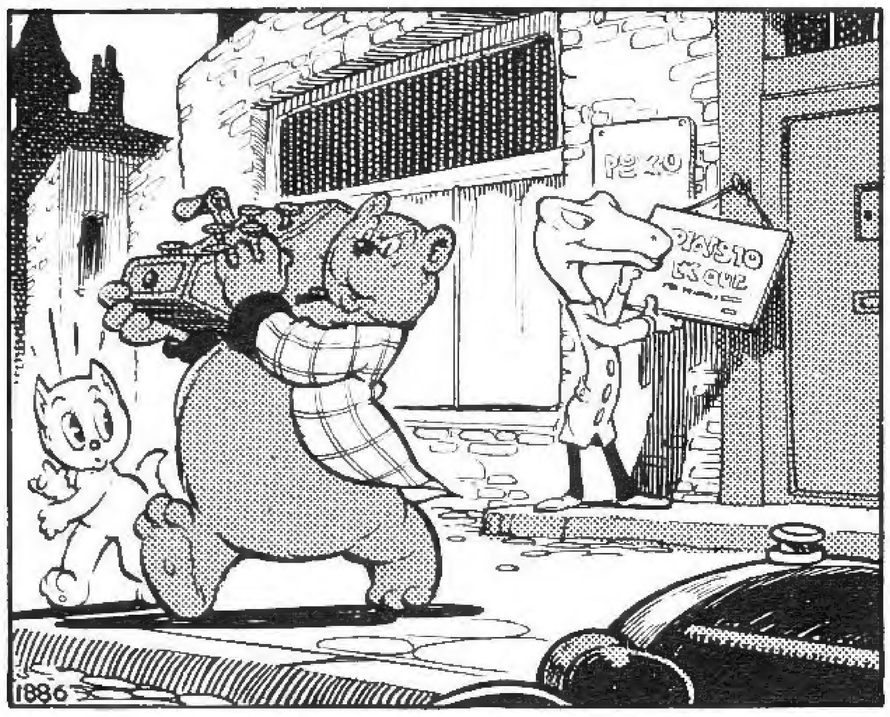

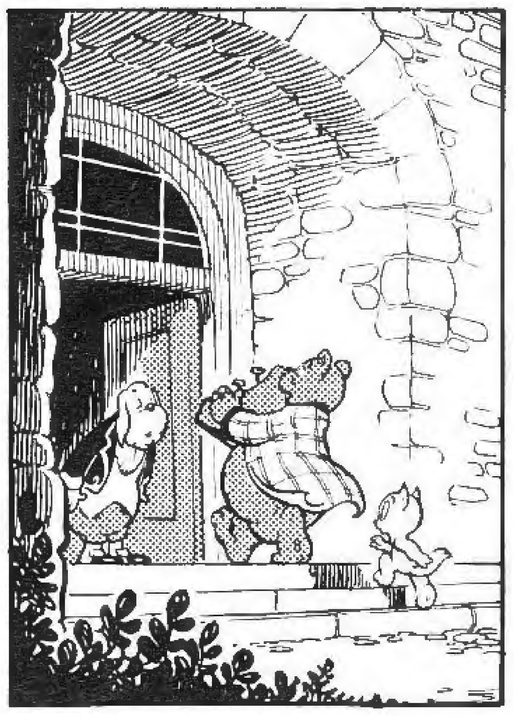

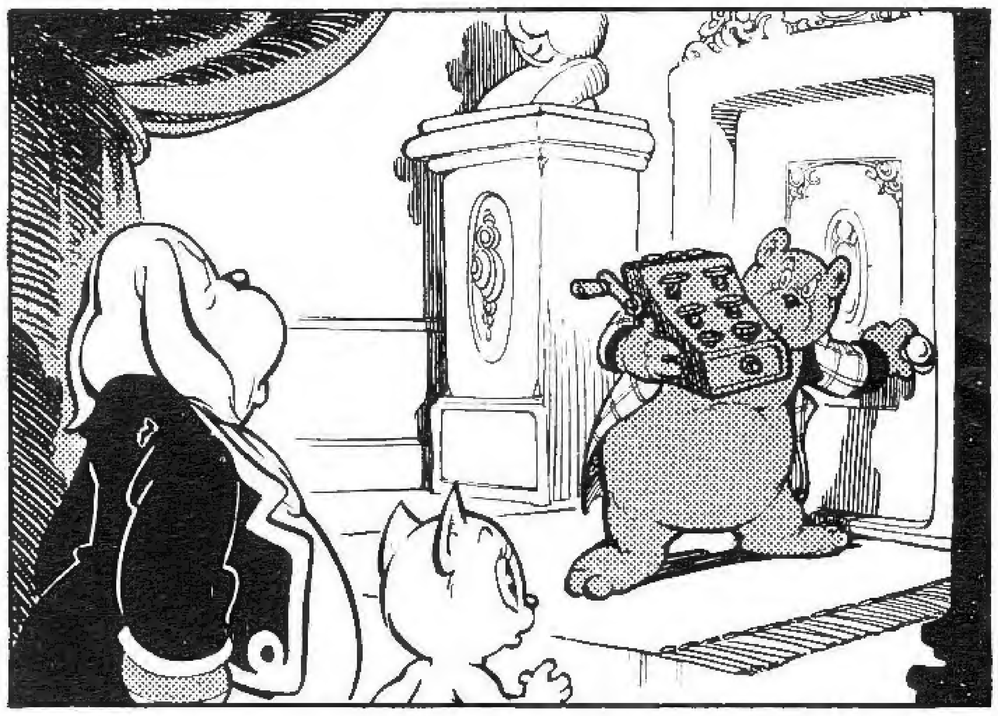

1886. Heer Bommel klemde het vreemde toestel stevig onder de arm en verliet de woning van de zielkundige opgewekter dan hij in tijden geweest was. De dokter zelf keek hem enigszins weemoedig na en hing vervolgens een bord op de deur, waarop stond: Dr. Dipper - Psycholoog in ruste. Vervolgens wierp hij een blik op de mooie scheque, die heer Ollie hem gegeven had en betrad zijn huis weder. En zo verdween hij uit het gezicht en uit dit verhaal.
"Het was een aardige baar!" merkte heer Bommel al voortstappend op. "Zo begrijpend en zo eenvoudig!
"Eenvoudig vond ik hem niet!" zei Tom Poes. "Ik heb niet veel begrepen van dat toestel en van zijn bedoelingen. Hij praatte te veel over dingen, waar hij geen verstand van had!"
"Natuurlijk had hij er verstand van!" riep heer Ollie verontwaardigd. "Zo'n zieldokter weet alles van iemands diepere leven af, als je begrijpt, wat ik bedoel. De wetenschap staat nu eenmaal voor niets!
Ik heb hem heel goed begrepen, hoor! Maar ja, ik ben een heer, die zich veel met zijn iksel bezighoudt en daardoor voel ik al die dingen heel mooi en zuiver aan!"
Zo sprekende stapte hij slot Bommelstein binnen en wendde zich tot de trouwe bediende Joost, die buigend bij de deur stond. "Het was een goeie dokter, die je me hebt aangeraden!" sprak hij prijzend. "Ik voel me al veel beter! Maar nu trek ik me met dit toestel in mijn kamer terug om mijn iksel te bestuderen. Ik wil dus niet gestoord worden, denk daaraan!"
"Heel goed, heer Olivier!" zei Joost beleefd. Doch toen heer Ollie de deur achter zich dicht deed, keek hij erg bezorgd - net als Tom Poes trouwens.

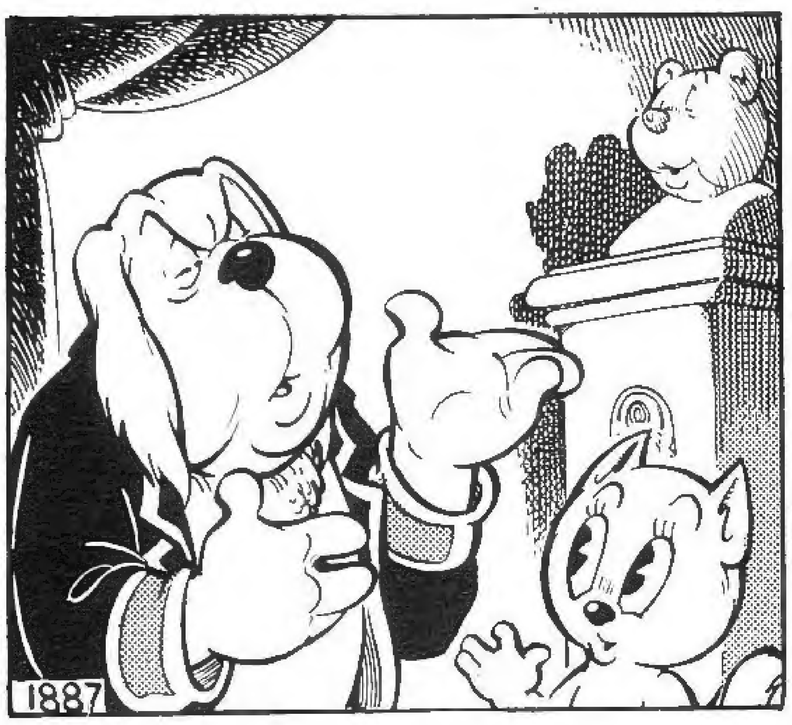

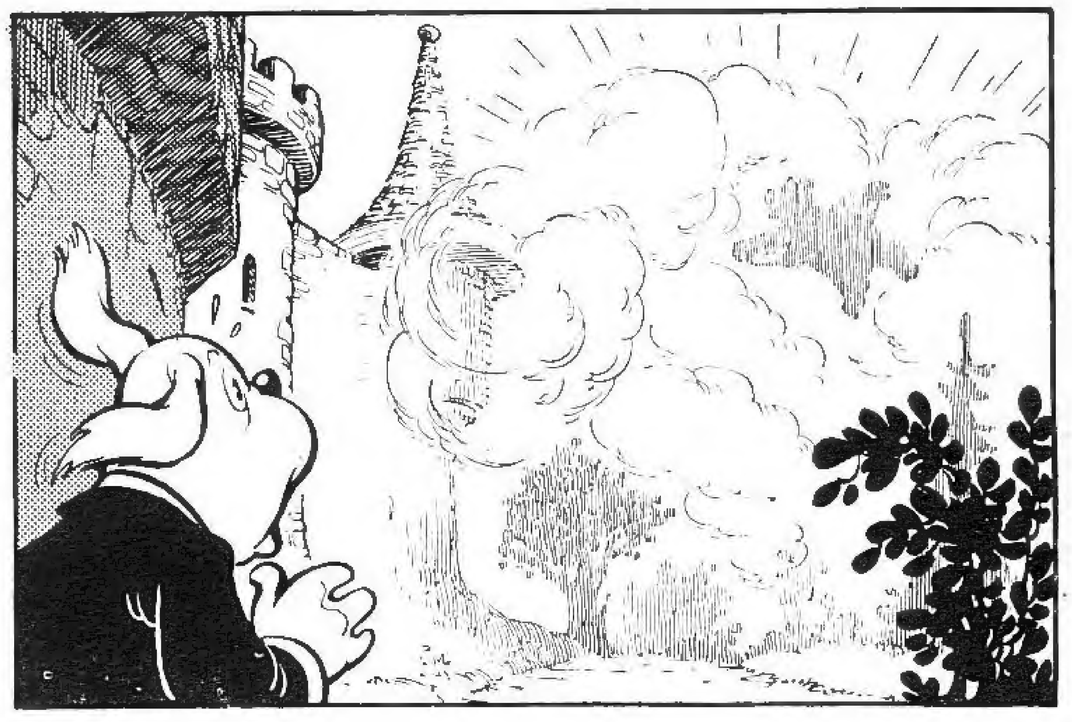

1887. Joost keek tamelijk bezorgd naar de deur, die heer Ollie achter zich sloot en wendde zich toen tot Tom Poes. "Wat was dat voor een toestel, dat heer Ollie bij zich had, jonge heer?" vroeg hij. "Als u mij toestaat, zou ik willen opmerken, dat ik het niet begrepen heb op dat soort dozen!"
"Ik weet niet precies, wat het is", zei Tom Poes, "als ik het goed begrepen heb kun je zien, wat er in je innerlijk omgaat als je de goede knopjes indrukt!"
"Net wat ik dacht!" zei de trouwe bediende bedrukt. "Het kan nooit goed voor heer Olivier zijn om te weten, wat er in hem omgaat. Trouwens voor niemand! Ik voorzie moeilijke tijden, als ik zo vrij mag zijn!"
"Ja, ja!" zei Tom Poes. Je kunt gelijk hebben. Het is verstandig om op alles voorbereid te zijn!"
En met deze woorden liep hij de deur uit om naar huis te gaan. Hij dacht, dat heer Bommel het voorlopig te druk zou hebben met zijn nieuwe aankoop om aan gewone avonturen te denken. Nu, daar had hij gelijk in en dat bleek al direct, toen hij buiten kwam. Voor slot Bommelstein hing een nevelachtig soort waas, waar het zonlicht maar met moeite doorheen kon dringen. De boompjes en bloemen daarachter waren nog een beetje zichtbaar, maar het was of een snel dichter wordende mist om het oude kasteel hing. En in deze nevel was een vage gedaante zichtbaar, die met sierlijke zwenkingen om de oude toren zweefde. Eerst dacht Tom Poes, dat het een grote vogel was, doch toen de figuur langzamerhand duidelijker werd, begon hij te twijfelen en bleef verschrikt stilstaan.....

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

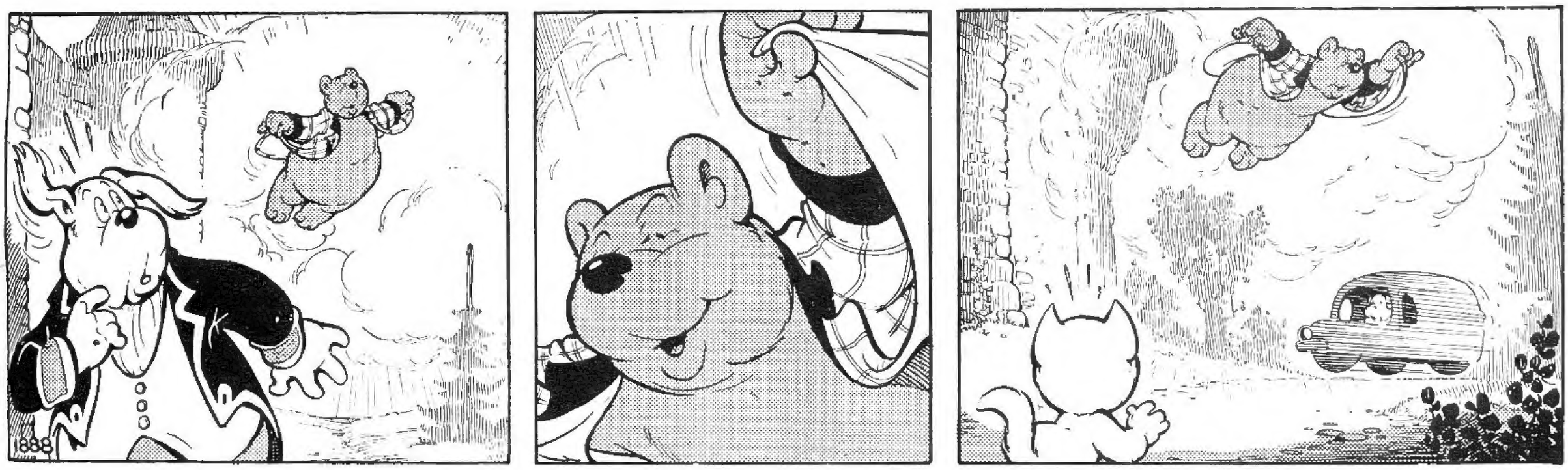

1888. Tom Poes stondverstijfd op de stoep van slot Bommelstein en keek met wijd geopende ogen naar het vreemde toneel voor hem.
De witte mist was nu zo dicht geworden, dat de achtergrond helemaal onzichtbaar was, maar de figuur die in deze nevel rondzweefde werd ieder ogenblik duidelijker, totdat het goed te zien was, wie daar vloog.
"Het is heer Bommel!" zei Tom Poes verrast. Hij dacht een poosje na en toen was alles hem helder. "Het is heer Bommel's iksel!" mompelde hij.
"Dit noemde die doctor een wensdroom, als ik me niet vergis. Dus het is niet heer Ollie zelf, maar het is wat hij graag zou willen. Een soort luchtspiegeling, denk ik. Hm! Een raar soort kastje, dat toestel van die geleerde!"
Het beeld van de sierlijk zwevende heer Bommel was nu zo duidelijk en helder, dat iedere buitenstaander gedacht zou hebben, dat het de heer van Bommelstein zelf was die daar, drijvend op zijn jaspanden, rondwiekte. Zijn gelaat straalde in een tevreden glimlach en men kon zien, dat hij het toch wel verbazend vond wat een heer en een Bommel allemaal kon doen.
Helaas - er dreigde al gauw een hinderlijke stoornis. En die kwam in de persoon van de heer Grootgrut per driewieler nader. De nijvere kruidenier moest tóch in de buurt zijn en hij had bedacht, dat hij wel even bij Bommelstein aan kon gaan om de kwestie met de onbetaalde rekening nog even ter sprake te brengen. En zo werd de stilte dus verscheurd door het geknal van zijn motor, terwijl de donkere vorm van zijn auto'tje van achter de nevels zichtbaar werd. . . . .

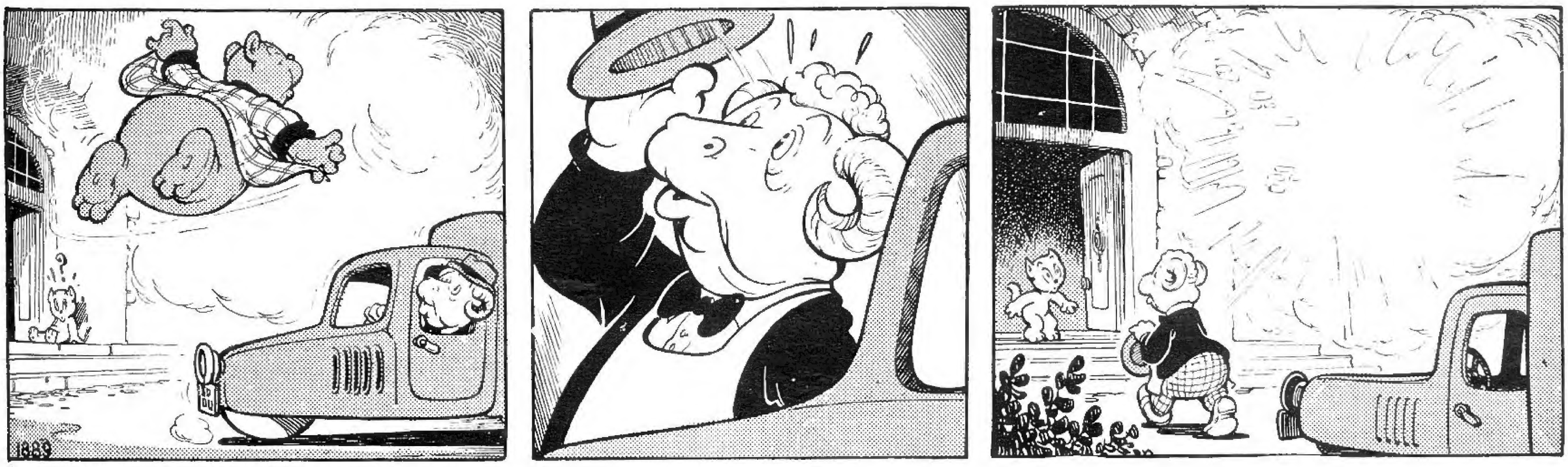

1889. De bestelauto van de kruidenier Grootgrut doemde uit de vreemde, witte nevel op en remde voor de deur. Boven het voertuigje zweefde de gestalte van heer Ollie, klapwiekend met de jaspanden, nader, totdat hij boven de wakkere handelaar scheen te vliegen.
Deze keek op - doch wie nu mocht denken, dat hij verbaasd was, vergist zich. Wanneer zijn klanten er vermaak in schepten om een weinig om hun huis te vliegen, dan was dit hun zaak. En het zou slecht voor de klandizie zijn geweest, wanneer hij zich daarin mengde. Hij nam dan ook slechts beleefd zijn hoedje af en maakte een kleine buiging.
"Dag meneer Bommel!" riep hij opgeruimd. "Een mooie middag, nietwaar? Lekker warm en haast windstil. Hebt u misschien trek in limonade? Toevallig heb ik een paar flesjes bij me. Iets nieuws, meneer Bommel: Vruchtenflop! Wilt u eens proeven?"
Hij kreeg echter geen antwoord. Terwijl hij sprak was de gedaante van de Heer Bommel steeds vager geworden en bij zijn laatste woorden scheen de hele witte mist met de vliegende figuur erin uit elkaar te spatten.
De heer Grootgrut keek eventjes wat zoekend rond, doch toen wendde hij zich opgewekt tot Tom Poes, die nog steeds op de stoep stond.
"Dag jongeheer!" wenste hij vriendelijk. "Ik meende de heer Bommel daarnet te zien vliegen, maar ik heb me vergist, denk ik. Het zal de warmte geweest zijn. Misschien kunt U me even helpen? Het betreft een nota'tje, dat nog niet betaald is. Een kleine vergissing van de heer Joost, die ik graag even wil ophelderen. . . .

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

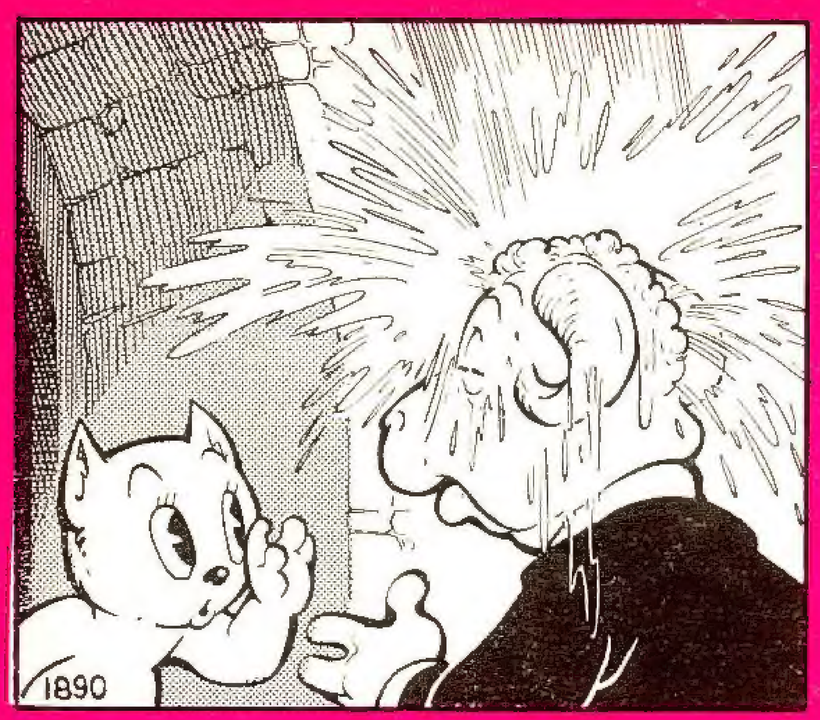

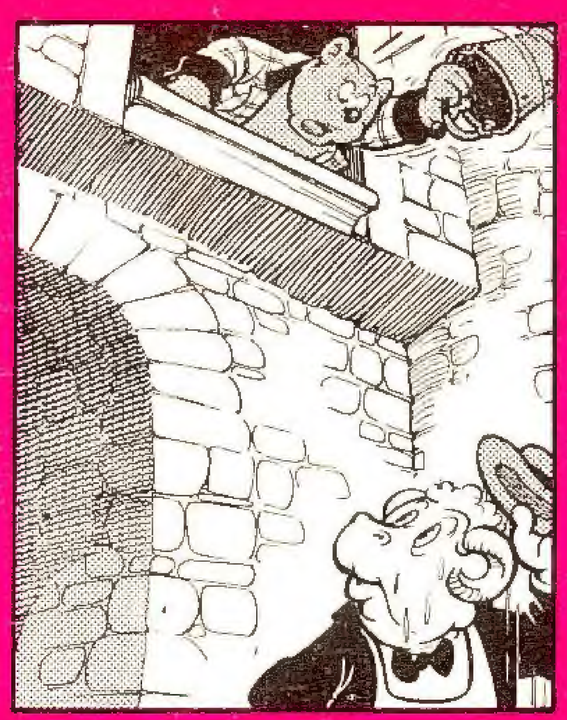

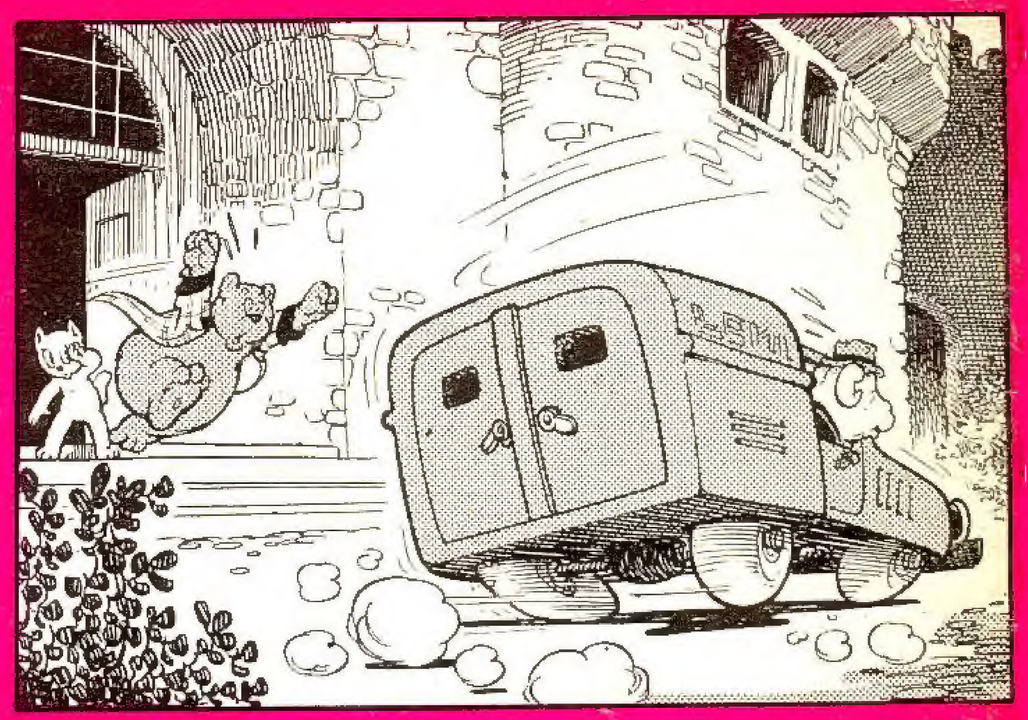

1890. De kruidenier Grootgrut had helemaal niet in de gaten, dat hij heer Bommel ernstig gestoord had in het bestuderen van zijn iksel. Hij was met zijn grof driewielertje dwars door de witte nevels van heer Ollie's wensdroom heen gereden en stond nu met Tom Poes over een onbetaalde nota te praten! Geen wonder, dat heer Bommel boos was! Toen hij het luidruchtig ploffende voertuigje zag naderen, had hij met een woedende kreet zijn toestel uitgeschakeld en was naar een kraan gesneld. Niet om zich te gaan wassen overigens - dat merkte de comnestibleshandelaar al gauw.
Want toen hij zijn nota tevoorschijn wilde halen om Tom Poes uit te leggen, wáár nu precies het misverstand school, was er boven zijn hoofd een emmer leeggegooid. Het water klaterde met een fris en luid geplas over zijn gedaante heen op de stoeptreden en ik mag rustig zeggen, dat hij geen droge draad meer aan het lijf had. Doch wie nu denkt, dat dit hem ergerde, vergist zich. Na de eerste verrassing keek hij naar boven en nam beleefd zijn hoed af. "Dag meneer Bommel!" riep hij monter. "Ik dacht al dat ik U hoorde! Schikt het U om even over dit rekeningetje te spreken? Het ligt al een poosje en ik dacht, dat het beter was om....."
Op dit moment klonk er boven een soort geloei en even later daverden de traptreden onder naderstormende voetstappen.
"Ik geloof, dat het de heer Bommel een andere keer beter schikt!" sprak de kruidenier, terwijl hij met enige haast in zijn auto'tje klom. Goede middag, jongeheer!"
En hij gaf gas, terwijl heer Ollie in grote woede langs Tom Poes de deur uit kwam rennen.....

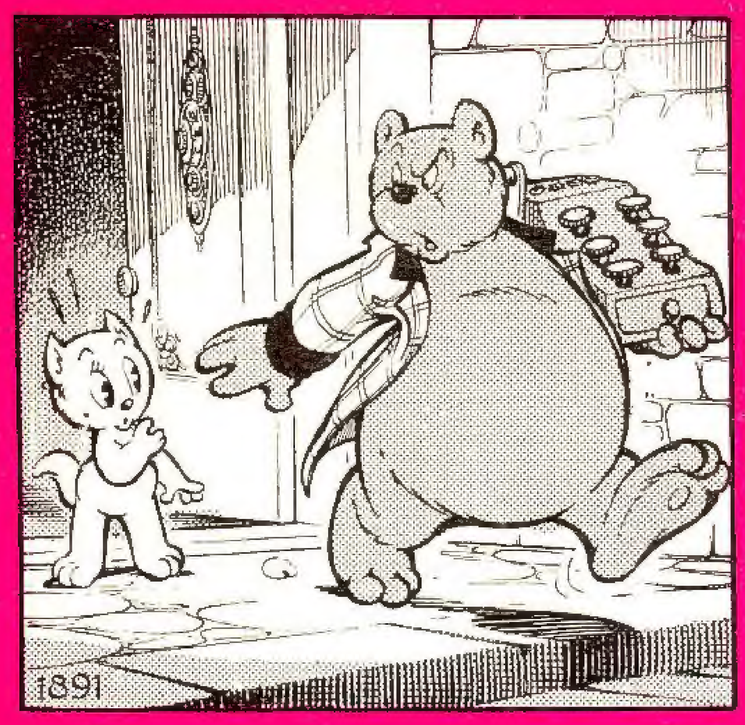

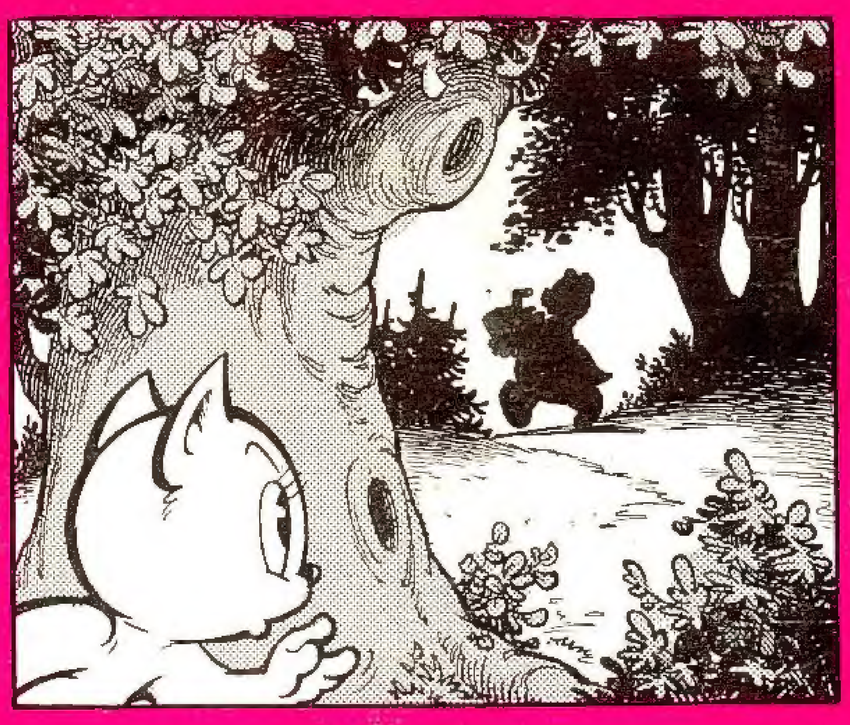

1891. Heer Bommel staarde de verdwijnende auto van kruidenier Grootgrut in grote woede na. Terwijl de zenuwtrekkingen om zijn ooghoek speelden stiet hij een vloed onbeheerste woorden uit, die niet gedrukt mogen worden.
"Stil toch, heer Ollie!" zei Tom Poes sussend. "Zó erg is het toch niet?" Maar dat was olie op het vuur.
"Niet erg?" riep heer Bommel rood. "Wat is dan wél erg, zou ik willen weten? Kan een heer dan niet eens rustig naar zijn iksel kijken, zonder door lawaaierige zakenlieden gestoord te worden?"
Hij veegde zijn voorhoofd af en zuchtte diep. Toen vervolgde hij wat kalmer: "Alles kan je worden afgenomen, maar zorg, dat je je eigen zieleleven houdt!" zei mijn vader altijd - en daar houd ik mij aan! En daarom duld ik niet, dat zo'n kruidenier door mijn iksel heenrijdt, als je begrijpt, wat ik bedoel! En daarom ga ik de vrije natuur in om een rustig plekje te zoeken!"
Hij haalde zijn toestel van boven en stapte de deur uit, Tom Poes ruw terugwijzend. Dat was natuurlijk niet aardig en Tom Poes was wel een beetje verontwaardigd. Maar dat duurde maar kort.
"Tenslotte is heer Bommel eigenlijk een patiënt!" dacht hij. "Ik moet een beetje op hem passen en opletten, dat hij geen domme dingen doet. Ik ga achter hem aan, of hij dat nu goedvindt of niet!"
Zo gedacht, zo gedaan. Tom Poes klom achter de voetsporen van zijn vriend aan een heuvel op en zag toen plotseling een heel grote Bommelfiguur, die zich een beetje schimmig tegen de lucht aftekende. De gedaante scheen een onzichtbaar orkest te dirigeren, doch er was geen ander geluid dan een tamelijk vals geneurie aan de voet van de glooiing.....

wordt vervolgd